LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 26 (470), April 4, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 26 (470)
Trešdien, 1951. g. 4. aprīlī
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čulītis, galv. red. vietn V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N. 22nd Ave W. Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

Nodibināts kredītu fonds Vācijā paliekošo DP atbalstīšanai

MEKLĒ BONNAS BĒGĻU BANKAS DP NODAĻAS VADĪTĀJU — AIZDEVUMI LĪDZ DM 5000 UZ PERSONU PAR 2,5—5 % GADĀ

Bonna (md.) — Rietumvācijas valdības organizētā Bēgļu banka un IRO Bonnā kopīgi paziņoja, ka nodibināts sevišķs kreditu fonds Vācijā paliekošo DP atbalstīšanai. Parakstītā vienošanās paredz ierobežotam skaitam DP ar IRO statusu iespēju saņemt no fonda līdz DM 5000 kredita. Fondu iekārtojusi IRO pie Bēgļu bankas.

IRO ģenerāldirektors Donalds Kingslejs uzsvēra, ka ievērojams skaits no Vācijā paliekošiem DP ir spējīgi veikalnieki, akadēmiķi un speciālisti. „Esmu cieši pārliecināts," izteicās Kingslejs, „ka šī financiālā palīdzība ne vien padarīs viņus par neatkarīgiem sabiedrības locekļiem, bet labvēlīgi ietekmēs arī vispārējo Vācijas saimniecisko stāvokli."

Kredita pieprasījumus nepieņems ātrāk, kamēr būs izveidota vajadzīgā pārvalde. Sīkāki paskaidrojumi tuvākajā laikā gaidāmi no IRO iestādēm Rietumvācijā un Berlīnes rietumu sektoros. Kreditu fondu pārvaldīs jaundibināta Bēgļu bankas nodaļa. Pēc vienošanās ar IRO, par DP nodaļas vadītāju banka iecels kādu DP „ar nevainojamu raksturu, izcilām zināšanām banku un finanču nozarē un pilnīgu vācu valodas prasmi". Bez tam vienu DP pārstāvi aicinās arī Bēgļu bankas direkcijas valdē.

Fonda darbības uzsākšanai IRO nodos rīcībā 1,5 milj. DM sākuma kapitāla. Tālākas summas paredzētas no UN vai citiem avotiem. Lielākus kreditus no šī fonda sevišķos gadījumos piešķirs DP kooperātīviem un koppasākumiem, bet arī tad aizdevumi nevarēs pārsniegt DM 5000 uz personu. Visus kreditus izmaksās vietējās naudas iestādes, kas darbosies par Bēgļu bankas pārstāvēm. Procentu likme pirmajiem 5 gadiem būs 2,5, bet par katru nākošo gadu 5 proc.

Pusgada laikā deportēti 160.000 igauņu, latviešu un lietuviešu ģimeņu

Almaata (rs). — Centrālāzijas raidītājs Almaatā paziņoja, ka pēdējo sešu mēnešu laikā uz Kazakstanas un Turkmenijas padomju republikām pārvietoti vairāk nekā 160.000 igauņu, latviešu un lietuviešu ģimeņu. Deportēto kopskaitu raidītājs neminēja. Uz Turkmeniju pārvietoti arī „vairāki simttūkstoši" ukraiņu, baltrutēņu un moldāviešu, kas jaunajā dzīves vietā „pārvērtīs auglīgā aramzemē kopš gadu simteņiem neizmantotās stepes". Visi pārvietotie, kā baltieši, tā pārējie, „paši vēlējušies atstāt agrākās dzīves vietas".

DP izceļošana janvārī sasniegusi zemāko līmeni

Minchene (fm). — DP izceļotāju kopskaits janvārī bijis zemākais kopš ilgiem mēnešiem — tikai 13.970. IRO to izskaidro ar Austrālijas masu ieceļošanas programmas izbeigšanos. Turpretim izceļošana uz ASV janvārī sasniegusi pēc 15 mēnešiem rekordu — 9626 personas. IRO ierēdņi sagaida izceļotāju skaita jūtamu pieaugumu, kad sāks praktiski piemērot pieņemtos atvieglinājumus ASV iekšējās drošības resp. ieceļošanas likumā. Pēc IRO vērtējuma, Sav. valstīs šogad varēs ieceļot ap 15.000 tādu DP, kas līdz šim bija noraidīti vai aizturēti.

Grūti izvietojamo grupā februāra sākumā Vācijā un Austrijā vēl bija 1.351 persona. Patlaban nobeigumam tuvojas sarunas ar Norvēģiju, Zviedriju un Izraelu par šīs grupas DP izvietošanu. IRO aprūpē februārī bija pavisam 243.051 dažādu katēgoriju DP. Savas līdzšinējās darbības 43 mēnešos IRO reģistrējusi pavisam 1.534.181 bēgli, no tiem 893.373 izvietoti, bet 71.881 repatriēts.

Svarīgākais īsumā

★ **ASV DP komisijas priekšsēdis Vašingtonā Džons Džibsons kādā intervijā laikrakstam Washington Post paskaidroja, ka valdība nolēmusi pieprasīt kongresam DP likuma pagarināšanu. Likums, kas pagaidām spēkā līdz š. g. 30. jūnijam, jāpagarina uz tik ilgu laiku, lai uz ASV varētu izceļot pilna kvota — 341.000 personas. Līdz 1. martam ASV ieradušies tikai 222.000 DP, paskaidroja Džibsons.**

★ **Francijas valsts prezidents Oriols kā pirmais Eiropas valstsgalva sestdien runāja rietumu puslodes valstu ārlietu ministru konferencē. Runā, ko bieži pārtrauca 21 ministra un 1000 viesu aplausi un ovācijas, Oriols uzsvēra, ka ievērojot briesmas, kādas apdraud civilizēto pasauli Eiropai un Amerikai jāaizmirst ģeografiskās robežas un jāsaslēdzas kopā. Tikai demokratisko valstu solidāritāte šais nemieru un baiļu apsēstajos laikos var izsargāt un nodrošināt brīvību, līdztiesību un brālību, teica prezidents.**

★ **Spēcīga komūnistu kaŗaspēka masu koncentrēšana Korejas frontē, ziemeļos no . pl. grada joprojām turpinās. Ienaidnieka pastiprinājumi un kaŗa materiālu transports šogad notiek arī pa dienu. UN militārie novērotāji apgalvo, ka visas zīmes liecinot par krīzu komūnistu lieluzbrukuma sākšanos.**

★ **Maršala plāna pārvalde savas pastāvēšanas ceturtajā gadā galveno uzmanību piešķirs Rietumeiropas valstu bruņošanās pasākumu atbalstīšanai, paskaidroja Maršala plāna administrātors Viljems Fosters, atskatoties uz šī izcilā pasākuma trīs darbības gadiem. Saimniecisku palīdzību turpmāk sniegs tikai gadījumos, kad tas nepieciešams aizsardzības spēku vairošanai. Eiropai jāsniedz palīdzība, lai tās iedzīvotājiem nodrošinātu maizi un lielgabalus", teica Fosters.**

★ **No amata atcelts padomju Igaunijas ministru prezidents Arnolds Veimers un viņa vietā iecelts pārkrievojies igaunis Aļeksējs Mūrisepa, ziņo vācu prese.**

Aprīlī sāksies lielie manevri Austrumeiropā

PIEDALĪSIES PADOMJU, POĻU, ČECHU UN VĀCU „TAUTAS POLICIJAS SPĒKI

Stokholma (md). — Kā jau agrāk ziņojām, aprīlī Austrumeiropā gaidāmi plaša mēroga taktiski manevri, piedaloties padomju okupācijas kaŗaspēkam, maršala Rokosovska poļu armijai, Austrumvācijas „tautas policijai" un Čechoslovakijas armijai. Pēc Newsletter from behind the Iron Curtain informācijas, vācu policijas spēki operēs kopā ar poļu armiju, un pirmās vācu vienības jau esot ieradušās Polijā. Citas Austrumvācijas policijas formācijas sadarbosies ar maršala Koņeva komandēto čechu armiju. Februārī padomju joslas policija saņēmusi no Pad. savienības ievērojamus daudzumus tanku un artilerijas. Krievu ieroču lietošanā vācieši sākti apmācīt jau pag. gada septembrī, padomju instruktoru vadībā. Decembrī Polijā sākuši ierasties lieli padomju tanku, prettanku lielgabalu, zenītlielgabalu un lauka lielgabalu transporti. Domā, ka Rokosovskim uzdots palielināt poļu tanku spēkus; minēts pat vesels tanku korpuss ar vairākām divīzijām.

Lielos manevrus komandēs maršals Rokosovskis, un tajos gaida ierodamies augstu padomju ģenerāļu misiju, ieskaitot Bulgaņinu.

Padomju spēkus Austrumvācijā patlaban vērtē uz 600.000 vīru — 28 divīzijas un 9 aviācijas vienības ar 900 pirmās līnijas lidmašīnām. Divīzijas sadalās šādi: 11 tanku, 1 izplētņu lēcēju, 2 izlases kājnieku un 14 pilnīgi motorizētas kājnieku divīzijas. Visas apgādātas ar modernākajiem krievu ieročiem. No pieminētajām 900 lidmašīnām 280 ir moderni tālie bumbveži un 340 turboiznīcinātāji.

Reizē ar padomju spiedienu satelītvalstīs pastiprinās arī pretestība

Kāpēc Klementisam neizdevās izbēgt — Spēcīga opozīcija Bulgārijā un slepens raidītājs mežu biezokņos

Vašingtona (gk). — Nesenie opozicijas izpaudumi un apcietināšanas padomju vasaļvalstīs Vidus- un Dienvideiropā, pēc ASV ārlietu ministrijas domām, nav bijušas organizētas pretestības rezultāts, bet to dziļākais pamats bijis ilggadīgo vietējo komūnistu centieni saglabāt kaut daļu patstāvības, par spīti arvien augošajam padomju spiedienam un kontrolei visās dzīves nozarēs. Pēc ārlietu lietpratēju slēdzieniem, kas balstās uz rēgulāru un ticamu informāciju, pašreizējais stāvoklis šais padomju vasaļvalstīs gan nesola nekādus radikālus pagriezienus drīzumā, bet tomēr dod zināmas cerības attīstībai tālākajā nākotnē.

Amerikāņu lietpratēju secinājumos uzsvērts, ka veca stila vietējos komūnistos joprojām valda titoistu resp. nacionālistu gars un tie asi reaģē pret Maskavas iejaukšanos. Jugoslavijas piemēra brīdināta, Maskava savukārt drošības pēc nesaudzīgi likvidē visus opozicionārus jau priekšlaicīgi. Lai to spētu, Kremlis nemitīgi spiests pastiprināt satelītvalstīs savu kontroli pār policiju un citām iekšējām lietām. Tā ir vecu vecā iekaŗotāja problēma — vajadzība pēc aizvien lielākas apspiešanas, lai tiktu galā ar vienmēr augošo opoziciju.

Visvairāk presē pieminētā šī pavasara dumpiniece pret Maskavu bija Čechoslovakija, kuŗas bijušā ārlietu ministra Klementisa liktenis kādu laiku bija par iemeslu visdažādākajiem spekulējumiem. Amerikāņu lietpratēji pēc visu informāciju pārbaudīšanas atzīst, ka Klementis štomēr bēdzis, bet viņam priekšā aizsteigušies padomju aģenti.

Klementisa sākotnējais plāns, kas izstrādāts, sadarbojoties ar pārējiem „vecajiem" komūnistiem ,bijis no Prāgas bēgt uz Bratislavu, — formāli it kā uz saimnieciskām apspriedēm — lai tur satiktos ar savu māsas vīru, Slovakijas iekšlietu ministru Dānielu Okali; no turienes viņi abi ar ģimenēm Okali lidmašīnā bēgtu tālāk uz Rietumvāciju. Taču īsi pirms norunātās satikšanās Okali apcietināts. Klementiss pēc tam mēģinājis tikt pāri robežai pats uz savu roku, izmantojot kāda veca drauga, robežpilsētiņas Znaimas komūnistu vadoņa palīdzību. Kad Klementiss norunātajā laikā atgriezies pie drauga, arī tas bijis apcietināts — viņu jau ilgāku laiku bija novērojusi paša vadītā partijas šūna. Pēc tam Klementisam nebija vairs nekādu cerību.

Klementisa gadījumam un tā priekšvēsturei sīkāk pieskāries arī pazīstamais amerikāņu komentātors Stjuarts Elsops, atsaucoties uz drošiem avotiem. Klementiss bijis ļoti tuvs draugs pašreizējam Čechoslovakijas prezidentam Gotvaldam. Lai glābtu pats sevi, Gotvalds tomēr bijis spiests upurēt savu draugu, kuŗam pēc atcelšanas no ārlietu ministra amata viņš sagādājis vietu valsts bankā.

Klementisam nopietnas briesmas draudēja jau 1949. g. beigās, kad viņš pārstāvēja Čechoslovakiju UN pilnsapulcē Ņujorkā. Kaut arī Klementiss jau toreiz zināja patieso stāvokli, viņš amerikāņu presē parādījušās ziņas par Kremļa prasību viņu apcietināt atsauca un, lai dotu saviem vārdiem lielāku svaru, fotografējās roku rokā ar Višinski. Gotvalds toreiz lika aizbraukt uz Ņujorku Klementisa kundzei ar noteiktu solījumu atgriešanās gadījumā viņu saudzēt, Klementiss arī paļāvās uz drauga solījumu.

(Turpinājums 8. lpp.)

Irakā jau ierodas Iranas bēgļu kolonnas

Bagdade (la). — Iranas galvaspilsētā Teheranā stāvoklis kļūst arvien saspīlētāks, un Bagdadē ierodas gaŗas auto kolonnas ar Iranas bēgļiem. Acu lieciniekiem palicis iespaids, ka bēgļu gaitās devusies visa Iranas prominence, lai glābtos no atentātu draudiem. No Teheranas pienāk palīdzības saucieni pēc automobiļiem, lai varētu glābties jaunas ļaužu grupas. Līdzšinējo bēgļu skaitu vērtē vairākos simtos. Nonāvējamo sarakstā, kuŗa publicēšana radījusi lielu pāniku augstākās aprindās, atrodas arī šacha māsas vārds, jo arī viņa esot iejaukusies politikā. Sestdien Isfahanā atentātā smagi ievainots Iranas karalienes brālēns. Uzbrucēju, kas bija tērpies persiešu kaŗavīru uniformā, apcietināja, bet cietušo ar ļoti nopietnām brūcēm nogādāja slimnīcā.

Streiks Dienvidiranas naftas laukos guvis draudīgus apmērus. 12.000 strādnieku — vairāk nekā astotā daļa no visiem naftas rūpniecībā nodarbinātiem — atteikušies strādāt. Bez algu paaugstinājuma strādnieki prasa transporta kontroli naftas sabiedrībās. Dienvidiranas rūpniecības apgabalā Isfahanā notikušas vairākas sadursmes starp policiju un izejvielu trūkuma dēļ no darba atlaistiem tekstilstrādniekiem. Ja Teherānā saspīlējuma un juku galvenie rosinātāji ir nacionālistiski noskaņoti muhamedāņu fanātiķi, tad rūpniecības apgabalos, šķiet, eļļu uguni lej komūnisti.

JAUNAS RADIOSTACIJAS PADOMIJĀ — „miera propagandai"

Rīga (ip). — „Es redzēju asaras viņu acīs," teikts kādā pagājušās nedēļas nogalē Rīgas radiofonā nolasītā padomju komentātora sacerējumā par rietumvalstu iedzīvotāju šķietamo reakciju uz pastiprinātajiem aizsardzības soļiem. Taču kungi no Volstrīta ar savām runām mēģinot arī padomju cilvēku apmulsināt un pārliecināt par sava imperiālisma nekaitīgumu. Viņu plānu izjaukšanai esot radīts miera aizsardzības likums, kas runājot pats par sevi. ASV imperiālistus un viņu sulaiņus, jauna kaŗa gatavotājus, tiesājot kā vissmagākos noziedzniekus.

Tuvākajā laikā visā padomju zemē esot paredzēts celt jaunas radiostacijas, kā arī atvēlēti līdzekļi citiem izdevumiem, lai patiesība iespiestos ikvienā zemnieka mājā un katrs zinātu, kā par mieru cīnoties padomju cilvēks un visa padomju tauta ar lielo Staļinu priekšgalā.

Rumānijas naftas lauki pakļauti armijai un kaŗa likumiem

ATCELTS RAKTUVJU MINISTRS UN VĒL DIVI VALDĪBAS LOCEKĻI — NO ATKLĀTĪBAS PAZUDIS MINISTRU PREZIDENTS GROZA

Londona (fd). — Londonā vairojas informācija par spraigiem notikumiem Rumānijas naftas apgabalā, kas tik svarīgi Maskavai un tās satelītiem. Kā ziņoja Observer speciālkorespondents, Bukarestas valdība pakļāvusi naftas rūpniecību armijas kontrolei, kas darbojas pēc kaŗa laika likumiem. No amata atcelti vairāki ministri.

Nemitīgā sabotāžas aktu rinda rumāņu saimniecībā, it sevišķi naftas rūpniecībā, kā jau ziņojām februāŗa vidū, sagādāja nopietnas bažas kā rumāņu, tā arī padomju iestādēm. Nopietnus trūkumus šai nozarē — nelaimes gadījumus, produkcijas apstāšanos, darba kavēšanu uc. konstatēja pat ministru padomes un Rumānijas „strādnieku partijas" centrālkomitejas oficiāla kopīga deklarācija. Partijai, arodbiedrībām un uzņēmumu vadītājiem pārmeta nevērību un nolaidību darba disciplīnas uzturēšanā.

Tagad katram naftas avotam iecelts īpašs brigādieris, kas atbildīgs par darbu kārtīgu norisi un visu trūkumu novēršanu. Valdības lēmumam par naftas rūpniecības pakļaušanu armijai sekoja raktuvju ministra Vasiliki un valsts plānošanas komisijas priekšsēža Vidrasku atcelšana no amata. Bez tam notikušas atlaišanas arī pārtikas ministrijā, ieskaitot ministra vietnieku. Asus pārmetumus Rumānijas valsts un partijas orgāniem martā izteica kominforma žurnāls. Observer arī atzīmē, ka kopš kāda laika slimības atvaļinājumā atrodas ministru prezidents Groza, un gandrīz divu mēnešu laikā viņa vārds nav manīts nevienā oficiālā paziņojumā.

Vai radāma vispasaules latviešu centrālā organizācija

LNP PREZIDIJA AICINĀJUMS

LNP prezidijs piesūtījis visām latviešu organizācijām sekojošu aicinājumu:

Kaut gan dažās angļu-sakšu zemēs mums palikuši pilntiesīgi sūtņi, kas sekmīgi kārto mūsu valsts lietas ārzemēs, tomēr izrādās, ka ļoti daudzos virzienos efektīgu darbību var attīstīt arī paši trimdinieki un bijušie valsts un politiskie darbinieki un viņu radītās organizācijas.

Latvijas brīvības atgūšana, latviešu dzīvā spēka un nacionālās vienības saglabāšana, latviešu kultūras sargāšana un tālākizveidošana patlaban gulstas uz latviešiem šaipus dzelzs priekškara un ir latviešu emigrantu vissvarīgākie uzdevumi un vissvētākie pienākumi. Savā laikā šo uzdevumu smagums gūlās uz Vācijā mītošo latviešu emigrantu pleciem kā uz lielāko vienību. Bet ar izceļošanas akcijas sākumu radās jautājums: kā būs tālāk, kas veiks šos lielos uzdevumus? Vācijas latviešu vienībai saplokot, tai nebūs vairs pa spēkam veikt šos pienākumus. Tā arī nebūs tiesīga pārstāvēt pa visu pasauli izklīdušos latviešus. Katras zemes un katra kontinenta latvieši gribēs paši kārtot savas lietas un sevi pārstāvēt.

Pēc ļoti plašām un vispusīgām diskusijām presē un atsevišķās sanāksmēs, 1948. g. aprīlī Vācijā nodibinājās Latviešu nacionālā padome (LNP), kuŗā ietilpst kā uz Vāciju pārcēlušos Latvijā dibināto centrālo organizāciju pārstāvji (Latvijas centrālā padome — parlamentārieši, Latvijas sarkanais krusts, visu četru konfesiju baznīcas), tā arī Vācijā vispārīgās vēlēšanās radītās centrālās trimdas organizācijas — Latviešu centrālās padomes pārstāvji, dažu Vācijā dibinātu organizāciju (Latviešu studentu centrālās savienības, Latviešu pretestības kustības bij. dalībnieku apvienības, Baltijas sieviešu apvienības latviešu grupas u. c., kā arī bij. kaŗavīru organizāciju — strēlnieku, kalpakiešu, lāčplēšu, Daugavas vanagu u. c.) pārstāvji. Lai jaundibinātā LNP varētu runāt visu latviešu emigrantu vārdā, arī to, kas izceļo uz citām zemēm, kur nav vēl latviešu emigrantu organizāciju, LNP statūtos paredzēja arī visu šo izceļotāju pārstāvību. No pēdējiem savus pārstāvjus līdz šim pieteikuši un sūtījuši Anglijas, Kanadas un Beļģijas latvieši.

Tagad apstākļi radikāli grozījušies. No Vācijas jau izceļojusi latviešu emigrantu lielākā daļa (ap 80 proc.) un izceļošana vēl turpinās. Paredzams, ka Vācijā paliks tikai ap 5—8 tūkstoši latviešu, kas dažādu iemeslu dēļ nevarēs izceļot. Tie nespēs ne LNP uzturēt, ne arī būs tiesīgi reprezentēt visu latviešu emigrāciju. Tādēļ rodas jauns jautājums: ko darīt tālāk, kā rīkoties?

Visās imigrācijas zemēs, gandrīz bez izņēmuma, jau radušās jaunas latviešu organizācijas. Dažās zemēs tās arī paspējušas saslēgties kopējā šīs zemes centrālā latviešu organizācijā vai apvienībā. Bet nav vēl izlemts un dažās organizācijās pat ne pacelts un ne diskutēts jautājums par vienas vispārējas, t. i. vispasaules latviešu centrālās organizācijas radīšanu, kas pārņemtu un kārtotu sākumā minētos uzdevumus. —

Lai šos jautājumus noskaidrotu un dzirdētu organizāciju domas, LNP prezidijs piesūtījis tām LNP līdzšinējos statūtus, atzīmējot arī LNP prezidija sastāvu un lūdzot pēc šo jautājumu pārrunāšanas un apspriešanas informēt LNP prezidiju par organizāciju ieskatiem sekojošos jautājumos:

1) Vai ir vajadzība pēc kopējas latviešu pārstāvības resp. kopēja organa pa visu brīvo pasauli izkaisītiem latviešiem, vai arī varētu apmierināties ar atsevišķu zemju centrālām organizācijām un organiem?

2) Ja atzītu kopējas pārstāvības, resp. kopēja organa vajadzību, tad: a) vai šim nolūkam radāms pilnīgi jauns organs no visu zemju pārstāvjiem, b) vai tikai pārveidojama līdzšinējā LNP, c) vai arī atstājama LNP līdzšinējā sastāvā?

3) Ja pārveidojama līdzšinējā LNP vai radāms pilnīgi jauns organs, tad uz kādiem principiem: a) vēlēšanu ce-

(Turpinājums 2. lpp.)

Aizbraucēji un palicēji

PĀRDOMAS EMIGRĀCIJAS BEIGU POSMAM TUVOJOTIES

No dienas dienā bēgļu skaits Vācijā saplok kā sniegs pavasara saulē. Bieži atgadās, ka bēglis no rīta blakus gultā vairs neatrod savu draugu, ar kuru kopā vadījis trimdas dienas, priecājies par tām pašām „būšanām" un skumis par „nebūšanām". Un viņš atceras, — draugs taču aizbraucis uz emigrācijas centru, lai varbūt, pēc dažām nedēļām vai mēnešiem izkāptu iecerētās zemes krastā.

Un tomēr Vācijas bēgļu mītnēs vēl mitinās trimdinieki, kas gaida to pašu izdevību izceļot. Kad pienāks IRO darbības beigas, kas vairs nav tālu, un transitcentru vārti aizvērsies, tad tie, kas vēl būs šinī zemē, te arī paliks, un tikai retajam vēlāk izlaimēsies kādā aplinkus ceļā vai par savu naudu izkļūt no Vācijas un nelaimīgās nometņu dzīves.

Bēgļi nometnēs ar katru dienu kļūst nervozāki, runā vairs vai vienīgi par izceļošanu. Viņiem apnikusi drūmā un bieži vien bezdarbīgā dzīve šinī zemē, kad jāiztiek gandrīz vai tikai no citu žēlastības.

Latviete, kuras apgādībā ir pusaudzis dēls, saka: „Ko gan še iesākšu? Vai liktenis lēmis, ka arī manam dēlam būs jādzīvo tāda pati dzīve, kāda bijusi man? Jau sen kopš meklēju un taujāju darbu ārzemēs, bet atbilde tikai viena: jūsu gadi un bērna slimība traucē ražīgu darbu. Tā arvien vēl mitinos Vācijā."

„Man apnikusi šī dzīve. Kur agrāk Latvijā strādāju dienās un naktīs, tur tagad no rīta līdz vakaram nīkstu istabā, kur visos kaktos mājo trūkums, aukstums un vientulība. Man apnikusi šī dzīve... Meklēju izceļošanas iespējas, gaidu humānu cilvēku atsaucīgās sirdis, bet ja līdz IRO darbības beigām neveiksies, tad — vienalga, kas ar mani un ģimeni notiek," izmisis saka daudzu bērnu tēvs. „Vai tiešām pasaule no manis prasīs, lai šķiros no dzīves draudzenes, ar kuru esmu pavadījis savas dzīves laimīgākos brīžus, un saviem bērniem?"

Vilcienā no Murnavas uz Mincheni mēģināt emigrēt brauc bēgļu ģimene — vīrs, sieva, 3 bērni, sievas vecāki. Viņi uz Mincheni tā braucot jau piekto, sesto reizi. Bet kā aizbraukuši, tā atbraukuši — rezultāts vienmēr tas pats: neder, šoreiz vēl neder... „Apnicis, līdz kaklam apnicis. Gaidu to dienu, kad konsuliem apniks cilvēkus šķirot labos un ļaunos, derīgos un nederīgos. Jau tepat divi gadi kopš „dzīvoju" koferos un kastēs."

Lai kurā nometnē — visur skan jautājums: Kad izceļosim? Kurp brauksim? Atbildes nav. Nelīdz uzrakstīt dzīves gājumu, izpildīt daudzās anketas un fotografēties, cilvēku likteni šobrīd vada acumirklīgi lēmumi un materiāli pieņēmumi, kas neprasa izceļotāju gribu. Cilvēkus stumj, svaida, pārvieto no vienas nometnes uz otru, bet tur, kur būtu viņu īstā vieta, tur cilvēki netiek.

Mātes ar maziem bērniem nīkst bēgļu nometnēs un veģetē no niecīgā vācu sociālo iestāžu pabalsta; invalidiem, veciem ļaudīm, darba nespējīgiem izceļošanas izredžu tikpat kā nav — tas jau vairākkārt deklarēts. Tur — aizjūrā — viņiem nebūšot labāk kā še. Tāpēc daudzajām pārbaudēm un neveiksmēm šie trimdinieki jūtas arvien vairāk apnikuši un iedragāti un labprāt vairs negrib dzirdēt valodas par šo „humāno gadu simteni". Vai tiešām tie visi ir „grūti izvietojamie"?

Edvīns Ērms

Netiek atpakaļ uz pamatnometnēm

ANGLIJAS „2000 AKCIJAS" ĻAUNĀS PUSES

Blankenzē transitnometnē pie Libekas novērots, ka tie bēgļi, kas emigrācijas procesā nogaidījuši vairāk nekā 28 dienas un izceļošanai noraidīti, netiek vairs atpakaļ uz savu pamatnometni, bet tos izvieto pa citiem apgabaliem un nometnēm. Šāda izrīcība sevišķi skar tos bēgļus, kas transitnometnē ieradušies no iedzīvotāju pārslogotiem Vācijas novadiem. Nelīdz bēgļu norādījumi, ka pamatnometnē samaksāts dzīvoklis, ka tur palikušas mēbeles un nodrošināts darbs.

Kuriozi gadījumi notiek ar t. s. grūti izvietojamiem, kurus pieņem angļu komisija savā 2000 grūti izvietojamā schēmā. Oficiāli tajā var uzņemt arī vecus, slimus cilvēkus un invalidus, ja viņiem ir galvojums un tie neslimo ar atklātu tuberkulozi vai citām lipīgām slimībām. Transitnometnē tomēr šiem nelaimīgajiem veselību pārbauda tikpat stingri, kā citās akcijās. Plaušu un sirds slimniekus, kā arī invalidus bez žēlastības noraida, kaut arī galvotāji labprāt piemaksātu ar transportu radušos izdevumus. Tāpat noraida ģimenes ar maziem bērniem, ja ģimenē nav atbilstoša darba spēka. Galvojumiem ne vienmēr velta uzticību. 70 g. veciem ļaudīm, kas brauc pie saviem bērniem, stingri noprasa, ko domā un vai vēl ir spējīgs strādāt. Rezultātā daudziem veciem un nespēcīgiem pēc ilgākas pavadīšanas transitnometnē novārgušiem jāatgriežas atpakaļ pamatnometnē.

Citādi ir ar jauniem, veseliem un fiziski spēcīgiem cilvēkiem. Tos labprāt uzņem grūti izvietojamo schēmā, kaut arī viņi varētu iekļauties citās emigrācijas akcijās. Protams, pieņem arī vecus un mazāk fiziski spēcīgus ļaudis, tomēr vairums pieņemto ir darba spējīgi. Tāpēc plaši propagandēto 2000 grūti izvietojamo akciju bēgļi no humānitārā un morālā viedokļa stipri kritizē.

R. Ritums.

Vecie ļaudis Šveicē jūtas labi

Šveiciešu sirsnīga rūpība par ārzemju bēgļiem

VĒSTULE LATVIJAI NO VĒZENES

Šveices veco ļaužu mītne Pelikāns (Evang. Heim, Weesen, St. Gallen) atrodas apm. 60 km dienvidaustrumos no Cīriches, 460 m virs jūras līmeņa kalnu apjostā ezermalā. Pirmie iemītnieki no Vācijas un Austrijas rietumu joslām še ieradušies februārī. Pelikāns ir vislabāk iekārtotā veco ļaužu mītne Šveicē. Priekšzīmīga spodrība tikko remontētās bij. viesnīcas Speer telpās, guļamistabās vienkāršas, bet glītas mēbeles, katram savs drēbju skapis, kopēja ēdamistaba, kur 4 reizes dienā vecie ļaudis ēd pie balti klātiem galdiem. Ēdieni gatavoti garšīgi un lielā izvēlē. Mītnes vadība atļauj gatavot arī papildēdienus. Blakus ēdamistabai ir lasītava un smēķētava, kurā dažādās valodās daudz laikrakstu, žurnālu un grāmatu. Radio stāsta jaunumus, bet klavieres iemītnieki izmanto diezgan bieži pašmāju koncertu rīkošanai. Tad atskan Bēthovens, Mocarts, Šopēns.

Pelikānā var novietot apm. 50 vecos ļaudis, bet pagaidām ir tikai 37 — no tiem 15 krievi, 13 ungāri, 4 igauņi, 2 latvieši, 1 rumāniete un 1 lietuvietis. Ar pēdējo dzīvoju kopā 24 kv. m lielā istabā. Lielākās istabās ir 4 gultas, bet mazākās 2. Pelikāna direktrise rūpējas arī par to, lai iemītnieki negarlaikotos: sievietes var palīdzēt strādāt saimniecībā pēc saviem spēkiem un vēlēšanās, daži uzpoš mītnes apkārtni, labo dārzā soliņus. Direktrise solīja mūs vizināt ar autobusu pa apkārtnes skaistākajām vietām. Tuvējā ezerā atļauts arī zvejot.

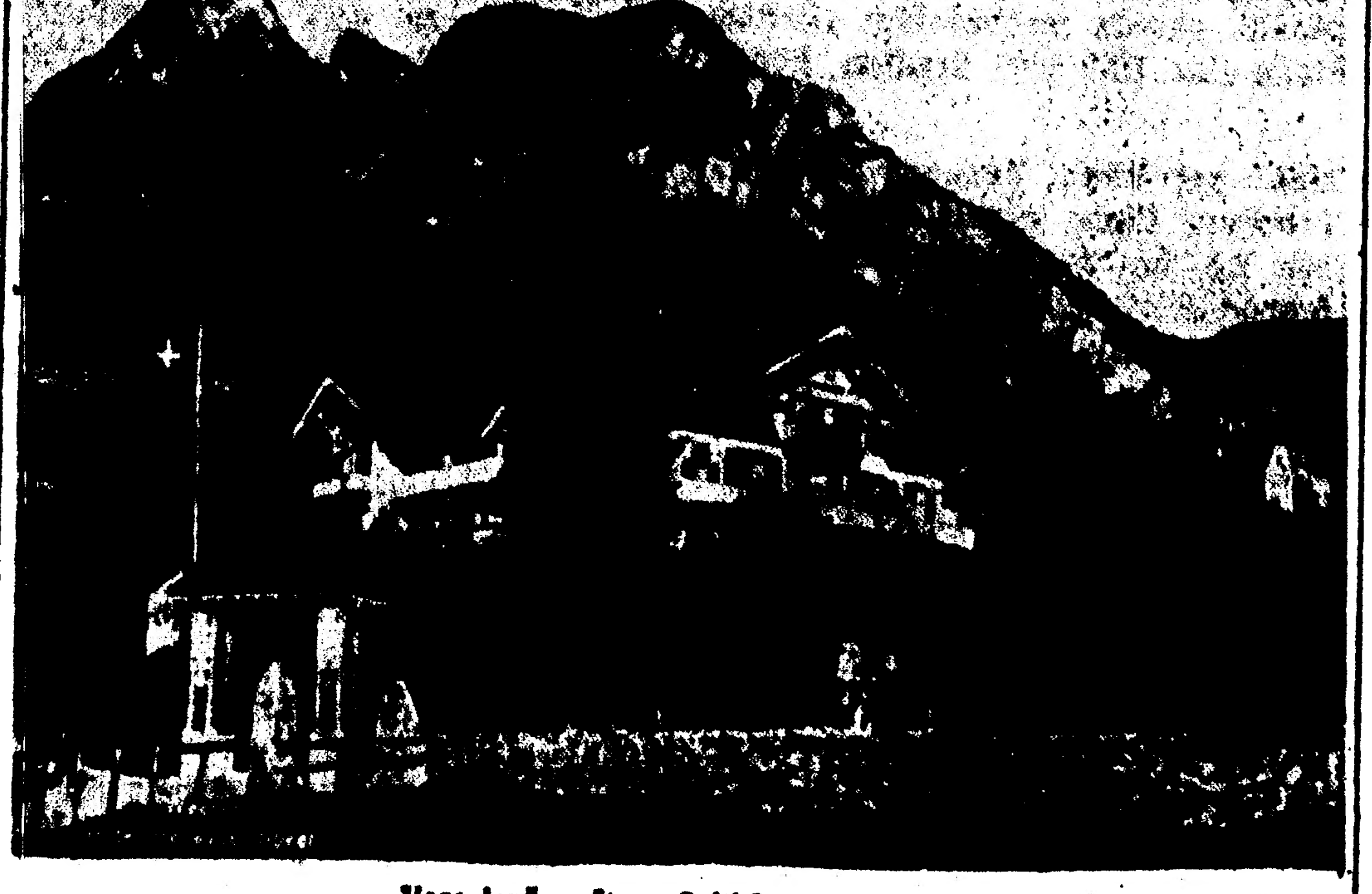

Veco ļaužu mītne „Pelikāns" Vēzenā

Marta vidū, Pelikāna atklāšanas dienā, bija ieradušies Šveices kantonu pārstāvji no baznīcas un valsts organizācijām un citi viesi. Pārstāvji norādīja, ka šveicieši mītnes dibināšanai un iekārtošanai piegājuši ar lielu sirsnību, lai bez dzimtenes palikušajiem veciem ļaudīm dotu jaunas mājas un gādātu par viņu eksistenci. Visi esam uzņemti vietējā draudzē un jūtamies kā pilntiesīgi cilvēki.

Preces Šveicē pa lielākai daļai dārgākas nekā Vācijā. Tabaka gan uz pusi lētāka, bet mūsu tukšiem makiem arī tā vēl par dārgu, toties varam plaši korespondēt, jo vēstuļu apmaksai izsniedz 10 franku. Apģērbu piešķir pēc vajadzības.

Vietējo iedzīvotāju attieksmes pret mums labi raksturo daži piemēri: iemītnieks X ierodas pie friziera ar Pelikānā izdotu kuponu, frizieris aplūko to, saplēš un apgriež matus tāpat. Citā gadījumā X sanīkojies pulkstenis. Viņš to nodod labošanā. „Jūsu pulkstenim vieta ir lūžņos," saka meistars, paņem no plaukta citu pulksteni un pasniedz to savam jaunajam klientam.

Mēs visi te jūtamies kā tūristi, kas izvēlējušies šo Šveices vasaras kūrvietu, lai pavadītu savu brīvo laiku.

Dipl. inž. **M. Krisons**

Vēzenē, martā.

MEKLĒ BĒGĻUS - SPECIĀLISTUS

Brīvās Eiropas raidītājam un amerikāņu armijai

Brīvās Eiropas raidītājs ziņojis IRO iestādēm, ka pārvietoto personu un bēgļu vidū meklē dažādus speciālistus saviem raidījumiem. Vajadzīgi redaktori, lektori, konferansjē, aktieri, radio techniķi uc. darbinieki ar labām slavu valodu, kā arī ungāru un rumāņu valodas zināšanām.

Bez tam amerikāņu armija meklē personas ar techniskām zināšanām, kas labi prot slavu valodas un bez tam ļoti labi runā angliski. Atalgojums starp 400 un 700 DM. Sevišķi nepieciešama čechu valodas prašana.

Interesentiem jāpieteicas pie IRO 7. apg. darba virsnieka (Area Employment Officer Mr. P. H. Quallo), Minchenes Varnera kazarmu administrātīvajā blokā, 3. stāva 306. istabā.

Vai radāma ...

(Turpinājums no 1. lpp.)

jā visās zemēs, b) no atsevišķo
centrālo vai arī vietējo organizāc
pārstāvjiem, c) kombinētā — vē
un organizāciju pārstāvju — ceļ
uzticot visu latviešu emigrantu
uzdevumu veikšanu politisko p
pārstāvjiem, resp. Latvijas c
padomei?

4) Ja kopējais organs radām
kurā zemē, raugoties no poli
saimnieciskā, kā arī vispārēj
tautiskās notikumu norises v
tam būtu jāatrodas (Anglijā, A
Kanadā, Vācijā, Zviedrijā u. c.)?

5) Vai, ievērojot pašreizēj
stākļus, kad LNP (Vācijā) jā
vairākos virzienos, vismaz p
aizstāvot visu latviešu emigran
pējās lietas, organizācijās būtu
ru atbalstīt šo LNP, lai līdzek
kuma dēļ tās darbība neapsiktu?

6) Ja organizācijas būtu ar
atbalstīt LNP darbību, tad kād
a) ar vienreizēju pabalstu (cik
vai b) ar periodiskām iemaks
dos apmēros)?

Atbildes uz šiem jautājumiem
lūdz piesūtīt vēlākais līdz š. g. 1
jam uz sekojošu adresi: J. C
(21a) Augustdorf b.Detmold, DP C
Block 9—4, Germany.

ARĪ NORVĒĢI PROT CIENĪT S CIĀLISTUS

Kādā Norvēģijas rūpniecībā strādāj
latviešu veterinārārsts M., kam bij
dzes uz darbu savā profesijā Kanadā
karte jau kabatā. Īsi pirms došanās
vietējās augstskolas rektors aicināj
par zinātnisko asistentu kažokzvēru
nāšanas farmā, un tā M. iznāca okea
koni apmainīt pret fjorda ātrlaivu un
pret skaistu meža savrupmāju „slēpotāj
radīzes" tuvumā.

Laba liecība humānai pieejai šim
mam ir arī tas, ka veselības resors
iespēju paaugstināt amatā latvieš
ātru A., tā nostādot mūsu speciālistu
vai pat par paraugu norvēģu kollēģim.

Vienīgi Dānija bija atturīga un
no mūsu zinātnieku saistīšanas darb
zeme gan slavēja mūsu dārzniekus
saimniekus, apbrīnodama viņu kvali
un rūgti nožēlodama viņu aizceļošan
vecs saimniekpāris pat bija vēlējies
savu māju iemīļotajam strādniekam —
tautietim.

Meklē

Bij. DP nometnes iedzīvotājus
VĀRNU un brāļus Arvīdu un Jāni
ar ģimenēm meklē M. Ķ e ģ i s, Public
Pahiatus, New-Zealand, lai palīdzētu

VĒSTUL REDAKCI

PATEICĪBA

Bij. Zēdorfas nometnes latvieš
— tagadējie Ludvigsburgas
uz Lieldienām ziedojuši nomet
bērniem: A. Jegorovs — DM 10,
R. Volgemūts un K. Kalnietis —
Nometnes latviešu komiteja izsa
ziedotājiem vissirsnīgāko pateicīb
skaisto žestu, kas liecina, ka t
aizmirsuši savu veco nometni, sag
mazajiem saulainākus Augšāmcel
kus.

Zēdorfas latviešu komitejas
J. P

ANŠLAVS EGLĪTIS

Triko trakie

NO CIKLA ŠVĀBU KAPRIČO

(Beigas)

„Domājams kokvilnas triko, pilnīgi sabojāts, apmēram četrdesmit sestā numura divdaļīgs treniņa uzvalks ar baretes veida cepuri ar lentēm," — „praktiski bez vērtības," — „domājams ka bijis sarkans ar zilām šķērssvītrām, pilnīgi satrūdējis."

„Hei, mīļie ļaudis, tas nu gan nav treniņa uzvalks!" iesaucās kāds sirms skatītājs.

„Kas gan cits tas būtu, Mārtiņ?" ironiski atjautāja ierēdnis pārbaudītājs, izplezdams abām rokām mitro, caurumaino lupatu, kas tik tikko turējās kopā. „Redzi, garas bikses, blūze ar garām rokām, biezs audums ar frotē iekšpusē."

„Bikses ir par īsām un kakla izgriezums par lielu. Tas nav treniņa uzvalks, Bertold!" tiepās Mārtiņš, kas bija piedzīvojis piegriezējs.

„Nu tad tas ir bērna uzsvārcis," īgni, bet ne visai droši sacīja pārbaudītājs.

„Nekā nebija, bērna uzsvārcim gabals ir par platu!" iekaisis sauca Mārtiņš.

„Nu tad... nu tad..." sasarcis stostījās pārbaudītājs, „velns viņu sazina, kas tas ir par gabalu?"

„Tātad, Bertold, kas tas beidzot ir par gabalu? Saki, lai es varu iegrāmatot," vaicāja ierēdnis, kas diktēja rakstāmmašīnai, lietiskā un sausā nepacietībā.

„Raksti, Dīter, pagalam satrūdējis drānas gabals, praktiski bez vērtības."

„Kā tā, drānas gabals, Bertold? Drānas gabals ir neapstrādāts, bet šis ir acīm redzami piegriezts un šūts. Un ja tas ir šūts, tad to nevar iegrāmatot kā ‚drānas gabalu'."

„Ak, tas taču i r pagalam satrūdējis! Kāda nozīme, vai tas piegriezts un šūts vai nē, ja tas neder pat rīklupatām?"

„Bertold, man te ir aile ar uzrakstu ‚konfekcijas veids', un man tur ir kaut kas jāieraksta. Tu esi šeit, lai preci noteiktu, tāpēc, lūdzu, saki man, kas tas ir, lai grāmata, par kuru es atbildu, būtu kārtībā un pilnīga."

Bertolds nosarka tik tumši, it kā būtu veselu stundu stāvējis uz galvas.

„Jā... tas ir... tas ir... nu sakiet, pie velna, kas tas ir par nolādētu gabalu?!" viņš izmisumā griezās pie skatītājiem, augstu pacēlis vainīgo lupatu.

Pienāca viens otrs ilggadīgs un rūdīts vēveris, viena otra ilggadīga un piedzīvojusi piegriezēja, bet patiesi, tik dīvaina gabala neviens nebija redzējis. Vecākā no triko šuvējām domāja, ka to brāļi būšot mantojuši vēl no savas nelaiķa mātes. Bet šī atziņa Bertoldam nekā nepalīdzēja, un samulsums turpinājās.

Policisti iznesa no kūts vēl dažus tādus pat pagalam sapuvušus un sacaurumotus gabalus, un, kad izrādījās, ka kūts grīda iegrimst dziļāk nekā likās un ērmoto, nepazīstamo apģērba gabalu sanāk vairāki simti, ja ne vesels tūkstotis, tad lieta kļuva pavisam nopietna. Ja vēl varēja atstāt neiegrāmatotu vienu, vai pat pāris tērpu, tad nekādā ziņā to nebija iespējams darīt ar tādu vairumu. Ierēdņi nonāca pilnīgā apmulsumā.

Par laimi ieradās birģermeistars, kas ik dienu, kaut uz īsu laiciņu mēdza ierasties, lai novērotu pārbaudes gaitu. Te nu atkal lieku reizi pierādījās, ka birģermeistars nevalkāja savu amatu par velti. Viņam padoms bija tūdaļ rokā — aizsūtīt kādu apjautāties pie pašiem brāļiem Pfisteriem.

Kad pārbaudītājs Bertolds straujā solī piesteidzās rātsnamam, viņš jau pa gabalu ievēroja, ka abi brāļi, pieres pret skadriņiem atspieduši, klusēdami meditēja un viņu sejās izpaudās nevainīgi mocītu svēto lepnā pazemība.

„Hei, Eugēn, Eliās!" sauca Bertolds, plātīdams noslēpumaino apģērba gabalu, „kas tas ir tāds? Tas ir no jūsu krājuma, bet neviens no rātsnama novērtētājiem to nepazīst."

Pozes nepārmainīdami, brāļi tikai drusku pacēla savas svina acis uz Bertolda pusi, bet neteica nekā. Tikai viņu sejās kāpinājās mocekļības izteiksme.

„Vai nedzirdat?!" sauca Bertolds. „Skatieties šurp! Ei, redziet, kas man rokā! Divdaļīgs, ar cepuri un lentēm! Kas tas ir? Kaudzei no pašas apakšas!"

Brāļi neatbildēja, tikai vilka savus vaibstus arvien sāpīgākus. Un kad neatlaidīgais Bertolds, sapulcinādams plašu ziņkārīgo baru, nemitējās un nemitējās klaigāt, Eugēns, galvu nepacēlis, sacīja:

„Ej nost un liec mūs mierā, tu, kas ej kopā ar netaisnajiem. Aizrijieties ar mūsu godīgi sakrāto mantu, no kuras tikai vienu vienīgu kreklu mēs, līdzcietības pārņemti, par pašu cenu pārdevām vecajam skolmeistaram Johannam. Ej atpakaļ pie netaisnajiem un palīdzi tiem mest kauliņus par mūsu mēteļiem."

Nekā nepanācis Bertolds atgriezās Pfisteru pagalmā. Bet nu birģermeistars noskaitās ne pa jokam:

„Ak tā!" viņš sauca, „tad tādi ir šie noziedzīgie brāļi?! Tie ir samaitāti līdz pat kaulu smadzenēm, ja uzdrīkstas nepaklausīt pat likumīga ierēdņa laipnam lūgumam pēc izziņas! Atvest tos šurpu ar varu! Tūlīt un uz vietas!"

Četri policisti aizskrēja uz rātsnamu, un jau pēc īsa brītiņa brāļi Pfisteri noliektām galvām kā arestanti iesoļoja sava nama pagalmā.

Skatītāju pūlim pāršalca līdzcietīga nopūta. Vienīgi tad, ja vērotājs noteikti zināja, ka tie ir Pfisteri, atvestajos varēja sazīmēt kādreiz pārākuma apziņā tik vīzīgi smīnošos brāļus. Tik stipri bija tos pārvērtušas cietumā pavadītās dienas un mūža krājuma pazaudēšana. Tagad, kad visi zināja brāļu noslēpumu, tie bija kļuvuši it kā par visas krājīgās triko pilsētas Pfifferlingenas simboliem. Viņu ticības apliecība bija skanējusi: Kam pieder triko, tam pieder pasaule, tam nav ko baidīties ne no sala, ne bada, ne nabadzības. Nauda putēja un varēja putēt, jo kas bija nauda? — Papīra skranda, ar ko nevarēja nedz apsegt plikumu, nedz no zemnieka iemainīt ēdamvielas. Brāļi bija godīgi taupījuši, lai nodrošinātos melnai stundai un vecuma dienām.

Un tomēr, brāļi Pfisteri savā postā bija lepni un nesalauzti. Viņi bija zaudējuši daudz — mantu un smīnus, bet toties ieguvuši atziņu, ka pasaule ir tik netaisna un samaitāta, ka to atliek vienīgi nicināt. Viņi ienāca pagalmā un nostāj priekšā klusi, cieti, sevī ierāvušies, kā cilvēki, kas, visus rēķinus ar nelietīgo un blēdīgo pasauli.

„Eugēn, Eliās!" birģermeistars viņus bargi uzrunā esat atvesti, lai tūlīt un bez kavēšanās nodotu patie par savām nelikumīgi uzkrātajām mantām."

„Šīs mantas nav ne zagtas, ne laupītas," drūmi Eugēns, „bet godīgi un likumīgi pirktas un sakrātas. J vien mēs ar brāli savu vēvera algu salīgām graud viņš pacēla balsi, „kā gan tas var būt, ja zūdamu un vētību naudu var nesodīts krāt un glabāt cik patīk, nezūdamu vērtību, labo triko, nedrīkst sakrāt, un kas to tiek vajāts un sodīts?" Un abi brāļi raudzījās policijas pr niekā degošām acīm kā vajātie kristieši, Kolisejā iemesti, dzījās acīs plēsīgajiem lauvām.

Birģermeistars lēnām pašūpoja galvu:

„Šinī pasaulē, Eugēn, nav nezūdamu vērtību. Bet kas cas uz triko, tad tu zini, Eugēn, un arī tu, Eliās, ka krāj jums bija likumīgi jāpieteic pirmo reizi ķeizara Viļuma ie dēm, otro reizi republikai, trešo reizi Hitlera kara pārvald ceturto un beidzamo reizi franču okupantiem. Četras re jūs neesat paklausījuši valdības rīkojumiem, un jums nav sību šeit ļaužu priekšā izskatīties kā cietējiem!"

Brāļi labu laiku drūmi klusēja. Tad vecākais, Eliāss, lēni un dobji:

„Vai arī tu, Ģinter, vienmēr pieteic visu, ko tava Traude sakrāj savā skapī?"

Birģermeistars drusku pietvīka, un nikni noblenza b acīm. Neviens ierēdnis nepasmaidīja, un arī pūlis god klusēja. Jo visi bija lielākā vai mazākā mērā vainīgi.

„Labi, atstāsim šo lietu izšķirt piekritīgām iestādēm," rīgi atbildēja birģermeistars un turpināja piekāpīgāk laipnāk: „Bet tagad sakiet mums, kas ir šie dīvainie apģ gabali, kam pat vecākie Pfifferlingenas audēji nezina vā Šeit to ir vai vesels tūkstotis."

Brāļus pieveda pie skrandu kaudzes un ieveda iztukšot kūtī, kur pie klona pielipuši, gulēja vairs tikai pēdējā pel miem noklātā triko kārta.

Redzot sapuvušos audumus un arī jau pārbaudīto, novē un iegrāmatoto skrandu kaudzes, kas mēmi apliecināja bir meistara vārdus, ka pasaulē nav nezūdamu vērtību, brāļu P steru vaibstos aizvainoto mocekļu lepnumu spēji nomai stulbs pārsteigums. Pēc brīža pārsteigums pārvērtās d sāpēs un beidzot savādā, mulsā gandarījumā. — Pārsteig liecināja, ka brāļi atzina savas krāšanas aplamību, sāpēs ka labā manta tik nožēlojami gājusi bojā, bet gandarīj liecināja par jaunu prieku, ka viņu mūža pūliņi tomēr n netaisnajiem ķīlātājiem par labu.

Un raugi, pamazām brāļu sejās atgriezās atkal kaut kas senās pārākuma izteiksmes, maza atblāzma no senā izgud smīna, un, kad policijas priekšnieks vēlreiz atkārtoja jautāj mu, kas ir neizprotamais apģērba gabals, brālis Eugēns, apzinādamies, ka atkal reiz zina kaut ko vairāk nekā visi c bez pdomāšanās atbildēja:

„Peldu kostīms, kādus dāmas valkāja 1901. gadā. Toreiz cena divas markas un trīsdesmit pieci feniņi. Pavisam 730 balu — mūsu abu divu gadu alga."

Vai braukt uz Braziliju?

Latvijā nesen ziņojām, ka praktiska darba spējīgiem pavērušās zināmas izceļošanas iespējas uz Braziliju. Reflektantiem, izprasot no vācu amatniecības kameras (Handwerkskammer) vai sava darba devēja apliecību, ka pēdējos 2 gadus bijis nodarbināts savā arodā, ar lūgumu, kam pievienota ģīmetne, jāgriežas savā IRO nodaļā, atsaucoties uz „Resolution 164 for Immigration and Colonization Council" priekšrakstu. Par iespējām izceļot uz Braziliju un turienes darba izredzēm papildus sniedzam mūsu Brazilijas līdzstrādnieka informāciju.

— Pārvietoto personu ieplūšana Brazilijā praktiski izbeidzās jau ar 1949. g. Pēc tam gan notikuši vairāki individuālās imigrācijas gadījumi, un Brazilijā ieradušies arī daži latvieši, bet t. s. masu akcijas nav manītas. Visu laiku gan ieplūduši vācieši un citu tautu imigranti, bet tie nav braukuši ar IRO palīdzību. Pēc šejienes preses ziņām vērojams, ka Brazilija vēl ieinteresēta lielāka skaita DP ielaišanā. Tuvākā laikā valdība gatavojas parakstīt līgumu ar IRO par dažādu nāciju 5000 imigrantu uzņemšanu. Brazilija vēlas galvenokārt laukstrādniekus, rūpniecības arodu speciālistus un amatniekus. Latviešiem, kam nav izredžu izceļot uz kādu citu zemi un kas vēlētos Vāciju drīzāk atstāt, būtu šīs iespējas jāapsver.

Ko saka tie, kas šinī zemē novietojušies? Jautājums tiešām nav viegls. Ja spriežam par Brazilijas dzīvi pēc tā, ko šejienieši raksta vēstulēs saviem paziņām, radiem un draugiem Vācijā, tad lielas skaidrības neiegūsim. It sevišķi daudz aplamību sarakstījuši tieši vecie emigranti, kas par šejienes apstākļiem varētu spriest vislabāk. Viņiem ir citāda dzīves uztvere un vērtējums, un kad tie nonāk domu izmaiņā ar jaunajiem iebraucējiem, tad distance šejienes dzīves vērtējumos bieži vien ir ļoti liela. Tas arī saprotams, jo, gadu desmitus šeit pavadot, viņi jau tikuši pie zināmas turības un materiālas patstāvības. Tad viss liekas daudz labāks un pieņemamāks nekā cilvēkam, kas pirmo reizi speŗ kāju uz svešas zemes, kur sākumā sūri jācīnās ne vien par eksistences nodrošināšanu, bet arī ar mums neierastiem klimatiskiem un dabas apstākļiem, kas vispirms liek sevi sajust tīri psīcholoģiski un vēlāk arī organiski, atkarībā no tā, cik katrs cilvēks jūtīgs pret šīm pārmaiņām. Sākumā ļoti sveša liksies arī šejienes latīņu pasaule.

Gandrīz visi ieceļotāji no kuģa nonāk Puķu salā (Ilha das Flores) Riodežaneiro tuvumā. Tur notiek vēlreizējās medicīniskās pārbaudes un Brazilijas dokumentu izsniegšana. Gulēšana divstāvu dzelzs gultās, stabilās mūŗa ēkās ar labu ventilāciju, kas šejienes klimatā nepieciešama. Vīrieši no sievietēm šķirti, bet gan tikai naktīs. Salu apsargā bruņoti braziliešu sargi, bet tie ir korrekti, izpalīdzīgi, laipni. Salu var atstāt ar īpašu atļauju; velkonis uztur satiksmi uz pilsētu par brīvu, bet daudzi ar to nav apmierināti. Atļauts zināmus uzturlīdzekļus ievest no pilsētas, bet protams, vajadzīga nauda. Pārdot var vienīgi amerikāņu cigaretes. Tiem, kas brauc ar IRO palīdzību, salā izmaksā vienreizēju IRO pabalstu — 10 dol. resp. 185 kruzeirus uz personas, bērnus ieskaitot. Ieteicams nešķirties no visām vācu markām, kuŗas Brazilijā ļoti labi var reālizēt, iemainot pret kruzeiriem (1 DM — apm. 8 kruzeiri). Darba piedāvājumus salā izziņo skaļruņos portugaļu un vācu valodā. Pēc tam var stāties kontaktā ar izvēlēto darba devēju un pēc dokumentu saņemšanas atstāt salu. Tas tad ir pirmais patstāvīgais solis uz jaunās zemes. Kam neizdodas vienoties ar darba devēju, vai kas vēlas doties uz kādu citu Brazilijas štatu, tiem laiku pa laikam norīko brīvus dzelzceļtransportus uz attiecīgo štatu. Var braukt ar visu smago bagāžu, kas pašiem jāiekrauj. Salā braziliešu muitas kontrole, bet tā ir tīri formāla.

Latvieši centušies noklūt galvenokārt Sanpaulas pilsētā, kas atrodas kalnos un kur vēsāks klimats. Šai Dienvidamerikas rūpniecības centrā gandrīz 3 milj. iedzīvotāju; latviešu skaits ap 2000. Darbs jāmeklē pašiem, jo Brazilija nekādas piespiedu darba saistības neuzliek. Darba izvēle brīva, un to var meklēt katrs savā speciālitātē. Vīriešiem pāri 45 gadiem darbu lielākos uzņēmumos atrast diezgan grūti, un tiem bieži vien jāapmierinās ar vienkāršāku un mazāk atalgotu darbu. Latviešiem nav ieteicams saistīties lauku darbos, ko slikti atalgo; šejienes klimatiskos un dabas apstākļos tie pat vecam lauksaimniekam grūti veicami. Sievietes galvenokārt atrod darbu mājsaimniecībā, bet tur vajadzīgi stipri nervi un liela izturība. Mājsaimniecībā vietu piedāvājumi lielāki nekā pieprasījumi. Dzīvokļus viegli atrast, bet, salīdzinot ar darba algām, tie stipri dārgi. Ar pirmajiem transportiem iebraukušie latvieši centušies pa daļai paši iepirkt zemi un būvēt ģimeņu mājas. Zemi dod uz ilgtermiņu nomaksu ar vai bez iemaksas; daļu maksājumus aprēķina apm. viena mēneša īres maksas apmērā, un tās lielums atkarīgs no gruntsgabala atrašanās vietas un vērtības.

Arī Brazilijā dzīves dārdzība pamazām kāpj, bet darba algas preču cenām netiek līdzi. Taču valdība pūlas masu patēriņa produktu cenas stabilizēt, pastāvīgi apkaŗodama tirgotājus, kas cenšas pēc arvien lielākas peļņas. Vienkārša darba strādnieksiezemietis velk nožēlojamu dzīvi, bet viņa prasības ir visminimālākās. Ja eiropietim neizdodas iegūt kvalificētu darbu vai uzsākt patstāvīgu uzņēmumu, Brazilijā tam dzīve būs grūta. Tāpat lielas grūtības būs ģimenēm ar prāvāku apgādājamo ģimenes locekļu skaitu. Arī laba veselība īpaši svarīga, jo ārsta padoms šeit ļoti dārgs un medikamentu cenas kāpj. Šejienes klimats prasa stipru veselību un veicamais fiziskais darbs — rūdītus cilvēkus. Iebraucēju lielākā daļa ar Brazilijas dzīvi sākumā nav samierinājušies, citi pamazām aprod, bet daļa aizbrauc uz kādu citu zemi, vai vismaz meklē aizceļošanas iespējas. Protams, šo apstākļu uzskaitīšana vien vēl nedod atbildi vēstules sākumā liktajam jautājumam. Tas katram jāizlemj pašam un jāizšķiŗas. Nekad cilvēks tā nepievīļas, kā klausot cita padomu un ieteikumu, jo kas vienam derējis, otram var būt gluži nederīgs. Tāpēc arī jautājumu — vai braukt uz silto palmu zemi vai nē — lai izlemj katrs pats. Vienalga, uz kādu svešu zemi braucat, ilūzijas pametiet krastā!

K. Sidars

Sanpaulā, martā.

Viņas lielais pānākums

JAUNA LATVIEŠU VIJOLNIECE STARPTAUTISKĀ KONKURENCE IZPELNĀS OVĀCIJAS

Vilmingtonas universitāte, Ohaio štatā, nesen bija rīkojusi kārtējo mūzikas festivalu, kur ik gadus piedalās dažādu tautību apdāvinātākie studenti no daudzām ASV augstskolām un kolledžām. Izlasē šīgada festivalam starp 18 debitantiem bija iedalīta arī mūsu tautiete Ludmila Ziedone, kas kā stipendiāte studē Kolumbijas Kapitola universitātes mūzikas fakultātes vijoļklasē. Plašajā starptautiskajā studentu konkurencē viņa guva izcilus panākumus ar Franka Kūlmena pavadībā atskaņoto Berio Ainu no baleta. Mūsu jaunās vijolnieces panākumus atzīmējot, Vilmingtonas Daily News Journal uzsveŗ, ka Ziedonei veltītas ovācijas uz brīdi gluži pārtraukušas festivala tālākrisināšanos. Pēc koncerta jaunā vijolniece uz klausītāju vēlēšanos atskaņoja J. Mediņa Āriju un Glāstu. Kāds diriģents uzaicināja L. Ziedoni koncertēt Indianapolisā.

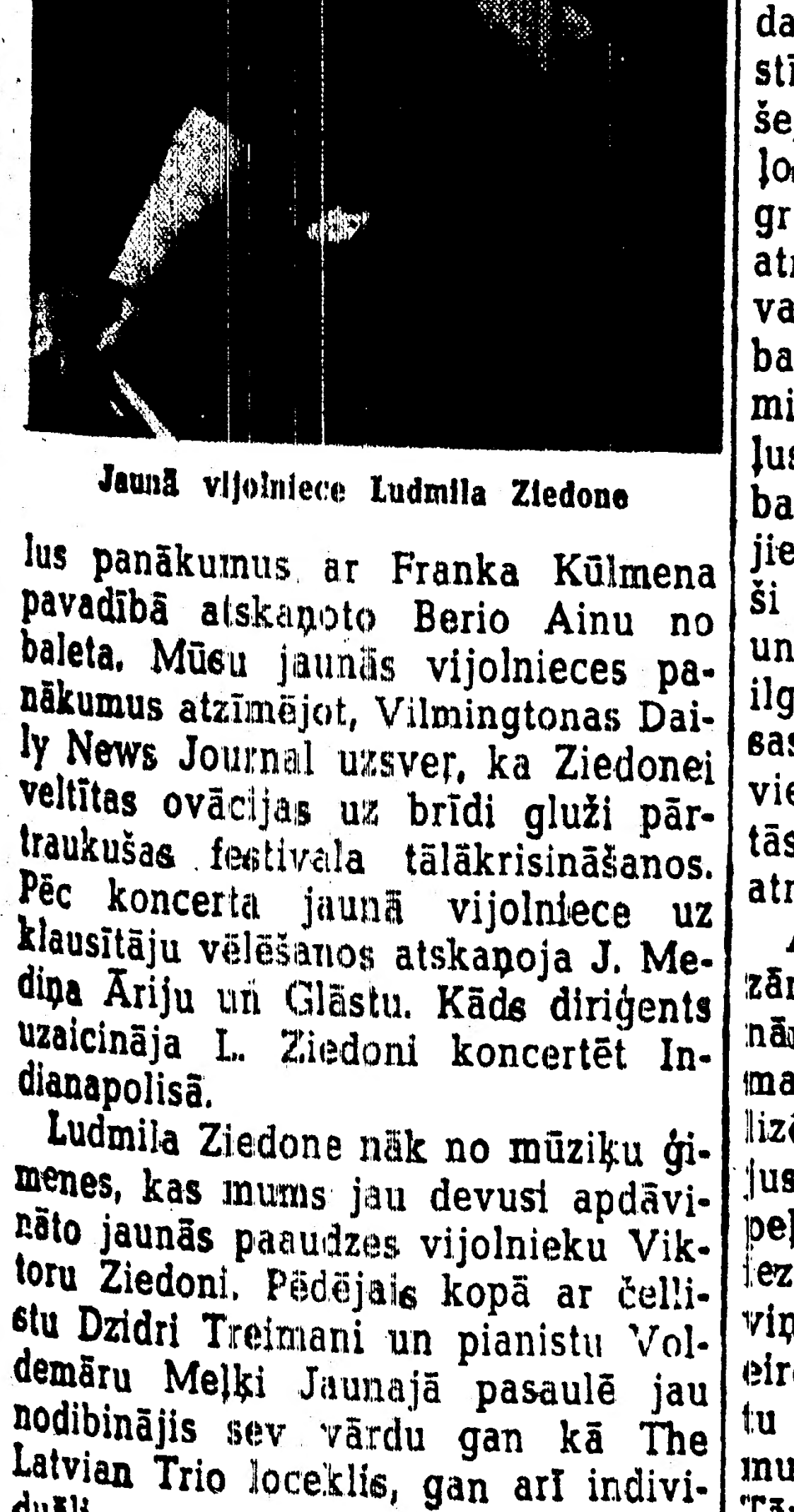

Jaunā vijolniece Ludmila Ziedone

Ludmila Ziedone nāk no mūziķu ģimenes, kas mums jau devusi apdāvināto jaunās paaudzes vijolnieku Viktoru Ziedoni. Pēdējais kopā ar čellistu Dzidri Treimani un pianistu Voldemāru Meļķi Jaunajā pasaulē jau nodibinājis sev vārdu gan kā The Latvian Trio loceklis, gan arī individuāli.

Gādāsim latvisko vārdu latviešu cīnītājiem Korejā

Ārējās informācijas fonds lūdz tos vecākus, kuŗu dēli mobilizēti un nosūtīti uz Koreju, uzdot viņu adreses, lai varētu tiem piesūtīt latviešu grāmatas un laikrakstus. Par vieniniekiem, kam vecāku nav, ziņas lūdz sūtīt citus piederīgos, draugus vai paziņas, kuŗiem zināma latviešu — Korejas cīnītāju adrese.

Ārējās informācijas fonds,
(21a) Augustdorf b. Detmold
Lager, Bl. 9, Germany.

Australieši ilgojas rudens

VĒSTULE LATVIJAI NO ADELAIDES

„Bloody hot," šovasar lādās australieši, slauka sviedrus un stāsta, ka tik karsts sen neesot bijis. Bet ko gan lai saka imigrants, kas nācis no vēsāka klimata joslām! Un te nu izrādās, ka bieži vien ieceļotājs ir no izturīgāka materiāla un karstumu pacieš klusēdams. Taču patīkams nav šis laiks, kad dzīvsudraba stabiņš pēc vecā Celsija pat istabas temperātūru rāda pāri 30 gradiem, nenokrītoties augas 24 stundas. Tās nu ir plaši pazīstamās Adelaides siltās naktis, par kuŗām tik ļoti priecājas augļu un sakņu dārzi. Novēroju kādu meloni, kas vakarā vēl bija tikko aizmetusies, bet rītā jau piebriedusi dūres lielumā. Cilvēks šādās naktīs nekur nevar atrast miega; gan brauc uz jūrmalu vai guļ augļu dārzos, bet arī tas maz līdz; un ja šāds laiks pieturas nedēļu vai ilgāk, tad nogurums ir tik liels, ka tikko ar grūtībām var veikt nepieciešamo maizes darbu, bet garīgā dzīve apstājas, pat vēstules paliek neatbildētas.

Lai kaut drusku atvieglotu karstuma radītās ciešanas, ļaudis cīnās kā ar ļaunumu, lietojot gan īpašus ventilātorus un aukstas peldes, gan saldējumu, alu u. t. t. Alus tā iecienīts, ka tā patēriņš pārsniedz ražošanas iespējas, un vasaras laikā Adelaides krogi bieži kļūst „sausi". Tomēr visi šie palīglīdzekļi der tikai īsam brīdim; galvenais atbrīvotājs un visvairāk še gaidītais gadalaiks ir rudens.

R. Dambītis

Adelaidē, martā.

Latviešu un igauņu luterāņu mācītāji, kas ASV ieceļojuši no Vācijas DP nometnēm, vienu nedēļu papildināja zināšanas Angostanas luterāņu seminārā Rokailendā, Illinoisas, lai iegūtu tiesības strādāt arī amerikāņu draudzēs. Uzņēmumā no kreisās: igauņu māc. Johaness Aviks, Dr. Pauls M. Lindbergs (semināra kristīgās audzināšanas profesors, kas pēdējos 2 gadus bija LWF direktors Vācijā un labi pazīstams latviešiem), māc. Dr. Kārlis Bilzens no Minnesotas, igauņu māc. Edvards Linds un mācītāji Ādolfs Švalbe no Minnesotas un Nikolajs Ozols no Masačuzetas

Cik noderīga ir valoda

Velta J., kas š. g. februārī izceļojusi uz ASV, savā pirmajā vēstulē raksta:

„Ar darbu man ļoti laimējās, varbūt pat vairāk nekā es to būtu pelnījusi, jo dabūju ierēdnes darbu kādā milzīgā viesnīcā. Iepriekš gan izturēju pārbaudījumu — pati sev par pārsteigumu labāk nekā 15 amerikānietes. To uzskatu par laimi, jo manas angļu valodas zināšanas nemaz nav perfektas. Lai iemācītos labāk valodu, 2 reizes nedēļā eju skolā, bet lai nu kā — valoda man jādabū!"

Parkera pildāmspalva

Par mums, jaunatbraucējiem, viņi daudz neinteresējas . . .

VĒSTULE LATVIJAI NO BONEGILAS

Pēc gaŗa jūras ceļojuma un brauciena vilcienā cauri gandrīz visai Viktorijas pavalstij nonācām Bonegilas imigrācijas centrā. Muitas kontrole bija stingra. Muitnieki interesējās pat par bikšu vīlēm un svārku plecu popējumu. Atņēma starp citu kabatas nažus un uz nesen izdotā rīkojuma pamata arī dūnu spilvenus, segas un pēļus. Parastās vatētās segas neatņēma. Izvietošanai barakās sekoja ārsta apskate, rentgena uzņēmums, gājiens uz darba pārvaldi un pasu izņemšana.

Jaunatbraucēju interesi jau sākumā saistīja oposumi — šie tiešām īpatnējie zvēriņi. Kādu nakti kaut kas it kā skrāpēja, it kā dauzīja baraciņas skārda sienu un jumtu. Izmeties pa durvīm, mēnesnīcā vēroju neparastu ainu. Divi oposumi veikli vingroja uz lietus notekas caurules, citi savu veiklību demonstrēja uz jumta. Skats bija tik neparasts un jauks, ka aizmirsās visas dusmas par nakts miera traucējumu.

Interesanti bija vērot jau pirms pāris gadiem iebraukušos „dīpīšus". To vidū daudz latviešu. Visi strādā nometnē, krietni uzbarojušies, apģērbušies kā džentlmeņi un runā angliski kā angļi. Tā kā dažādu tautību piederīgie bieži arī savā starpā sarunājas šai valodā, tad tos grūti atšķirt no australiešiem. Daudziem ir savi auto vai motocikli, citi sākuši, citi beiguši māju būvi, un gandrīz katram, liekas, lielāks konts bankā. Par mums, jaunatbraucējiem, viņi daudz neinteresējas... Ja kāds tomēr runāja, tad — vai nu taujādams pēc personīgiem pazīstamiem vai amerikāņu cigaretēm. Vai arī mēs, jaunie, dažu gadu laikā būsim tā pārvērtušies?

Pēc tam, kad bija nokārtotas visas formālitātes, sākās gaidīšana izvietošanai darbā. Darba pārvalde ar to tomēr nesteidzās, un tā kā daudziem nebija naudas, tad sākās neoficiāla darba meklēšana. Apstaigāju visus apkārtējos farmeŗus, bet nometnes tuvuma dēļ tiem darbaspēka netrūka. Neatlika nekas cits, kā doties uz 8 jūdzes attālo pilsētiņu. Autobusam naudas nebija — gāju kājām. Sasniedzis pilsētiņu, noskatīju ēkas un katrā, kas daudzmaz līdzinājās fabrikai vai darbnīcai, devos iekšā. Savācis savu niecīgo angļu vārdu krājumu, apjautājos pēc darba, bet — parasti bez rezultātiem.

Nezinu, kā mana meklēšana būtu beigusies, ja laipns australietis nebūtu uzrakstījis uz papīra kādu vārdu un adresi. Nu jau lieta bija vienkārša — pagājos gabaliņu un rādīju pretimnācējiem adresi, tie man virzienu, un beidzot stāvēju meklētā vīra priekšā. Darbu īsam laikam? All right! Tam sekoja gaŗāks teikums. Cik sapratu, man jautāju, ko es protot, teicu, ka varu strādāt katru darbu. All right! Lai nākot rīt no rīta pl. 8. Izgājis pa durvīm, ilgi vēroju namu, no kuŗa biju iznācis, bet ne nama iekšiene, ne āriene nedeva pat mazāko norādījumu, kāda rakstura uzņēmums tajā mīt. Mani sāka pāņemt bažas, vai tik neesmu apgalvojis, ka protu darbu, no kuŗa man nav nekādas jēgas! Ir taču skaidrs, ka, piemēram, pie drēbnieka darbu meklē tikai tāds, kas prot šūt. Vai nebija iespējams, ka biju lūdzis darbu kaut vai čūsku indes vācēju birojā vai pieteicies par vilnas šķirotāju pie kāda slavena Austrālijas vilnas eksportieŗa? Vai tad laikrakstos nebija diezgan lasīts par šādām lietām! Visu nakti nenāca miegs un brīžiem man likās, ka gājiens karstā saulē uz pilsētu un atpakaļ būs bijis veltīgs.

Otrā rītā tomēr viss noskaidrojās. Izrādījās, ka biju pieņemts ķieģeļu gatavošanai no cementa javas. Kaut gan arī šo darbu nekad agrāk nebiju strādājis, pēc dažām dienām veicās it labi. Piektdienas vakarā lepni pastaigājos pa pilsētiņas ielām, vērojot logos izliktās preces un to cenas. Neierastā darba un lielā karstuma dēļ biju gan zaudējis vairākus kilogramus svara, bet kabatā žvadzēja pirmā Austrālijā pelnītā alga — 9 mārc. un 4 šiliņi. Kādā rakstāmlietu veikala logā garāmejot, starp citu, redzēju arī pildāmspalvas, jā — pat Parkera pildāmspalvas, gluži tādas, kāda man kādreiz bija dzimtenē, un ko man pēc apcietināšanas atņēma kāds čekistu seržants. Pēdējo reizi redzēju to sava pratinātāja, cita čekistu ierēdņa rokās. Kopš šī brīža man saulainu dienu bijis maz. Lai gan vajadzību bija vairāk nekā naudas, un biju nolēmis to neizšķiest, nevarēju atturēties — iegāju veikalā un nopirku Parkera pildāmspalvu.

Ejot uz autobusa pieturas vietu, man bija tāda sajūta, it kā par ļauno gadu virkni nesenā pagātnē būtu sapņojis un tāds prieks, kāds ir cilvēkam, kas pēc daudzām lietainām dienām, kādā rītā atveŗot acis, redz logā saules starus un zina — šodien būs jauka diena!

L. V.

Bonegilā, martā.

Mūsu līdzstrādniekiem Amerikā

Vēršam mūsu līdzstrādnieku uzmanību uz to, ka mūsu laikraksta ASV redakciju vada red. Arvīds Klāvsons ar dzīves vietu 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn. Redakcija uzaicina visus līdzstrādniekus, kā līdzšinējos, tā jaunos, sazināties ar red. A. Klāvsonu par līdzdarbības veidu un rakstu tematiku.

Laikraksta saimniecības lietas ASV kārto apgāda galvenais pārstāvis A. Āboliņš, 102—15, 85th Drive, Richmond Hill 18, Long Island, N. Y.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

DVF Londonas nod. sanāksmē ziņojumu par valdes darbību sniedza K. Strazdiņš. Nodaļas biedru skaits pieaudzis uz 371. Notikuši 11 sarīkojumi, un daudz darīts slimnieku un bērnu aprūpes laukā. Jaunajā valdē ievēlēja K. Strazdiņu, R. Freimani, E. Alksni, Ž. Bukovski, A. Abiku, Z. Āboltiņu un G. Krūmiņu; revīzijas komisijā — A. Grāmatiņu, E. Zīlinski un I. Rumbu. Vanadžu komitejas prezidijā ievēlēja M. Ķeņģi, I. Zariņu un L. Kristiebu.

• Bonbridžā, Anglijā, noticis nelaimes gadījums māla raktuvē, kur no ievainojumiem miris Alberts Ziediņš. Nelaiķis dzimis 1912. g. 29. februārī Īslīcas pagastā.

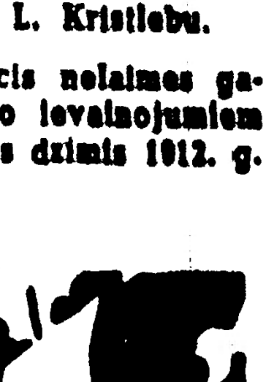

Kopenhagenas Prāgas bulvāŗa nometne sadalīta trīs daļās. Pirmajā dzīvos Sociālās ministrijas rīcībā nodotie DP ar uzturēšanās atļaujām Dānijā; tādu ir ap 270. Otrā daļā būs IRO nometne, ko apdzīvos DP bez uzturēšanās atļaujām, bet trešā būs transitnometne izceļotājiem. Ar to atvieglots pirmās grupas bēgļu stāvoklis, kuŗus līdz šim piespiedu kārtā izvietoja. Tagad tiem atļauts palikt nometnē līdz piemērota pastāvīga dzīvokļa atrašanai. Veco ļaužu mītne paliks tikai Tīstedē.

• DV Dānijas nod. kopsapulcē ievēlēta jauna valde, kas konstruējusies šādi: priekšs. I. Reitmanis, vicepriekšs. A. Vegers, sekr. E. Bušs, kas. K. Rugājs un biedrz. R. Meibārdis; revīzijas komisijā — E. Liepaskalns, R. Kazeks un A. Čauris.

• Stokholmā notika Latviešu jaunekļu kristīgās savienības nodaļu delegātu konference, kur centrālā valde ziņoja par līdzšinējo darbu. Rosīgi darbojušās LJKS izglītības, sporta un skautu nozare, bet sevišķi atzīmējams palīdzības nozares veiktais aprūpes darbs. Vākti ziedojumi gan naudā, gan mantās, un pag. g. uz Vāciju nosūtīti pārtikas saiņi 9212 kronu vērtībā; tāpat pieņemti pārsūtīšanai un nogādāti uz Vāciju 419 mantu saiņu ap 11.000 kronu vērtībā. 50 proc. no pārtikas saiņiem saņēmuši tbc slimie kaŗavīri, 25 proc. bāriņi un trūkumcietēji, bet pārējos vecie un slimie. Nākošajam darbības gadam centrālajā valdē ievēlēja: priekšs. T. Vītoliņu, vicepriekšs. A. Ori, sekr. P. Medni, kas. P. Piķeli, biedrz. E. Ragovski un mantz. O. Briedi; revīzijas komisijā — A. Veinbergs, H. Jeckalējs un Z. Meļķis.

Vilmarā, Minesotā, ieradusies prāv. Kr. Valtera ģimene, ko sirsnīgi sagaidījusi un uzņēmusi Viņjes luterāņu baznīca. Šajā baznīcā prāv. Valters strādās par palīgmācītāju, lai pēc gada iegūtu pilnas mācītāja tiesības un patstāvīgi vadītu draudzi. Prāvesta meita Daina ar LWF stipendijas atbalstu sākusi studēt Sv. Olafa kolledžā, un arī dēls Kristaps drīzumā cer turpat nodoties teoloģijas studijām.

• Teksasas luterāņu kolledžā lekcijas lasa mūsu pazīstamais zinātnieks prof. Dr. chem. B. Jirgensons, līdztekus turpinot arī savus pētījumus.

• Latviešu preses biedrība un DV Bostonas nodaļa 1. aprīlī rīkoja Pāvila Gruznas piemiņas vakaru. Oļģerts Liepiņš referēja par Gruznas dzīvi un darbiem, bet J. Porietis un O. Akmentiņš atstāstīja atmiņas par mirušo rakstnieku. Vakara otrā daļā vijolnieks A. Lindbergs atskaņoja J. Mediņa Āriju un J. Vītola Melodiju E. Ansberga pavadījumā. Rež. J. Lejiņš nolasīja Gruznas nepublicētu stāstu Dižupes palos, R. Birzgalis lasīja Pe-Ge feļetonu un A. Rozīte deklamēja Gruznas un M. Degaines dzejas. Sarīkojuma telpās bija izstādīti Gruznas rokraksti un piemiņlietas.

• Bostonas latviešu tautiskās savienības tuvināšanās vakarā Amerikas latviešu apvienības vicepriekšsēdis V. Lambergs runāja par ALA mērķiem Latvijas valsts brīvības atgūšanā, aicinādams visus Amerikas latviešus pulcēties ap šo organizāciju.

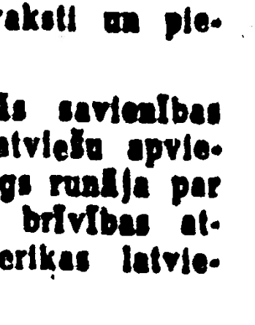

Austrālijā, Araklitas elektrisko motoru rūpnīcās krāsns eksplozijā nogalināts 22 g. v. Oskars Tievgalis. Nelaimes gadījumu izmeklē.

Sidnejas latviešu teātŗa saime ziedojusi 12 mārc. Vācijā palikušo aktieŗu atbalstam. Turpmāk paredzēts ziedojumus izsūtīt katru mēnesi.

• Par latviešu gaidu sakarnieci Austrālijā LGP izraudzījusi vad. P. Čanku.

• Melburnas tautietes Ziemsvētkos nosūtīja uz Korejas fronti latviskus cimdus. Tagad saņemta kāda australieša kaŗavīra pateicība: „Izsaku savu apbrīnu jūsu skaistajam darbam. Šeit ir pamatīgs sals un sniegputenis, cimdi mani silda un liek atcerēties, ka par mums domā siltas sirdis."

• Brisbēnas latviešu biedrība veic priekšdarbus palīdzības fonda dibināšanai. Ienākumi fondā paredzēti no īpašām draudzes kollektēm, sarīkojumiem un tml. BLB nodomājusi Brisbēnā dibināt latviešu kreditiestādi un stājusies arī pie savas bibliotēkas iekārtošanas, liekot pamatā LNP atsūtītās 1100 grāmatas. Brisbēnas latviešu skautu vecāku padomē ievēlēti J. Rudzītis, E. Lācis, J. Saikavs, A. Vīksne un A. Eizenbergs.

• Rietumkanadas latviešu ev. lut. draudzes kopsapulcē Edmontonā ievēlēja jaunu valdi: draudzes priekšnieks V. Krūmiņš, sekr. A. Lūsis, kas. A. Skuba; revīzijas komisijā A. Osis un J. Baroniņš.

Kā rietumnieki izdeva Maskavai 25.000 kazaku

Jauni atklājumi par kādu pēckaŗa traģēdiju

Kazaku nacionālā komiteja Parīzē savākusi un pārbaudījusi daudzus to kazaku ziņojumus un liecības, kas laimīgi pārdzīvojuši 1945. g. traģiskos notikumus, kad pirmajās pēckaŗa dienās rietumnieki izdeva Pad. savienībai veselu pretkomūnistisku cīnītāju grupu, apzīmogojot 25.000 kazaku likteni. To vidū bija arī sievietes un bērni. Izmantojot pieminētos materiālus, Radoslavs Barkass laikrakstā Die 7 Tage sniedz apskatu par šīs traģēdijas norisi un priekšvēsturi.

Vecās cara valsts 12 kazaku ciltis kopš oktobŗa revolūcijas sākuma 1917. g. bija fanātiskākie jaunās padomju republikas pretinieki. Kazaku armijas izlase pie Donas, Kubaņas, Terekas un Urāliem bija noasiņojusi 4 gadu ilgā niknā pilsoņu kaŗā. Kādreizējiem sabiedrotajiem, galvenokārt angļiem un frančiem, pametot „balto" ģenerāļu Aļeksējeva, Deņikina, Krasnova, Kolčaka, Judēniča un Vrangeļa armijas, apdzisa arī kazaku spars, kas cīnījās „balto" pusē. Pēc Krimas evakuācijas antante kazaku vienības izvietoja Balkānu zemēs. Sākoties otram pasaules kaŗam, gandrīz visi kādreizējie kazaku virsnieki pievienojās vācu armijai. Bez tam tūkstošiem Pad. savienībā palikušu kazaku pēc vāciešu ielešanas izveidoja paši savas vienības pie vācu armijām, jo cerēja kādreiz piedzīvot patstāvīgas brīvas kazaku republikas radīšanu.

Kaŗa pēdējos gados pirmā kazaku divīzija cīnījās Jugoslavijā pret Tito partizānu armijām. Tā bija ļoti sīva cīņa. 1945. g. maijā kazaku vienības atradās niknās atvaires kaujās pie Dravas. Pēc Vācijas kapitulācijas kazaki tomēr atsacījās kapitulēt un nodot ieročus Tito. 8. maijā viņi atrāvās no ienaidnieka un ar izmisuma drosmi izsitās no Kroatijas ielenkuma uz Slovēniju pie angļiem. 11. maijā tur 4000 kazaku devās angļu gūstā.

Kazaku bēgļu nometne Kazačij Stan maija sākumā bija pārcelta no Kroatijas uz Augšitaliju un pēc tam uz Karintiju, Dravas lejā. Nometne bija sevi nodevusi sabiedroto aizsardzībā. Uz padomju virspavēlniecības nepareizu un provokātorisku ziņojumu pamata sabiedrotie tomēr nometnes iemītniekus internēja kā „vācu SS speciālvienības". Saskaņā ar Jaltas nolīgumu un 1945. g. 23. maija vienošanos starp sabiedroto virspavēlniecībām Vīnē par visu kazaku un baltkrievu piespiedu izdošanu, bija paredzēts līdz 28. maijam izdot krieviem visus kazaku virsniekus kā „vācu SS partizānu speciālvienības", „pretrevolūcionāras balto bandas, ko algojuši vācieši", „sarkanās armijas dezertieŗus un tēvzemes nodevējus, kas notverti vācu uniformās".

Šī pavēle attiecās uz 2750 vārdiskā sarakstā uzskaitītiem virsniekiem. Apmēram piektā daļa no viņiem, izprazdami šo krāpšanu, atteicās pavēlei paklausīt un aizbēga apkārtējos mežos. Braucienā no Spitales uz Gracu, kur notika izdošana sarkanarmijai, 4 vīri izlēca no automobiļiem, 15 nošāva bēgšanas mēģinājumos netālu no Gracas, bet 2 noindējās. Gracā varēja nodot tikai 2146 virsniekus. 31. maijā sevišķā automobilī no Spitales uz Gracu nogādāja arī ģen. A. Škuro, leģendāro balto kazaku vadoni 1918.—20. g. pilsoņu kaŗā.

Kad izplatījās ziņa par Mondorfā novietotā kazaku korpusa izdošanu Pad. savienībai, sākās vispārēja bēgšana. Angļu tanku vajāti, daudzi kazaki aizbēga uz angļu gūstekņu nometni St. Michaelā un pazuda tūkstošu vācu gūstekņu vidū. 28. maija vakarā nelielai kazaku grupai izdevās no nometnes izbēgt un pāri Tauru kalniem doties amerikāņu gūstā, no kuŗa viņus drīz parastajā kārtībā atlaida.

Sirmo kazaku atamanu Kulakovu, kas veseļošanās nolūkā atradās divīzijas atpūtas mītnē Tirolē, boļševiki pārsteidza turpat. Ar nelielu pulciņu kazaku atamans pretojās līdz pēdējam elpas vilcienam un krita cīņā. Gracā krievi atdalīja no pārējiem 12 kazaku ģenerāļus, to vidū slaveno kādreizējo Donas kazaku atamanu ģen. Pēteri Krasnovu, ģen. Škuro un fon Panviciu un nosūtīja nopratināšanai uz Maskavu. Pēc 1947. g. 16. februāra radio ziņām, viņi Maskavā spīdzināti un pēc tam pakārti. No pārējiem 2133 kazaku virsniekiem ceļā uz Vīni 120 nošāva padomju sargi. Jāpiezīmē, ka tikai 32 proc. no Kazačij Stan virsnieku korpusa bija agrākie padomju pavalstnieki, uz kuriem attiecās repatriācijas pavēle, bet viss lielais vairums, saskaņā ar Jaltas nolīgumu, nebija pakļauts piespiedu izdošanai.

Neapbruņotos virsniekus apsargāja 140 ar mašīnpistolēm bruņotu kareivju, 25 mazi tanki ar 70 vīru apkalpi, 165 bruņoti motociklisti, 70 bruņotu pavadoņu uz automobiļu jumtiem un kabīnēs, 2 speciālautomobiļi ar 30 kareivjiem katrā un vēl 2 īpašmašīnas ar asaru gāzu ierīci un radio staciju. Pavisam apsardze tātad pastāvēja no 580 vīriem ar 15 lielgabaliem. 125 ložmetējiem un 310 mašīnpistolēm. Virs transporta pastāvīgi patruļēja 2 lidmašīnas. Tā par glābšanos nebija ko domāt, un daudzi izdodamie pa ceļam labāk izvēlējās sarga lodi.

Pavisam nedaudziem tomēr izdevās rast ceļu uz brīvību, un tie baigo vēsti nonesa kazaku nometnē, kas nu bija palikuši bez vadītājiem. Nometnē risinājās satriecoši skati. Kļuva zināms, ka krieviem paredzēts izdot visus kazakus — vīriešus, sievietes un bērnus. Ar varu viņus dzina automobiļos, kazaki izmisuši pretojās, sievietes metās zem automobiļu riteņiem un tanku kāpurķēdēm, cilvēki izmisumā skrēja tieši mašīnpistoļu stobros. Tā tas turpinājās trīs dienas. Mātes ar bērniem izmisumā lēca ledainajā Dravā, daudzi noslīka, daudzus apšāva un apsita sargi.

Savā lielākajā postā kazaki nosūtīja steidzamas telegrammas pāvestam, Kenterberijas archibīskapam, Montgomerijam un Eizenhaueram. Bet viss bija velti. Jaltas inde — piespiedu repatriācija jau plosījās gūstekņu, bēgļu un deportēto nometnēs un pat emigrantu privātdzīvokļos. Pēc virsnieku korpusa izdošanas, 32.000 galvu lielai kazaku saimei abās lielajās Lincas nometnēs sākās baigas dienas. Šī asiņainā traģēdija atbalsojās arī Farelli, Hesenē, Manheimā, Degendorfā, Dachavā, Kemptenē, Platlingā uc. vietās, kur tāpat piespiedu kārtā „repatriēja" kazakus un baltkrievus.

Pavisam boļševikiem izdeva ap 25.000 vīriešu, sieviešu un bērnu. Tas viss notika tikai tādēļ, ka kazaki vieni no pirmajiem bija izpratuši boļševisma īsto būtību un jau pirms 30 gadiem sākuši atklātu un bezkompromisa cīņu pret šo ļaunumu, lai glābtu dzimteni, brīvību un vecās tradicijas. Bet jau toreiz pasaule klusēja, un kazakiem neviens nepalīdzēja. Gluži otrādi, paši sabiedrotie jau toreiz 1920. g., it kā brīvības vārdā, izraka viņiem kapu.

Sovjetizācijas technika Baltijas valstīs

Amerikāņu augstā komisāra Vācijā izdotais informācijas izdevums Ost-Probleme trešdaļu no sava jaunākā, 24. marta numura satura veltījis Baltijas valstīm, sniedzot vairākus no citiem izdevumiem pārņemtus rakstus un ar to palīdzību, izmantojot Baltijas valstu piemēru, raksturo sovjetizēšanas techniku. Vispirms pašreizējos apstākļus Baltijas valstīs attēlo plašāks raksts, kas pārņemts no Parīzē iznākošā Bulletin de l'association d'etudes et d'informations politiques internationales janvāra numura. Ar rakstā savāktajiem materiāliem gribēts dot puslīdz noapaļotu pārskatu par stāvokli Baltijas valstīs 1950. g. Sniedzot faktus no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas, kas latviešu lasītājiem visumā jau labi pazīstami centrā izvirzīti 3 galvenie jautājumi: grūtības šo zemju industriālizēšanā un kollektīvizēšanā, dažādās „tīrīšanas" akcijas un militārie soļi. Izmantoti paši padomju avoti, kā arī cita informācija, pie kam gan konstatējamas arī kļūdas un nepilnības. Piemēram, par prof. Kirchenšteinu minēts, ka viņš pazudis 1949. g. kādā ceļojumā pa Pad. savienību.

Tālāk pieminēts, ka Pravda un Izvestija laikā no šī gada 19. janvāra līdz 21. februārim sniegušas 6 plašāka apmēra rakstus par stāvokļa attīstību Baltijas valstīs. Atstāstīts arī šo rakstu saturs. Kaut arī minētie padomju preses ziņojumi cenšas izcelt ainas gaišākās puses, no to satura skaidri izlobāmas visas sovjetizēšanas procesa pazīmes. Tās rāda, ka šis process virzīts pa nemainīgi sastingušu līniju un tā par katru cenu sasniedzamais mērķis ir pilnīga pielīdzināšana Pad. savienībai. Vērojamas gan atšķirības šī procesa tempā, bet ne būtībā. Ost-Probleme sevišķi izceļ apstākli, ka tagadējais režīms ne mazākā mērā neievēro apstākļus Baltijas zemēs, kas pamatojas uz vēsturisko attīstību. Tautas Eiropas austrumos spiež pilnīgi pārveidoties to substancē un mentālitātē. Pāri visai dzīvei gulstas organizātoriskā procesa milzīgā ēna, kurš savā milzu aparātā iejūdz arvien vairāk un vairāk cilvēku, līdz beidzot vai katrs cilvēks kļuvis pats par savu aģitātoru.

Tālāk kā „boļševistiskās paškritikas" piemērs saīsinājumā sniegts Izvestijas pag. g. 26. marta numura raksts, kas satur uzbrukumus Latvijas ministru padomes mākslas pārvaldei, ko vada Rokpelnis, kā arī dažādām ministrijām un atsevišķu uzņēmumu vadītājiem.

Notikumi Albānijā — jauns brīdinājums Maskavai

TIRANAS SPRĀDZIENAM TĀLEJOŠAS ATSKAŅAS

Londona (mf). — **Drāmatiskie notikumi Albānijā, par kuriem nesen jau ziņojām, izrādījušies vēl nopietnāki nekā varēja spriest pēc pirmo nepilnīgo ziņu saņemšanas. Par spīti dzelzs priekškaram, rietumos tomēr saņemta pietiekama sīkāka informācija, kas liecina, ka atklātā sazvērestība pret komūnistisko režīmu, tāpat organizētais atentāts pret padomju diplomātisko un militāro misiju bijis labi sagatavots. Politiskie novērotāji sacelšanos Albānijā uzskata par ļoti nopietnu simptomu pieaugošam iedzīvotāju nemieram, kāds vērojams Maskavas satelītvalstīs.**

Britu Observer diplomātiskais korespondents no ticamiem avotiem sniedz tuvākas ziņas par sazvērestību Albānijā un tās radītajām sekām. Bumbas sprādziens padomju pārstāvībā Tiranā, kas noticis jau apm. pirms viena mēneša, nonāvējis daudzus krievu diplomātiskā un militārā štāba locekļus un nodarījis ievērojamus postījumus ne vien sūtniecības namam, bet arī apkārtējām ēkām. Padomju pārstāvji Tiranā pieprasīja albāņu drošības iestādēm bargus pretsoļus, kādi arī tūdaļ sekoja. Jau pāris nākamajās dienās pēc atentāta apcietināja 200—300 albāņu, to vidū arī daudzus politiskus un militārus vadoņus. Albānijas komūnistu partijā ievadītas plašas tīrīšanas, ko nenoliedz arī oficiālās iestādes. Albānijas galvaspilsētas Tiranas radio oficiāli paziņoja ministru prezidenta vietnieka Spiro Spano un rūpniecības ministra Ritas Marko atcelšanu no amata. Tāpat atcelts komūnistu partijas Tiranas apgabala sekretārs, kā arī partijas sekretāri Valonas un Elbasanas provincē.

Komūnistiskā premjēra Envera Hoksas izdotais dekrēts uzaicināja desmit dienu laikā izbeigt visu terroristisko organizāciju darbību un apturēt jebkādu terroristisku rīcību pret „tautas republiku" un tās politiskām un sociālām organizācijām. Apsūdzības par šādiem nodarījumiem iztiesājamas nekavējoties, apelācijas un apžēlošanas lūgumi nav pieļauti, un arī piespriestie sodi izpildāmi nekavējoties. Iekšlietu ministrs savukārt izdeva dekrētu, kurā uzaicināja Albānijas pilsoņus līdz 13. aprīlim nodot visus ieročus.

Šāda mēroga tīrīšanas un drošības soļi Albānijā nebija piedzīvoti kopš 1948. g. decembra notikumiem, kad nāves sodu piesprieda bij. vicepremjēram ģen. Koči Dodzem, Albānijas komūnistu partijas sekretāram, ko apzīmēja par „instrumentu Jugoslavijas titoistu rokās". Kā ziņo Reuters no Vatikāna avotiem, Albānijā sācies arī jauns vajāšanu vilnis pret baznīcu, kaut gan pēdējos piecos gados katoļu garīdznieki jau plašā mērā likvidēti. Jaunās kampaņas ietvaros apcietināta grupa franciskāņu mūku un ievietota Skutari cietumā.

Kā raksta Observer komentātors Edvards Krenkšovs, nesenā atklātā sacelšanās Albānijā lieku reizi raksturo tautas vairākuma neapmierinātību ar komūnistu vadoņu pārdošanos Kremlim, pakļaujot tam pašu albāņu intereses. Noskaņojumu Albānijā uzskata par simptomātisku arī citām padomju satelītvalstīm, un tas nozīmē jaunu brīdinājumu Maskavai.

Virs no Kurzemes cietokšņa (2)

Luterāņu baznīca — labības sabērtuve

PIECI GADI LATVIJAS OKUPANTU GŪSTĀ

PALU ŪDEŅI AIZNES MIRUŠOS

Tā pagāja ziema, un Daugavas pavasaŗa palu ledus aizrāva līdzi krastā sekli apraktos mirušos. 1947. gadā mums pēkšņi uzlaboja uzturu. Mirstība samazinājās, un kad bijām daudzmaz atkopušies, mūs sāka sūtīt darbos. Daugavpils ir ap 60 proc. izpostīta. Sākumā mums lika strādāt dzelzceļu atjaunošanā, bet vēlāk — pie Vienības nama labošanas. Pēdējais nebija daudz cietis, bija bojāta tikai tā fasāde, kur kādreiz atradās kafejnīca. Šinī laikā mums sāka par darbu maksāt. No katra izpeļņas 456 rubļus mēnesī atskaitīja par „uzturu" un „dzīvokli", bet pārējo ieskaitīja personīgā kontā, no kuŗa varēja izņemt ne vairāk par 30 rbļ. reizē. Lai nopelnītu kaut cik vairāk par noteikto normu, nācās veikt gandrīz vai divu vīru darbu.

Šinī laikā arī pirmo reizi nācām saskarē ar civīliedzīvotājiem. Latviešu gan bija maz, bet tie mums palīdzēja, cik vien uzdrošinājās un spēja. Redzējām arī, kā pārtiek paši krievu strādnieki: pusdienās tie bieži vien ēda sausus kartupeļus ar sāli, un tas bija viss. Kad tikām pie naudas, sargkareivju pavadībā apmeklējām tirgu, kur varējām nopirkt kartupeļus un biezpienu, dažreiz arī pa saknei. Vēlāk, kad strādājām pie dzelzceļnieku māju būves, latvieši mums pieveda klāt pat pienu. Daugavpilī izremontējām arī Luterāņu baznīcu (pretim cietumam); vēlāk tajā ierīkoja labības sabērtuvi. 1948. g. pēc naudas reformas un pārtikas kartīšu atcelšanas mūsu stāvoklis drusku uzlabojās, taču tie, kas nespēja pārsniegt darba normu, joprojām dzīvoja pusbadā. Sākās reģistrācijas, un visiem mums lika rakstīt dzīves gājumus. Noorganizēja arī „politstundas". Labākos strādniekus solīja atlaist mājās pirmos.

40 DZĪVES GĀJUMI UN „BRŪNĀ ELLE

No mūsu nometnes uz Vācijas pusi jau aizgāja vairāki transporti. Oktobrī pienāca arī mana kārta. Mūs izvadīja ar mūziku un sarkaniem karogiem, un bijām jau pārliecībā, ka beidzot izkļūsim brīvībā. Taču piedzīvojām smagu vilšanos, jo tālāk par Rīgu netikām. Mūs novietoja Ganību dambī, 15. gūstekņu nometnē, kur paziņoja, ka mūs vispirms sūtīs uz atpūtas namu. Un tiešām, — nonācām Ogrē, kur mūs ievietoja sanatorijā pie uzlabota ēdiena, un vienu mēnesi dzīvojām puslīdz cilvēcīgu dzīvi. Tur pirmo reizi mūs apsargāja mongoļi. Tad atkal sākās nebeidzamās pratināšanas un dzīves gājuma rakstīšana. Visā gūsta laikā to esmu rakstījis vairāk nekā 40 reižu. No pirmā dzīves apraksta man bija palicis noraksts, un lai nākošie pilnīgi sakristu ar iepriekšējiem, iemācījos to burtiski no galvas. Mani apvainoja partizānu nošaušanā un vēl citos noziegumos. Gan visus apvainojumus pūlējos atspēkot, bet nekas nelīdzēja, un tā nokļuvu „brūnajā ellē" — Olaines kūdras raktuvēs. Tur bijām ap 800 gūstekņu. Netālu no mums bija arī sieviešu nometne ar 300—400 latvietēm, kas visas bija notiesātas uz 3—5 gadiem spaidu darbos par to, ka okupācijas laikā strādājušas vācu iestādēs. Šīm sievietēm bija jāveic vī-
riešu darbi. Naktīs dzirdējām
dzienus un zinājām, ka krievu
sargi tām neliek mieru. Naktīs
cijā bieži padeva vagonus, un daļ
mūsējiem aizsūtīja nezināmā vir
Tāpat bieži pēc gūstekņiem atbr
zaļās, slēgtās centrālcietuma ma
Rudenī dabūjām dzirdēt, ka K
pilī oktobŗa revolūcijas svētkos
rīkotas īpašas svinības ap 200 kr
virsniekiem uc. varasvīriem. Par
ni apšāvuši svinētāju apsargus
dzīŗu telpā pa logiem sametuši ro
granātas. Dzirdējām arī, ka parti
uz ceļiem bieži apšauda krievu
šīnas un, grupās darbodamies,
rādījušies daudzās vietās.

ROMAS VIETĀ CELŠOT MASKA

Strādājām un vārgām līdz 1950
pavasarim, kad mūs atkal sadzina
gonos un, kā par brīnumu, atkal
nācām Rīgā. Šoreiz mūs novie
labošanas nometnē, — Andrējostā,
vecā siļķu brāķa, kur atkal
darbs. Daļa no mūsu 1200 vī
strādāja ostā pie kuģu piekrau
Ļeņingradai, kamēr otra daļa c
bij. Volfšmita alus darītavā lielu
zes fabriku. Lāgiem, braucot m
varējām apskatīt Rīgu. Man kā
cam rīdziniekam atklājās daudz
neredzēts. Uz ielu stūŗiem nosauk
divi valodās: augšā krievu, bet
šā latviešu, jau sīkākiem burt
Redz arī trolejbusus. Nopostītā p
un telegrafa ēka atjaunota, bet
tagad atrodas valsts techniku
Pasts pārcelts uz Brīvības bulvāri,
VEF veikala namā. Nozudušas
ca kafejnīcas drupas, kur tagad
koti apstādījumi tāpat kā Karlīne
Brīvības ielas stūrī, kur kādreiz
vēja Benjamiņa nams. Iepretī
pilsētas blokēka nav bojāta.

Visās Valdemāra ielas mājās
Daugavas līdz Nacionālajam teā
kas tagad pārdēvēts par Krievu
ātri, (Muitas un ostas pārvalde,
mes banka un Valsts technikums)
mitinājušies krievu kaŗavīri, un
citu tur iekārtota arī kaŗa jūrsk
Rīgas iedzīvotāju skaits ir ap 800
neskaitot kaŗaspēka vienības, k
lielākā tiesa novietota kazarmās,
arī Gogoļa ielā un lielākajās m
Maskavas ielā. Rīga tagad sk
miljonu pilsēta, tomēr jaunbūvju
pat kā neredz. Tur, kur agrāk
vojuši trīs, tagad mitinās piecpa
cilvēku.

Daugavas krasti salaboti, un kr
lepni stāsta, ka tajos iebūvēti no
līnes atvestie valsts kancelejas
nīta un marmora bluķi. Sapostīts
rajons ap Jaunāko Ziņu spiestuvi,
Armijas ekonomiskais veikals pa
neskarts, tāpat arī kaŗa muzejs.
cajās kazarmās pretim Bastejkaln
kur kādreiz bija poļu skola (To
ielā), tagad ir krievu kaŗaskola.
deti ir jauni krieviņi, 15—17 g. v.,
kad uz ielas parādās kāds augst
virsnieks, tie apstājas mierā un sv
cina kā vecos cara laikos. Cilv
staigā trūcīgi ģērbušies, bet retu
redz arī elegantas dāmas. Ro
viesnīcas vietā ceļ jaunu, un tur
likti lieli plakāti krievu valodā, k
vēsta, ka te pacelsies viesnīca M
kva. Operas nams nav bojāts.

G. S.

Nobeigumā:

CILVĒKI CERĒ BRĪNUMU

Posta, bada un drausmu dekades

Pag. gada pēdējās dienās iznākusi izcila grāmata par Pad. savienības 30 gadiem Verdict of Three Decades J. Steinberga redakcijā. Grāmatā atklātas ne tikai komūnistu zvērības, bet arī viņu neveiksmes saimnieciskajā laukā, apskatot arī Baltijas valstu traģēdiju.

Vispirms grāmata vēršas pret komūnistu un viņu draugu literātūrā 30 gadus atkārtotiem meliem, ka komūnisti „atbrīvojuši Krieviju no cara tirannijas". Pasvītrots, ka pirmā krievu revolūcija 1917. g. notika bez mazākās asins izliešanas, un tās rezultātā krievu tauta pirmo reizi savā vēsturē nodibināja demokratisku iekārtu, kas vispirms rūpējās par satversmes sapulces sasaukšanu un jaunas demokratiskas satversmes pieņemšanu. Marta revolūcijā vēlākie komūnistu barveži nemaz nevarēja piedalīties, jo Ļeņins atradās Ženēvā, baudot Šveices patvērumu, bet Staļins bija ieslodzīts kaut kur ziemeļos. Marta revolūcija deva iespēju atgriezties Krievijā Ļeņinam un Trockim, kā arī atbrīvoja Staļinu no trimdas ieslodzījuma. Bet tanī vietā, lai kopā ar tautu celtu demokratisko Krieviju, komūnistu mazākums izdarīja oktobŗa apvērsumu un padzina starplaikā demokratiskā ceļā ievēlēto pirmo krievu parlamentu, kur komūnistiem bija tikai ap 25 proc. piekritēju. Komūnisti izmantoja sakūdīto Petrogradas kareivju un jūrnieku pūli, lai ar ieroču varu padzītu Satversmes sapulci, kas paspēja sanākt tikai vienā sēdē. Tātad komūnisti nevis atbrīvoja krievu tautu, bet gan pakļāva to drausmīgajai sarkanai tirannijai.

Sākās kaŗa komūnisma laikmets ar drausmīgu slavu ieguvušo čeku, kas gan mainīja savu nosaukumu uz GPU, NKVD līdz tagadējam MVD, bet nekad nav mainījusi savu asinskāro nostāju pret Krievijas un citām tās varā nonākušajām tautām. Kaut gan komūnisti bija veikli izmantojuši Kronštates matrožus savu mērķu sasniegšanai, kad vajadzēja padzīt Satversmes sapulci, nedaudz mēnešus vēlāk tie pārliecinājās, ka viņu pašu sakūdīto matrožu masa nākusi pie prāta, un notika Kronštates asins pirts, kur gāja bojā gandrīz visi kronštatieši. Tikpat nesaudzīgi komūnisti sāka rīkoties pārējās Krievijas daļās. Saimnieciskais sabrukums piespieda Ļeņinu uz laiku piekāpties ar jauno saimniecisko politiku — NEP. Lai pakļautu lielo zemnieku masu savai gribai, komūnisti 1929.—1933. g. organizēja kollektīvizāciju, kuŗas pirmais rezultāts bija nepiedzīvots bads. Kollektīvizācija bija vajadzīga, lai labāk varētu uzraudzīt lauku iedzīvotājus, panāktu labības u. c. lauksaimniecības ražojumu piespiedu nodošanu valstij pret bezvērtīgo naudu un radītu jaunus strādnieku kadrus rūpniecībai. Tā kā ar to vien nevarēja iegūt „sociālistiskai celtniecībai" vajadzīgo darba spēku, tad strādnieku atbrīvošanas vārdā
komūnisti organizēja pasaules vēst
nepieredzētu verdzību. 12—17 m
nevainīgu cilvēku pastāvīgi atro
MVD vergu nometnēs, kamēr cara
kā lielākais politisko nometin
skaits bijis ap 50.000, un tie ba
juši tik lielu brīvību, ka Ļeņin
bijis iespējams rakstīt pat grāmat
pret cara režīmu. Pēc Ļeņina nāv
Staļins visu varu pārņēma savās r
kās; būdams partijas ģenerālsekret
viņš bija paspējis visu partijas bi
kratiju savervēt no sev uzticam
komūnistiem. Ne tikai sāncens
Trockim, bet arī lielākai daļai ve
komūnistu nācās ar savām dzīvīb
samaksāt par nostāšanos pret Staļin
Viņš kļuva par padomijas neierob
tu diktātoru.

Starptautiskajā politikā Staļins r
kojās tikpat nežēlīgi kā iekšējā. N
slēdzot līgumu ar Hitleru par iesp
da sfairu sadalīšanu, abi sabiedrot
lika noasiņot un iet bojā brīvajai P
lijai. Tai sekoja invāzija Lietuvā, L
vijā un Igaunijā, pārvēršot šīs zem
par milzīgiem cietumiem un izsūt
simtiem tūkstošu nevainīgu cilvē
uz Sibirijas vergu nometnēm. Vē
tas pats notika ar citām valstīm —
Rumāniju, Bulgāriju, Ungāriju, Alb
niju un Čechoslovakiju, un tagad St
ļins tiecas pēc sava galamērķa — p
saules komūnisma, kas deklarēts j
1917. gadā.

Šo grāmatu ieteicams izlasīt katra
latvietim, kas vēlas iegūt pareizu pā
skatu par to, kā Amerikas sabiedrī
kā doma attīstījusies krievu komūni
stiem nelabvēlīgā virzienā. A. K.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

RNOLDS RASA

Kaķīša dzirnavu autora piemiņai

Ja jautātu, kas ir mūsu latviskākais ejnieks un rakstnieks, tad bez lielas domāšanās var teikt — tas ir Kār- Skalbe. To rāda viņa darbi, kā sa- rā, tā stilā. Viņa domu pasaule pauž u latvisku mentālitāti, kuŗai pama- divi rakstuŗīgas īpašības: vienkār- ba un sirsnība. Un tāda ir arī K. albes dzeja — vienkārša un sirsnī- .

Nākdams no Latvijas augstākā ap- dus, Vidzemes vidienas — Piebal- s, Skalbe visu mūžu savā sirdī nē- jis šīs kalnainās egļu mežu un bēr- birztalu zemes skaistumu un neap- pējamas ilgas pēc tās. Šis roman- a nemiers sevišķi pavīd viņa jau- bas dzejā, kad Skalbe, vēl jaunek- būdams, siro pa dzimtenes nova- em, gan kā grāmatu kolportieris, n kā vēršu dzinējs un lopu uzpir- ju kasieris. 1905. g. revolūcijas lai- šis iekšējais nemiers uzliesmo de- īgā cīņā par Latvijas likteni, un idzot dzejnieks spiests emigrēt. albe pa divi lāgi dodas svešumā uz Skandināviju un Šveici. Taču as pēc dzimtenes viņu arvien vedu- s atkal mājup, kaut arī tur vēl rī- jās cara režīma soda ekspedīcija, dzejniekam, ierodoties Rīgā, jāiet tumā.

Vēl vecuma dienās, kad dzejniekam u 65 gadu nasta plecos, viņam pa ešiem lāgiem jādodas trimdā. Skal- s ceļš atkal ved uz Skandināviju, t šis brauciens 1944. g. vēlā rudenī parastu zvejnieku laivu pāri Balti- s jūrai ir smags pārdzīvojums. ejnieks ar ģimeni gan nonāk lai- gi Zviedrijas krastā, bet pēc dažiem ēnešiem — 1945. g. 16. aprīlī viņš das mūžības ceļā. Viņa pelnu urna u 6 gadus glabāta Stokholmā, cerī- , ka to reiz pārvedīs Baltijas jūras rā krastā, tajā zemē, par kuŗu dzej- eks daudz cietis, bet kuŗu vēl vai- k mīlējis.

Ko Kārlis Skalbe atstājis savai tau- i? Viņa darbu smaguma punkts ir iskā dzeja. Skalbe devis arī episkus cerējumus — stāstus, tēlojumus un aši pasakas, t. s. mākslas pasakas, ču šajos episkajos darbos allaž pa- b lirikas elements, un par Skalbi var ikt, ka viņš ir viscaur liriķis — ro- antiķis. Kā tādam viņam šī reālā īve ir pārāk pelēka, šaura, un viņa rs arvien tiecas pēc plašuma un tā- m. Bet kurp viņš aicina? Kur ir šī aistā, plašā dzīve? Savās jaunības enās izsirojis tēvzemes novadus, vē- k emigranta gaitās apceļojis ārze- es, dzejnieks atrod, ka īstā vieta, urp viņu ilgas un sirds nemiers velk, galu galā ir turpat Latvijā. Tās zeme un daba, tauta un tās likteņi ir tik bagāti avoti, ka no tiem var smelt un smelt, un allaž ir gana visiem.

No šiem avotiem smeldams, dzejnieks savai tautai atstājis kādus 13 dzejoļu krājumus, veselu virkni stāstu un tēlojumu un pāri par 60 pasaku. Skalbe apzinājās dzejnieka lielo misiju, un to, ko viņš sniedzis tautai savās dzejās, īpaši liktenīgajos pārdzīvojumu gados, var raksturot ar viņa paša vārdiem: „Kad nokļuvuši bijām vistumšā likteņlokā, mūs dzeja pavadīja ar zelta lāpu rokā."

Tiešām, visos laika posmos Skalbem arvien tuvs bijis tēvzemes liktenis. Vai tas ir revolūcijas gados, vai 1. pasaules kaŗā, vai divi pēdējās okupācijās 2. pasaules kaŗa laikā, viņa dzejā pavīd un izskan tēvzemes bēdas. Viņu personīgi nekas nespiež. „Es esmu svabads vīrs," dzejnieks saka, „tik manas tēvzemes bēdas man naktī nedod miera."

Skalbe jau vairāk ir klusuma dzejnieks, ne cīņas un vētras saucējs, un klusuma meldijas tad apvij katru lietu vai vietu, kuŗai dzejnieks pieskaŗas ar savu dzeju. Ikdienas dzīvē mēs paejam gaŗām tik daudz klusam skaistumam, ko nepamanām, tāpat arī citu bēdām, ko ļaudis klusēdami panes. Skalbes dzejā mēs daudz ko no tā ieraugām, mūsu acis top it kā redzīgākas.

Nevar nepieminēt Skalbes pasakas. Tām ir īpaša mākslas vērtība, un Skalbe ar savām pasakām var cienīgi stāties blakus pasaules pasaku meistariem — Andersenam un O. Vaildam. Kuŗš latvietis gan nav lasījis Skalbes Ziemas pasakas un priecājies? Lai atļauts te minēt tikai skaisto pasaku Kaķīša dzirnavas, kur dzejnieks cilvēku dzīves tikumus pārstatījis dzīvnieku pasaulē un rāda, cik daudz jācieš šķīstai dvēselei. Šī pasaka, kas atspoguļo tik daudz mīlestības un sirds siltuma, uzrakstīta cietumā. Dzejnieks rāda sāpju un ciešanu nozīmi, likdams ķēniņam nākt pie atziņas, ka sāpes nav tikai rūgtas, kas dzīvi padara tumšu un smagu, bet ka tām ir savs gaišums, kas izdaiļo iekšējo cilvēku. Skalbes kaķītis ir rada Poruka un Apsīšu Jēkaba sirdsšķīstiem ļaudīm, un šajā un daudz citos darbos autoru vada kristīgās ticības ētika un tikumiskie principi. Pacietības, iecietības un pieticības tikumi ir jo bieži cilāti motīvi K. Skalbes darbos. Viņa darbu stils, kā jau teikts, īsti latvisks: vienkāršs un sirsnīgs. Šo mākslu viņš mācījies no mūsu tautas dziesmām.

Prof. Dr. H. Staudingers jubilārs

IZCILĀ VĀCU ĶĪMIĶA UN LATVIEŠU DRAUGA 70 GADI

Viens no lielākiem šo laiku ķīmi- iem, prof. Dr. H. Staudingers 23. artā kļuva 70 g. vecs. Ne tādēļ vien eminām viņu latviešu emigrantu vīzē, bet galvenokārt viņa ciešo sai- u dēļ ar Latviju un latviešiem Prof. Hermaņa Staudingera kundze ir lat- iete, un viņas tēvs ir mūsu vecās aaudzes diplomāts un gara darbi- ieks Dr. O. Voits. Prof. S. kundze r. Magda Staudingere arī ir jau pa- stama zinātniece. S. ģimenei ir pa- āvīgs kontakts ar Freiburgas lat- iešiem, kas tagad gan jau stipri iz- līduši. Bet pasaule jau tik pārāk ela nemaz nav: vēl nesen šo rindu utors te, tālajā Teksasā, satika lat- iešus no Freiburgas, kam bijis kon- kts ar S.

Prof. Dr Hermans Staudingers ir odernās lielmolekulāro vielu ķīmijas odibinātājs. Tā ir ievērojamā ķīmi- s nozare, kas pētī tādas vielas kā roteīnus jeb olbaltumvielas, cietes, ellulozu, kaučuku. Sevišķi ievēroja- i ir S. pētījumi par cellulozu, cieti n kaučuku. Savās vairāk simtu pub- kācijās, kam materiāli gūti plašos ētījumos, piedaloties daudziem līdz- trādniekiem, viņš pierādīja, ka cellu- oza, ciete, kaučuks u. t. l. vielas sa- tāv no milzu molekulām. Piem., cel- ulozas šķiedriņas veidotas no gaŗām ievām molekulām, bet kaučuks it kā o atsperīgiem diegiem, kas viegli aveļas cilpās. S. izstrādāja ļoti vien- āršu metodi, ar kuŗas palīdzību va- ēja noteikt šo gaŗo molekulu lielu- mu. Tas iespējams, ja lielmolekulāro vielu šķīdumiem ļauj tecēt caur šau- u kapillāru un noteic tecēšanas lai- ku. Šo t. s. viskozimetrisko metodi tagad lieto visas pasaules laboratori- jās. Kapillārviskozimetru pašu gan iz- gudroja pazīstamais Rīgas ķīmiķis Vilh. Ostvalds, bet Staudingers atra- da apbrīnojami vienkāršu metodi, kā ar šī instrumenta palīdzību atrisināt grūtās problēmas organisko kolloīdu pasaulē.

H. Staudingera vārdu atrodam gandrīz katrā ķīmijas žurnāla numurā, kā vācu, tā franču, angļu un amerikāņu literātūrā. Pat S. agrākie idejiskie pretinieki tagad spiesti atzīt, ka S. jau 1925.—1930. g. ar ģeniālu skatu pareizi saskatīja lielmolekulāro vielu būtību. Daudzos viņa slēdzienus vēlāk apstiprināja ar tādām modernām precizijas metodēm, kā elektronu mikroskopiju, ar kuŗas palīdzību vislielākās molekulas tagad var tieši redzēt un nofotografēt. Te arī jāpiezīmē, ka cellulozas u. c. lielmolekulāro vielu mikrostruktūru pētīšanā lieli nopelni ir Dr. Magdai Staudingerei.

Lielmolekulāro vielu pasaulē ietveŗas ne vien minētās dabā atrodamās vielas, bet arī simtiem jaunvielu, mākslīgās lielmolekulārās vielas, ko gatavo ķīmiskās sintezes ceļā. Te pieder tādas vielas, kā nailons, silikoni, aminoplasti, fenoplasti, sintetiskais kaučuks, organiskais stikls, visādi mākslīgi sveķi u. t. t. Arī te Staudingeram izcili nopelni. Bez tam viņš kļuvis nemirstīgs ar saviem pētījumiem tīrajā, preparātīvajā organiskajā ķīmijā, sevišķi par keteniem, kafijas un piparu aromātiskām vielām un arī par organisko vielu analizēšanas metodēm.

Šo rindu autors S. pirmo reizi sastapa 1936. g. vācu ķīmiķu kongresā Minchenē. Staudingera (un mūsu P. Valdena) priekšlasījumiem tur bija vislielākā piekrišana, un jau no pirmajiem teikumiem bija jaušams, ka te mūsu priekšā ir liels zinātnieks un liela, suģestējoša personība. 1939. g. vasarā man bija izdevība strādāt S. institūtā Freiburgā un nākt ar šo lielo zinātnieku tuvākā kontaktā. No viņa saņemtie ierosinājumi ir vērtīgākais, ko esmu guvis no šādiem kontaktiem, un tie pietiekami ietekmēja visu manu turpmāko darbu zinātnē.

S. vairākas rezes bijis arī Latvijā, un mūsu dzimtenes likteņi arī viņam tuvi. Novēlēsim šim latviešu draugam ilgu mūžu un vēl daudz raženu sasniegumu. Prof. Dr. **B. Jirgensons**

KĀRLIS SKALBE

Dzirkstis

Kā dzirkstis skrien no ugunskura
Un tumšā rudens naktī dziest,
Iet manas tēvu zemes dēli
Par viņu cīnīties un ciest.
Kad nav nekā, kas sirdi cilda,
Šis ugunskurs vēl deg un silda.

ĢEN. KĀRLIS GOPPERS — latviešu strēlnieku un Latvijas armijas virsnieks, skautu organizācijas šefs, jaunatnes audzinātājs un sabiedrisks darbinieks priekš desmit gadiem krita par upuri komūnisma asiņainajai varai un mira mocekļa nāvē Rīgā. Šogad 2. aprīlī ģenerālis būtu pārkāpis savā mūža 75 gadu slieksni.

Izcilā latviešu kaŗavīra dzimšanas dienas un viņa nāves dienas atcerei veltīsim, sākot ar mūsu laikraksta nākošo numuru, rakstu sēriju, kuŗā notēlota viņa personība un mūža pēdējās dienas.

ĢIRTS ĀRVALDIS

Skaistums mākslā un dabā

1.

Daudzi būs ievērojuši, ka tieši mākslinieki apzinīgi izvairās no vārda skaists lietošanas, jo šis jēdziens ir tik ļoti izstaipīts, ka īpaši gleznotājs lāga nezina, ko ar to iesākt. Ikviens darbs tam ir nevis skaists, bet labs vai slikts. Bet ja par skaistumu jārunā, tad jāatceras, ka īstenībā tas vienmēr ir kaut kas neredzams, jo tas, ko gleznā tieši redz, ir tikai krāsu pikas vai līniju režģis, un nevingrināta acs pa laikam tikai to tur arī redz, tāpat kā nemūzikālai un nevingrinātai ausij mūzika ir tikai troksnis.

Skaistumu vienmēr tveŗ tikai dvēsele pēc jutekļu ierosinājuma. Miesas acis to nekad neredz, tas vienmēr ir tikai „subjektīvs pielikums", kas arī pamudina runāt par mākslas darbu iekšējo formu. Arī zinātnes augstākie objekti un rezultāti vienmēr ir netaustāmi. Zinātnes īstie priekšmeti ir attiecības, likumi — un arī tie ir neredzami, bet tikai prātā tveŗami, piem., matēmatikas teorēmas nekad neattiecas uz trijstūri, kas zīmēts uz tāfeles vai burtnīcā, bet tikai uz domājamo. Tamlīdz arī vārds skaistums, attiecināts uz mākslas objektiem, vienmēr jāsaprot pārnestā nozīmē — kā metafora, kas apzīmē kādu kvalitātīvu vērtību. Tā ir specifiska kvalitāte, kādas nav nedz zinātnē, nedz citās gara disciplīnās.

Ja nu māksla nav dabas fotografēšana, tad vajadzētu būt arī starpībai skaistuma jēdziena izpratnē mākslā un dabā. Senāk mākslas skaistumu un dabas skaistumu ietvēra vienā jēdzienā, ko rāda skaistuma definīcijas, piem., skaistums ir subjektīva lietderība bez objektīva mērķa, skaistums ir vienība dažādībā, vai arī skaistums ir jutekliski tveŗama ideja, etc. Šīs definīcijas ir tik vispārīgas, ka mākslas problēmām īstenībā nemaz nepieskaŗas. Bet mēs runājam ne tikai par skaistu sievieti un skaistu pavasaŗa dienu, bet arī par skaistu gleznu, skaistu dzeju un skaistu sonātu. Vai mākslas skaistums nebūtu jāšķiŗ no dabas skaistuma? Dabā taču mēs vērojam tikai priekšmetu īpatības, bet mākslā mūs saista uzdevuma mākslinieciskais guvums. Lange teiktu, ka daba ir skaista neatkarīgi no cilvēka, bet mākslas skaistums pastāv dabas tēlojuma ilūzijā. Tādēļ arī bieži iznāk tā, ka māksla uzskata par skaistu to, kas dabā ir neglīts, piem., kropls pundurs dabā ir neglīts, bet Velaskēza gleznā tas ir skaists. Rodēna rakstuŗīgie Kalē pilsoņi ir brīnišķīgi mākslas darbi, bet šeit nav nekā kopēja ar grieķu klasiskā skaistuma izpratni. Grieķu mākslas darbi valdzina ar attiecību saskaņu un formas pilnību, turpretī t. s. izteiksmes skaistums pauž kādu rakstuŗīgu īpatību, vitālu spēku, etc. Tamlīdz pats saturs vai attēlotais „kas" var būt pat neglīts un kroplīgs, jo tēlojuma mākslinieciskо iespaidu un spēku sniedz izteiksmes meistarība.

Aplūkojot skaistuma jēdzienu tā vēsturiskā attīstībā, jāatceras, ka jau antīkā pasaulē palika neizlīdzināti divi pretēji uzskati par mākslu: proti, māksla kā dabas atdarinājums nav sevišķi augsti vērtējama, un māksla vērtējama augstāk nekā daba, jo māksla papildina dabas nepilnības. Mākslas teorētiķis L. Alberti 15. g. s. domāja, ka skaistums mākslas darbā ir visu daļu saskaņa, ka neko nevar ne pielikt, ne atņemt, lai nesabojātu veselo. Arī renesansē skaistums bija objektīva norma, jo atdarināt dabu nozīmēja atdarināt tajā vērojamo likumību. Bet jau 16. g. s. beigās sākās ideālisma un subjektīvisma pretišķības. Ja viens apgalvoja, ka mākslā jārāda lietas, kādām tām jābūt — ideāli paraugi, tad otrs uzsvēra jūtu dzīvē pamatotu individuālu gaumi. Mēs jau arī zinām, ka cilvēkiem ir dažādas gaumes, jo dabas skaistumam ir subjektīvs raksturs, piem., dažu cilvēku ārējais izskats mums liekas simpatisks, un ir cilvēki, kas kaut kādu iemeslu dēļ mums nepatīk. Būtu veltīgi meklēt tādu skaistuma ideālu, kas būtu pieņemams visiem. Ja nu tomēr mēģinātu sameklēt, piem., cilvēka ķermeņa vispārēju skaistuma ideālu, tad mēs redzētu, ka katrai tautai, katram vecumam, katrai kārtai ir savs skaistums. Saistīts pat ar profesiju.

Pa laikam skaistuma izjūta mainās arī vienā un tai pašā nācijā. Ja Botičelli sievietes ideāls ir šauri un slīpi pleci, mazas krūtis, tievas rokas un kājas, tad pilnīgs pretstats tam ir platais un pilnīgais Ticiāna skaistuma ideāls. Nav līdzekļu kā konstatēt objektīvu, visiem pieņemamu skaistuma ideālu. Var atrast tikai atsevišķa mākslinieka personīgo skaistuma ideālu. Var sameklēt arī māksliniekus, kuŗu darbi zināmā laikmetā visvairāk cienīti. Ar savu spēku šie mākslas darbi pamazām ieguvuši arvien vairāk apbrīnotāju, kļuvuši vispār nozīmīgāki, līdz beidzot ļaudis arī dabā par skaistu uzskatīja to, kas atbilst šim skaistuma ideālam. Šādā veidā Faidija, Lisipa un Praksitela personīgā gaume devusi dabas skaistuma mērogu, kas valda gadusimteņiem ilgi. Bet pieņemt par normu jebkuŗu skaistuma ideālu, kaut tas būtu arī antīkais, nozīmē mākslas attīstības kavēšanu, jo pilnības meklēšanā iespējas ir neizsmeļamas. Vai arī mēs, latvieši, izveidosim vispārēju latvisko skaistuma ideālu, tas atkarāsies no mūsu gleznotāju un tēlnieku spēka. Jaunākā laikā vispārējo skaistuma ideālu gan vairāk veido un nosaka filmu režisori nekā tēlotāji mākslinieki.

(Turpinājums sekos)

Mana atgriešanās

Pēc pusgada atgriezos Zviedrijā. Pusgadu gāju, skrēju, skatījos un klausījos Eiropas rietumus. Vācija ar tās ziemeļu un dienvidu galiem, Šveice, Austrija, Italija — visur pūlējos rast skolu, un mana ziņkāre bija man labs palīgs. Bieži nedēļām neredzēju latvieti, un mulsu citu tautu, citu parašu un ainu iekļauta.

Es meklēju to vietu, kas man un manai tautai būtu vairāk rada: tos ļaudis, kas savā dzīves izjūtā un pasaules skatījumā būtu mums vistuvāki. Gudroju, ka auglīgāk būs iznest trimdu tur, kur nebūtu jāizlietā tik daudz iekšējas enerģijas, lai cīnītos ar to neredzamo stikla sienu, kas šķīra baltieti no Zviedrijas mājnieka. Man nebija svarīgs materiālais stāvoklis vai darba iespējas, ko kāda zeme solīja, es meklēju tikai to vidi, kur varētu vieglāk elpu vilkt, kur tā gaisotne, kas pastāv arī starp svešiem cilvēkiem, ir mazāk elektronu piesātināta.

Un veltīgas bija manas gaitas. Vācija bija tīkama, jo saskatīju tur dažu labu mūsu paradumu līdzību — kaut vai maltīšu veidos un svētku svinībās, un iepriecināja tur katra otra vācieša zināšana par mūsu zemi un likteni; bet tā pati tagad ir morāliski pajukusi un diametrāli svaidās starp vērtībām, meklēdama pati sev ceļu.

Šveice, kas ar savu darbīgumu, toleranci un godīgumu no jauna apliecināja, ka mazajām tautām savs nams ceļams uz stipras morāles pamatiem, tagad iestigusi birokratismā un iemigusi sīkpilsonībā. Kantons ar kantonu cīkstās un sacenšas, un pašu māju sīkumi kā gruži aizsprostojuši ceļus uz plašāku pasauli. Man bija jājautā, vai Vilhelma Tella gars vēl dzīvs šais ļaudīs, ja tie varēja pieļaut diskutēt laikrakstos varbūtību: ko darīt Šveices valdībai, ja Pad. savienība pieprasītu laist cauri tās kaŗaspēku uz Franciju, apsolot respektēt Šveices brīvību. Vai brīvība gan gūstama ar citu nebrīvību!

Un kādā skanīgā rītā es izkāpu Malmes krastā, un tā bija šī svešā zeme, kas sagaidīja mani „mājās". Sešus gadus biju mēģinājusi rast pie šīs pamātes siltumu un sešus gadus mācījos aizlient sev dažu labu paradumu, lai iedraudzētos ar to. Tagad, kad atkal jutu ap sevi šo ļaužu ritmu, kas tik savādi nesaskanēja ar manu asins pulsu, redzēju viņus it kā jaunām acīm. Tauta, kas līdz šīs dienas pārticībai tikusi ar sūru darbu un uzcītību, bet kas, dzīvodama atstatu no pasaules lielceļiem, arvien vēl jūtas iekšēji saistīta mazvērtībā. Kā tipisks „jaunbagātnieks' šī tauta brīžam aizmirst tās iekšējās vērtības, ko kopuši tēvu tēvi, un mēģina būt līdzvērtīga „labākajām aprindām".

Es pēkšņi redzu, ka daudzām parādībām ir tikai „labā toņa" nozīme. Varbūt tāds ir izslavētais zviedru godīgums, jo noziegumu procents, pēc viņu pašu informācijas, ir strauji kāpis, un katrs bēglis pratīs stāstīt, cik daudz reižu viņš tapis piekrāpts tikai tālab, ka kaut ko nav īsti sapratis valodas nemācēšanas dēļ. Šādi sīki pārkāpumi raksturo tautas masu, ne atsevišķus izņēmumus!

Kaut kas no „labā toņa" jūtams arī zviedru humānitātē, jo zviedrs grib būt kultūrāls un tam pieklājas būt laipnam un sapratīgam. Bet cik tālu šī humānitāte ir no īstas iejušanās un bēdu izprašanas! Arī mākslās valda tas pats plakāts: labākajās aprindās pieklājas interesēties par mūziku, glezniecību, dzeju, bet ja es drīkstētu, gribētu gandrīz apgalvot, ka grūti iedomāties nemūziskāku, nepoētiskāku tautu par zviedriem. Vienīgi emocija, ko tagad viņu māksla pūlas iekustināt, izriet no erotikas, un pazīstama paruna sveštautiešu aprindās par mākslā nepieciešamo zviedrisko skatu — ar gultu. Malmes mazajā teātrī redzētā zviedru luga Mēs 3 debitējam, ko izrādīja visu šo sezonu, bija labs paraugs tam. Sākot ar otro cēlienu uz skatuves norisinājās tādi skati, ko latvietis nevar citādi nosaukt kā par pornografiju, kaut arī šī teātra arodnieciskais līmenis ir augsts un tas ir ļoti iemīļots zviedru intelektuāļu aprindās.

Latvietim mākslas pārdzīvojums ir pamatots citā plāksnē, un mūsu dzīves izjūtā mēs neesam rada ne senajām rietumu tautām, kas bioloģiski sasniegušas to vecuma pakāpi, kad sākas jau gara noriets, ne arī sakaros ar tik ļoti populārajiem zviedriem, kas sportistiski sacenšas ar tiem. Mūsu jaunības dzīvojums ir tik liels, ka arī bālā trimdas saule nespēj mūs nomākt, un par to liecību guvu Lundā, kur radu atelpu pēc sava skrējiena. Ap 100 latviešu, no kuŗiem puse šeit mīt jau kādus 4—5 gadus, pratuši iedzīvināt latviešu tradiciju garu. Ļaudīm te, kā visur citur trimdā, jāpelnī maizīte gan fabrikās, gan uzņēmumos, un tikai retais var pelnīties Latvijā iesāktajā arodā. Bet divi nedēļas, kamēr nodzīvoju te, pieredzēju gan rakstnieku vakaru, kur savus darbus nolasīja vietējie latvieši, un kas ar savu intimo noskaņu un svaigumu, ko dažs dēvēs par provincismu, pauda mūsu rakstuŗīgo vitālismu. Redzēju no Stokholmas atbraukušā mākslinieka Dzeņa izstādi, un 18 viņa darbu palika priecināt Lundas latviešu mājas ar savu latvisko krāsu klāstu. Jaunie reiz pulcējās deju vakarā, ik sestdienas bariņš iestudē jaunu lugu, un cits skandina latviešu dziesmu. Katrs tālāks braucējs ir gaidīts ciemiņš, un te referēja rakstnieks Dambergs par Devīto vilni mākslā, koncertēja dziedātāja Sepe.

Tikai te es varēju vieglāk atelpot. Meterlinka Zilais putns mita te, un svešu zemju mācības un pieredze jo vairāk izcēlušas viņa spalvu košumu. Varbūt ir svētīga tāda izvējošanās, lai atkal par jaunu atzītu to pašu vecu veco patiesību, jauniem pierādījumiem balstītu: trimdas dzīve vieglāk un auglīgāk panesama, ja mītam visi „vienā pulciņā". Pulciņš latviešu, vienalga uz kāda platuma un gaŗuma grada, vienalga kādu ļaužu ietverts, ir spējīgs dzīvot kā kopīgs organisms un veidot savu garīgo seju.

Savā vitālitātē esam daudz spēcīgāki par gurdajām rietumu tautām, un viņu vecā psīche ir mūsu jaunekļīgajam garam nepieņemama. Mēs viņus izmantojam par skolotājiem, zinot, cik bieži skolnieks pāraug skolotāju, īpaši, ja šis skolotājs bioloģiski vairs nav spējīgs dzīvot. Ja kādā brīdī kāds no mums skolnieka uzcītībā pasāks tos atdarināt, mākslās un dzīves stilā vairāk kā citur, nebūsim pārāk neiecietīgi: šī parādība ātri pāriet jauniešu vecumā.

V. Grotāne

Vēstule ar franču akcentu

ŽANA KOKTO PARAKSTS UZ SIENAS — ŽOZEFINE BEKERE UN MĒRKAĶĪTIS BINKIJS — PIANISTS, KAS BIJA RĪGĀ — MANA PIRMĀ GRĀMATA — ANDRĒ ŽIDA DOMAS PAR MAZU TAUTU — FRANČU VALODA BRODVEJAS TEĀTRĪ

Kad pēdējo reizi ciemojos Parīzē — ar burvju paklāju — tad par šī ceļojuma aprakstu izpelnījos mazu balvu Franču tūrismā biroja rīkotā sacensībā Ņujorkā. Bet kopš tās reizes nav vairs bijis vajadzības tik bīstamam lidojumam. Parīze un Francija pa laikam pati atlido uz šejieni.

Cik sen, ka te vēl bija Žans Kokto, ko dažas minūtes varēju vērot caur cigarešu dūmiem kāda paziņas dzīvoklī. Kokto grozījās nevaļīgs, bāli zilām, it kā neredzīgām acīm visu redzēdams skaidrāk par citiem. Istabā rēgojās Pikaso un paša Kokto vieglu roku uzmesti zīmējumi un aktiera Žana Marē ģīmetnes ar veltījumiem šīs mājas saimniekam — jaunam, neatzītam amerikāņu rakstniekam. Visi viņi ir viena draudze, apzīmogota ar kādu līdzību, par kuŗas tiesībām dzīvot cīnījies Andrē Žids savā grāmatā Koridons. — Šie bija īsi ciemi. Kokto jau nākamā dienā aizlidoja uz Parīzi, Ņujorkai atstādams filmu Orfejs, bet Džimam — ar zīmuli ašī uzvilktu grieķisku profilu uz sienas, un savu parakstu.

Pašlaik te ir Žozefīne Bekere, ko varu skatīt par naudu Stranda teātrī četras reizes dienā, kad viņa dažu minūšu laikā pārmaina 13 sensācionālus tērpus, pie kam ik dienas citus trīspadsmit — tikpat sensācionālus. Kamēr amerikāņi dimdina zāli aplausiem, Žozefīne ģērbtuvē raud, tāpēc ka viņas mazais mērkaķītis Binkijs pie centrālapkures apdedzinājis ķepu.

Un vēl nule te bija pianists Robērs Kazadezī, kuŗa koncerts Rīgas Nacionālajā operā kādreiz bija liels notikums, šeit Ņujorkā — tikai notikums. Bet viņa priekšnesuma vēsajai noolesei ir daudz siltu draugu, un koncerts bija izpārdots. Liekas, ka iejūtīgāki nospēlēta Bēthovena Appassionata šai sezonā nav dzirdēta, nedz arī žilbīgāki Ravela Valses nobles et sentimentales.

Tai pašā nedēļā atrados nipru tūgātāju pulciņā, kas kādu vakaru iegriezās elegantajā Hotel Plaza, lai sastaptos ar populāro rakstnieku Andrē Morua. Mazā Franču apvienības ik pirmdienas lietotā zāle pārpildīta. Katedrā uzkāpj mazs, elegants un optimistisks kungs — Andrē Morua lai stāstītu par savu pirmo grāmatu: Pulkvedis Branbls. Tas ir humora pilns stāsts par jauna rakstnieka meklējumiem, kļūmēm un pirmo panākumu un šai priekšlasījumā Morua atestējās par rakstnieku, kas pats sevi neņem pārāk nopietni.

Franču balsis Ņujorkā — tās neapklust. Andrē Žids pēc nāves šeit parādījās dzīvāks nekā jebkad — suminājumos un viņa dzīvo dienu aprakstos. Kaut kas viņa aiziešanā no šīs zemes atgādināja Gētes saucienu „Vairāk gaismas!" Īsi pirms nāves viņš savai kopējai ...cis: „Ja kāds mani uzrunā un es atbildu, tad pārbaudiet, vai esmu bijis pie pilnas samaņas," tā līdz pēdējam brīdim būdams nomodā par savu domu skaidrību. No Žida vārdiem, kas šais dienās pildīja avīžu slejas, prātā palikuši šie: „Es ticu mazu tautu vērtībai. Es ticu maza skaita vērtībai. Pasauli glābs nedaudzie."

Brīdī, kad rakstu šo vēstuli — jā, pulkstenis patiesi ir astoņi svētdienas vakarā — paceļas priekškars Amerikāņu Nacionālā teātra un akadēmijas (ANTA) teātrī Moljēra Sievu skolas pirmizrādei, ko sniedz franču teātra veterāns Luijs Žuvē ar savu trupu. Tā ir viesizrāde starptautiskā teātra mēneša ietvaros un Ņujorkā patlaban visievērojamākais mākslas notikums. Mums šis lieliskais aktieris pazīstams no filmām Valpone, Deju karte, Karnevāls Flandrijā u. c. Pats Žuvē nesen žēlojās kādam žurnālistam Parīzē: „Viendien, tāpat stāvēdams pie Athenee teātra, dzirdu divas sievietes sačukstāmies: re', kur Žuvē, tas filmaktieris. — Saukt mani par filmaktieri! Un pie mana paša teātra durvīm!"

Vai man izdosies dzirdēt Luija Žuvē balsi, ko uzskata par bagātāko aktiera balsi, pielīdzinot vienīgi sēram Lorensam Olivjē Anglijā, — tas šobrīd nezināms. Nav Ņujorkā pašlaik manas paziņas mazās aktrises, kas savukārt pazīst ANTA teātra menedžeru, kam savukārt labas attieksmes ar teātra biļešu pārdevēju. Šīs bēdīgās neziņas dēļ būs jāaiziet sevi priecināt ar kādu franču filmu, bet grūti izvēlēties no daudzajām, kas patlaban aplaimo Ņujorkas viesmīlīgos ekrānus. Ak, šī Ņujorka, kur varot atrast it visu — dažs pat piepildītu naudas maku — bet es gribētu atrast tikai nieka biļeti!... **Rita Liepa**

Ņujorkā, martā.

Traipiņš pavēderē

TAUTSAIMNIECISKS FEĻETONS

„Tas bija tumšs laiks," tā mēdz vēl tagad rezumēt vecais Pabaļu Jorģis, kas nule jau septīto gadu ar sievu Karlīni un dēlu Gustu dzīvo pēc skaita septiņpadsmitajā pārvietojamo personu nometnē, — „cilvēki cūku tiesības tad mīdīja ar kājām un apgājās ar tām sliktāk nekā cūkām!"

Tas viss noticis tais laikos, kad malēnieši margarīnu vēl saukuši par „mērkaķu taukiem" un sviests viņu zemē bijis lētāks nekā Anglijā māli, bet neba tādēļ tur lina šķiedrai trūcis spaļu, vai mieža graudam akota. Klapatu pieticis pārlikām tāpat, kaut arī pat vecajā un īstajā Vidzemes kalendārā nekas nebijis minēts par imigrāciju, deportāciju un denunciāciju. Bet ar cūkām tiešām bijis posts! Jorģa sieva Karlīne katru gadu pārskolojusi divi duči sivēnu, kas visi brīvprātīgi vēlējušies emigrēt uz ārzemēm. Bet vai nu Jorģim vien tie sivēni — Sīmanim, Jēkaupam un Andrim tas pats! Mēnesī reizi verstes divdesmit attālajā Alūksnē ieradusies bēkonu emigrācijas komisija ar visiem ierēdņiem un oficieŗiem. Jorģis jau iepriekšējā vakarā iespundējis baroklus kastē, ieauzojis lauķi un pirms pusnaktīm kviekdams un urkšēdams aizgrabinājies pa lielceļu ar visiem „emigrantiem". Karlīne palikusi viena mājās, bez miega pa gultu grozāmies, bet vecāmāte līdz nākošam vakaram izdziedājusi cauri visu dziesmu grāmatu par „palīdzību un labbu izdošannos bēdu ceļļā". Arī sābŗi todien negājuši ne tīrumā, ne pļavā, bet, pīpjus kopā sabāzuši, minējuši: „Ek, ka suņi visu nakti rēja, būs laikam Jorģis atkal ar saviem jokšķiriem kungiem rādīties aizbraucis. Tā' nu redzēs, vai vakarā atgriezīsies ar pilnu lādi, vai pats būs pilnā ielīdis — tukšā lādē..."

Lai Dievs nedod, ja veprukam pavēderē gadījies kāds traipiņš santīma lielumā, astīte neturējusies smuki gredzenā, vai arī pietrūcis no smeceŗa līdz ūkstam piecu centimetru, lai būtu, kā tagad mēdz sacīt, „make-up". Tādam kollaborantam oficieris tūliņ uzrāvis sarkanu krustu, un Jorģis varējis steigšus griezt ilksis mājup. Ne reizi vien pēc tādiem likteņa sitieniem tīrā šņabī izmērcējis bārdu, nolādējis visas bijušās, esošās un topošās valsts iekārtas — sākot ar pagasta valdi un beidzot ar Tautu savienību, un pat Dievam pārmetis, ka viņš, pasauli radīdams, nav uztaisījis vispirms cilvēku un tikai pēc tam — cūku!

Otrā dienā tad arī sābŗu tēvi aiz līdzjutības ar pīpju kātiem debesis bakstījuši un zvērējuši visu cūku slaku no savām kūtīm izdeldēt, kā Dāvids tos vilisteŗus, tikai viņa paša sieva Karlīne bez kurnēšanas ņēmusi atkal cūkēdiena nēšus plecos — vai nu cilvēku zvērības pēc nevainīgiem lopiņiem ciest!

„Kam man tagad vairs ko kurnēt," nobeidz stāstu Pabaļu Jorģis, — „ne pastalu ko plēst, ne mēslu ko mēzt. Arī visi sābŗi jau Amerikā brauc limuziņus, un es pats arī trīs mēnešus pa Ventorfu dokumentējos. Viss būtu labi, ja tikai tas puika Gusts nebūtu atsitiēs manā paša dabā un nelaikā aizskrējis kaŗot pret cūcību, tad jau mēs te vairs nekvernētu..."

Malēniešu Lauskis

Pēteris Aigars

Pavasaris Teutoburgas mež

Jau trešo gadu sastopos ar pavasari šajā dūmakainajā kalnu un mežu masīvā, kas dailina Lipes zemi, bet dabas atmodas noslēpums valdzina mani neapnicīgi.

Toreiz, kad manas domas posās pirmo reizi apdainot sirmās egles un sidrabaini stiegrainās skābardes, šī kaŗa laika kailcirsma saules apspīdētajā pakalnē bija tikko apsēta. Sējuma kaplējumi stiepās kā retas, neveikla arkla vērstas vagas no pakalna uz pakalnu. Tagad priedītes dzen jau trešos dzinumus. Zaļgani pelēkas skujas, spurainas kā eža mugura, stiepjas pretim debesīm, paklausot augšanas aizlaicīgajam tikumam, kas sargā dzīvības dzietus šajā Dieva pasaulē. Sejā man sitas tīkams sveķu aromāts. Šo smaržu ir grūti notvert un vēl grūtāk paturēt prātā. Tā ir kā veca, labdabīga smaržviela, kas glabājusies sen neattaisītā flakonā. Viss labākais jau liekas iztvaikojis, tomēr palikušas kaut kādas atmiņas no smaržas. Brīžam liekas, ka tur nekā vairs nav, un tad nāsīs pēkšņi kaut kas saldi, kairinoši ieduŗas. Jaunais mežs smaržo.

Šī smarža sajaucas ar vijolīšu smaržu. Vijolīšu lapiņas lien no zemes spīdīgi zaļas un sulīgas. Ziedu īstenībā vēl nav, bet smarža jau jūtama, visa zeme liekas pilna vijolīšu piemīlīgās smaržas. Smaržo pērnās lapas, smaržo prauli un celmi, pat izbalējušā kūla dvesmo dīvaini līksmu smaržu. Sveķu vīraks izkūp gaisā un drīzi pagaist vējos, bet vijolīšu elpa pazemīgi tveras pie zemes un iesvaida veco kontinentu, no kura tagad daudzi raisās vaļā kā no viltotas naudas, kā no nedziedināmi slima radinieka.

Vai Eiropa jau pārdzīvojusi savu slavas laiku? Minējumi ir pretrunu pilni. Daži jau šodien Pompejas robežas paplašina no Gibraltara līdz Narvikai. Citi Eiropai piedēvē Atlantidas likteni, bet sirmgalvīgais kontinents nav iznīcināms ar drūmiem pareģojumiem, ne pesimistiskiem domu graudiem.

Daudzas pazīmes liecina, ka Eiropa vēl spēj būt tikpat noderīga, cik sta. Un ja arī nekas vairs ne Eiropu glābt, ne pašu asinis, ne k māšu dāvanu sainīši, arī tad E ir un paliks mūsu morāliskā tēv no kuŗas mūs nevar atšķirt n spēki. Jaunus namus mēs uzc visās pasaules malās, arī jaunus gus dabūsim visur, ja vien mūsu mīlība neapsīks, bet jaunu mā jaunu tēvzemi cilvēks nevar iem

Šī apziņa, liekas, paliek katra braucēja sirdī, kaut arī viņa uzsmaida sveša kontinenta dab civīlizācijas bagātībām.

Tamdēļ nenosodīsim nevienu nevienu stundu, ko mums Dievs vēl pavadīt zem vecā kontinent besīm. Morāliskai tēvzemei ga aizstāt īsto, tomēr visa mūsu ku mūsu rakstniecība un māksla ropas gara pilna. Atraujiet šo atņemiet pavasara zemei vi smaržu, un kas paliks pāri? Ne sim aku, no kuŗas dzēruši mūsu un no kuŗas būs jādzeŗ mūsu niem. Un, beidzot, ja pienāks meklēt mums laupīto brīvību? mēs to atradīsim prērijās, dž vai Aļaskas sniegos? Nē! Latvija vība jāmeklē tur, kur esam to p dējuši — Eiropas drupās un Ei lielceļos.

Esmu neskaitāmas reizes sast ar latviešu vīriem un sievām, bargie izceļošanas kungi lie stāt Eiropas krastus, jo kad garīgu, laicīgu, vai politisku ip dēļ viņi neiederot izceļošanas mās. Šie cilvēki bija sarūgtināti netaisnību, bet viņi nekad nebij misuši līdz nāvei. Birokratiskai mānisms nebija viņu lepnumu zis, jo viņu kājas vēl mina Ei zemi, un viņu nāsis elpoja Ei gaisu.

Īstenībā vēl neviens gaišreģis pateicis, kas notiks izšķīrējā st Vai pasaule glābs Eiropu, vai Ei gars pasauli? Stiprums dažkārt vēršas par nespēku un no ne izaug spēks.

Eiropā ir atkal pavasaris. M ne vien daba, bet arī snaudēji mūsu sirdīs. Ne vien priedīšu mi dzen trešās atvases, bet arī d lauki pilsētās pārklājas sark kārniņu jumtiem, un Eiropas t atplaukst jaunā saderībā un at šanās vienībā. Pārlapojot pa laikrakstus, jānāk pie atziņas, k kaŗa visvairāk baidās tie, kas šo tu pazīst vismazāk. Eiropa ir k bet pilna apņēmības aizstāvēt civīlizāciju.

Teutoburgas pakalnus klāj zilas vasaŗa dūmakas. Skābaržu pu piebriest, bet zem pērnajām l smaržo vijolītes. Esiet sumināti, gieties pavasarim tieši sejā!

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūŗā

ROMĀNS

(61. turpinājums)

Atmetis ar roku, Robis pagriezās un pazuda savā kambarī. Kundze jau bija ierušinājusies savā salmu gultā, un viņai blakus sēdēja Harijs, kaut ko bubinādams. Laikam ko jautru, jo Kundze klusu smējās.

Ielīdusi savā kaktā, Dagnija uzrāva segu uz galvas un iespieda seju rokās. Vēl vienmēr viņa juta uz savas miesas mitro un auksto vēju, kas plosījās aiz loga. Tikai pret rītu viņa iekrita murgainā miegā.

XX

Izdalījis savas rotas puišiem drēbes, pārtiku, tabaku un degvīnu, Deksnis vēlreiz pārlaida skatienu ierindai, kur blakus gluži zaļiem pusaudžiem un sirmiem vīriem stāvēja kaujās rūdīti puiši, kam aiz muguras bija krievu zemes purvi, klajumi un asinis. Tad viņš ātriem soļiem pārstaigāja sasalušo pagalmu un, pēkšņi aprāvis gaitu, vēlreiz uzlūkoja savus vīrus. Kaut arī nevienam nebija nekāds noslēpums, kas tos gaidīja tuvākajās dienās, tomēr visa rota jautādama raudzījās Jurī, un viņš juta, ka ir pēdējais brīdis tos sagatavot nākošajiem notikumiem.

„Jūs jau zināt, kāds ir vispārējais stāvoklis, un ka pēc šā rīta sadursmes ar vāciešiem un Jekelna pavēles — nolikt ieročus un padoties bez noteikumiem — bataljona komandieris un tāpat mēs visi esam izšķīrušies par cīņu līdz pēdējam vīram. Nevienam mums nav nekādu šaubu par to, kāda būs šī sastapšanās ar desmitkārt stiprāku pretinieku, bet mūsu pusē ir taisnība, ticība savai lietai un īsta vīru drosme — tādēļ lai nešaubāmies, bet droši aizstāvam savu pārliecību! Ar bataljona komandieŗa rīkojumu mēs ar tumsu atstāsim savu pašreizējo apstāšanās vietu, lai ieņemtu izdevīgākas pozicijas. Jūs esat saņēmuši drēbes, apavus un pārtiku, tāpat ir sadalīti ieroči un municija, bet es lūdzu stingri ievērot, lai tiktu izpildīts īpaši viens rīkojums — degvīna pudeles nedrīkst attaisīt, kamēr nav atstātas šo māju robežas un nav saņemta īpaša atļauja. Jūs zināt, ka tās izdalītas valsts svētkiem, tādēļ mēģiniet paciesties šis nedaudzās dienas. Neaizmirstiet, ka mūsu pārgājiens būs grūts un mums jāievēro vislielākā piesardzība, lai mūs ne redzētu, ne dzirdētu. Ir skaidrs, ka no katra atsevišķa vīra atkarāsies mūsu manevra iznākums. Apmēram pēc stundas mēs dosimies ceļā. Līdz tam laikam esiet gatavi!"

Atstājis rotu, Juris vēlreiz pārbaudīja savu pistoli, municijas krājumus un mugursomu, tad pārlaida pēdējo skatu zemajai, siltajai zemnīcai, kur tas bija pavadījis krietnu laika posmu, apmācīdams puišus un izlūkodams apkārtni. Tā bija kļuvusi gandrīz kā mājas pēc nemierīgās apkārtsvaidīšanās pēdējā laikā.

Tuvākās dienas, pat stundas, tuvojās trauksmes un briesmu pilnas, un Juris juta, ka viņam katrs muskulis un katra maņa ir sasprindzināta kā dažkārt agrāk pirms smagas kaujas.

Aizgājis līdz ceļa galam, kur bija sapulcināti pajūgi, Juris apstaigāja zirdziniekus, saskaitīdams vairāk nekā divdesmit vezumu, piekrautus ar smagiem ieročiem, rezerves municiju un pārtiku, un tad pēdējā atpūtas brīdī aizdedzināja cigareti.

Zirgi, juzdami aiz sevis pārslogoto kravu, stāvēja rāmi un padevīgi, tikai šad tad lopu brūnajiem, spīdīgajiem sāniem pārskrēja vieglas trīsas. Vakars bija mākoņains un tumšs, kluss un bez vēja, un burbuļainas mākoņu skrandas karājās nekustīgi par satumsušo mežu. Izbrauktais, dubļainais ceļš bija sasalis, un krustām šķērsām stiepās dzīslainās mālu vēžas.

„Būs elle," klusībā nodomāja Juris un piegāja kādam vezumam, ko puiši vēl pēdējā brīdī pūlējās nostiprināt ar virvēm. Palīdzējis savilkt rupjos grožus pāri maisiem, Juris gāja uzmeklēt komandieri, lai uzzinātu, kad nāks pavēle doties ceļā.

Bija kļuvis jau tik tumšs, ka sētsvidus ozolu platās galotnes saplūda ar debesu pelēkumu, un kareivjiem, kas skraidīja pa ceļu, nevarēja vairs izšķirt sejas, tikai straujās kustības un augumu stūrainos apveidus.

Aiz sētmalas krūmiem skanēja smiekli un skaļas, pārgalvīgas balsis. Brīdi Deksnim likās, it kā viņš izšķirtu pazīstamu klunkšķēšanu, dziļus guldzienus, un nāsis ieplētās, uztveŗot tikko jaušamu spirta smaržu, bet, pienākot tuvāk, balsis pēkšņi aprāvās, un gar stūri aizdipēja ātri, zaglīgi soļi.

Vienu mirkli Juris gribēja lēkt pāri grāvim un skriet tvarstīt rīkojuma pārkāpējus, bet tad viņš pagriezās un devās uz pretējo pusi. Kāda tam būtu nozīme? Viņš saprata, ka brīdis bija tik izšķirīgs, ka katrs paslepus iekampa pa lāsītei, lai stiprinātos tālajam ceļam, un atlika tikai paļauties uz katra puiša saprašanu un jēgu, lai šī iesildīšanās nepārvērstos nelaimē. Sildīt izdalītās pudeles kabatā, varbūt vēl veselu nedēļu — nē, Juris klusībā pasmaidīja, — tas nebija šo meža vīru dabā...

Pagājis vēl pāris soļu, Juris sastapa bataljona komandieri ar trim virsniekiem, tie nāca uz pajūgu pusi, un tumsā viņu soļi skanēja asi un cieti.

„Dosimies ceļā!" teica komandieris un pamāja, un vīru rindas pāršalca satraukta sačukstēšanās.

Aizjūgu siksnas izstiepās, zirgi pierāva galvas krūtīm, un vezumi sāka kustēties.

Soli pa solim, taustīdami tumsā ceļu un pleciem balstīdami pārkrautos vezumus, likdami zem mugursomu un ieroču smaguma, vīri virzījās cauri miglai uz Usmas ezera pusi, sargādamies no katra lieka trokšņa un skaļa vārda.

Īsta apvidus paziņēja, kā par nelaimi, nebija neviena pa visu bataljonu, tādēļ tumsa un svešie ceļi jau pašā sākumā darīja vīrus domīgus un drūmus.

Jau pirmajā pusstundā apgāzās kāds municijas vezums, un labu laiku bija jāapstājas visai kolonnai, lai savāktu izkaisītās un salūzušās kastes, patronas un rokas granātas.

Kad pēc kilometra no kādiem ratiem nošļūca miltu un cukura maisi, vīri klusībā sāka lādēties, un, sviedriem plūstot, uzsvempa dārgos maisus atpakaļ uz vezuma. Paslepus šur tur pret naksnīgajām debesīm paslējās pudeļu dibeni un noklunkšķēja pa malkam, tad kolonna atkal sāka vilkties uz priekšu.

Nakts šķita nebeidzama un tumsa dziļa kā alā, kurā brist tikai tālāk un dziļāk, nekad nesagaidot galu. Vīri kuši stiepa savas nastas, staignākajās vietās palīdzēdami zirgiem, un pēc pāris stundām jutās jau noguruši un nomo Ceļš bija pārāk nelāgs, un īsi pirms gaismas svīšanas b jons iegriezās mežā pie Usmas ezera, lai sakārtotos un liet atpūstos. Pa visu nakti bija noieti ne vairāk kā divd kilometru, bet tie vēl nedeva nekādu drošību.

Sapulcinājis savus puišus vienkopus, Juris atbrīvoja st notirpušos plecus no smaguma un mēģināja atrast mugur kaut ko ēdamu.

„Derētu kāds silts malks," ieminējās viens no vīriem un zēja pārsalušās rokas, „karsta zupa vai tēja. Puiši, kas iesim sameklēt sausus žagarus iekuram!"

Juris īsu mirkli izjuta traku kāri ar karstu šķidrumu at sēt savus nogurušos locekļus, bet tad pārvarēja vājumu ar rokas mājienu lika puišiem atgriezties:

„Uguni kurt ir aizliegts," viņš teica skaļi, lai viss dzirdētu. „Mēs nedrīkstam nodot vāciešiem savu atraš vietu. Vēl mēs esam pārāk tuvu savam izejas punktam, mums noteikti dzen pēdas."

Vīri paklusu lamājās un rūca, bet katrs saprata stāvo nopietnību, kaut arī aukstums un drēgnums atņēma pēd spēkus. Vienīgais mierinājums bija degvīns, kas ielēja d siltumu un uzmundrināja prātu.

Iekoduši aukstu, sausu barību, vīri turpat zem kokiem l gulēt, palikuši sev apakšā sagrieztus egļu zarus.

Tā pagāja diena, bet jau ar mazu tumsiņu bataljons no j devās ceļā, lai ātrāk izkļūtu no apdraudētā apvidus.

Pa dienas vidu bija drusku atlaidies, un viss ceļš atgādi biezu dubļu un sniega putru. Mīcīdamies kā pa māliem, dzinieki pērās gandrīz uz vietas, un tikai pēc pāris stun kolonna izkļuva uz puslīdz godīga ceļa. Neēduši un neizg jušies, vīri jutās diezgan nelāgi, bet pavisam grūti gāja jaunajiem pusaudžiem un vecajiem vīriem, kas ap pus vairs nespēja sekot zirdziniekiem. Redzēdams, ka nepie šama kārtīga atpūta, komandieris deva rīkojumu apst kādā meža pļavā, un vīri sakrita pussagruvušā, tveicīgā s šķūnī, tūliņ saļimdami miegā.

Iekārtojies iespējami ciešami kādā spraugā tuvu pie p šķūņa durvīm, atspiedis muguru pret siju un blakus noviet mugursomu, kur bija iekšā viss, kas viņam vēl pieder Juris noāva slapjos zābakus un mēģināja pārsiet jēlās, no vētās čulgas. Tad, sameklējis somā tīru zeķu pāri, ko t šķiroties bija iespiedusi rokā Biržarāju saimniece, Juris at sāka justies pēc cilvēka un, lieki necīnīdamies ar savu si apziņu, atrāva valsts svētku pudeli.

Viņš iedzēra pāris kārus, lielus malkus, juzdams, ka loc ļos atkal atgriežas vingrums, un tad atlaidās guļus, lai l rītam iegūtu spēkus tālākām gaitām. Tomēr nogurums bi tik liels, ka tas neļāva aizmigt. Ar murgainām un juceklīg domām kaudamies, Juris šai nelāgajā naktī pārauļoja sav dzīves nebēdīgi un strauji aizvadītos gadus, ļāva pasli garām visām tām sejām, kas kādreiz bijušas tuvas vai mīl bet tās izplūda kā miglā un neatstāja apziņā ne skumj ne prieku — tās bija izbālējušas un palikušas kādā tālā p aiz tās uguns sienas, kas šķīra Kurzemi no visas pasaules.

(Turpinājums sekos)

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Londonas DVF basketbolisti kārtējā pilsētas meistarības spēlē zaudēja spēcīgajam angļu piecniekam POLY 32—33. Spēle risinājās ārkārtīgi vienlīdzīgi, tā ka uzvaru izšķīra apstāklis, ka sacensība notika POLY telpās, pie kurām angļu basketbolisti pieraduši.

Bradfordas Trimdas basketbolisti ar 31—28 (24—24) rezultātu pieveica amerikāņu Latter Day Saints (LDS) vienību. Gatavojoties Dzintarjūras kausa izcīņai, Trimdas basketbolisti čakli trenējušies un cīņā pret amerikāņiem nodemonstrēja saskaņotu sniegumu.

Montrealas latviešu volejbolisti sekmīgi sākuši jauno sezonu, uzvarot vietējo YMCAs vienību ar 15—10, 15—9 un pag. gada Austrumkanadas meistarsešnieku Central YMCA ar 15—10, 16—14. Minētās 3 vienības Montrealas līgā atzīstamas par samērā līdzvērtīgām. Līgas uzvarētājs pavasarī par Austrumkanadas volejbola meistara godu sacentīsies ar Otavas un Dienvidontario apgabala uzvarētājiem.

Adelaides Latviešu Sports rīkoja volejbola turnīru, kurā piedalījās 5 vienības. Uzvaru un kausu izcīnīja Adelaides LS 1. sastāvs (P. Gruzna, L. Jukums, J. Ķikalis, K. Sisenis, T. Tilliks, G. Zodiņš), atstājot tālākās vietās: 2. Adelaides LS 2. vienību (J. Dancis, A. Jankevics, A. Sils, P. Sils, A. Ramiņš un V. Rutkovskis), 3. ukraiņi, 4. igauņi un 5. austrālieši, kas volejbolā vēl tikai iesācēji.

Austrālijas junioru meistarsacīkstēs šachā, kas risinājās Sidnejā, paredzētais uzvarētājs — 14 g. v. A. Līdums 12 dalībnieku konkurencē palika 8. vietā. Par to pārsteigti arī austrāliešu laikraksti, kas uzsver, ka Līduma starts bijis ļoti nelaimīgs un izcīnītā vieta neatbilstot jaunā šachista patiesajām spējām.

Slēpotājs Augusts Reimanis, kurš jau vairāk nekā 2 gadus dzīvo Austrālijā un visu laiku strādāja Betherstas imigrācijas centrā, tagad kļuvis savas ģimenes mājiņas īpašnieks Balaratā. (as)

Austrālijas latviešu sporta pagaidu pārvaldē līdz oficiālām vēlēšanām darbosies J. Riņģis, G. Bērzzariņš, K. Sātiņš, Andr. Bērziņš, K. Reintāls, A. Reimanis un Arn. Šmits. Šo pagaidu pārvaldes sastāvu izraudzījis Austrālijas latviešu sporta vadītājs J. Riņģis. Jaunatnes fiziskās audzināšanas nozares vadību uzņēmies Andr. Bērziņš. (as)

Tēva pēdās staigā Austrālijas latviešu sporta vadītāja Jāņa Riņģa dēls, arī Jānis Riņģis. Zēns, kuram 10 gadu, šajās dienās izcīnīja uzvaru un sudraba kausu 75 jardu skrējienā Betherstas pilsētas un apkārtnes 14 skolu kopēji rīkotajās meistarsacīkstēs. (as)

Mūsu vieglatlēts Vitolds Ritums, kas visu laiku cītīgi trenējies un jūtas labākā formā nekā kādreiz Latvijā, 18. martā Nirnbergā piedalījās Vidusfranku novada meža skrējienā meistarsacīkstēs. Pāri par 100 dalībnieku sacentās 5 klasēs. Ritums startēja vēl pirmās vietas neguvušo 3 km distancē, 23 dalībnieku konkurencē izcīnot uzvaru ar 9:49,7 min. rezultātu. Ritums, kas ir vācu biedrības 1860 Turnverein Fürth biedrs, šogad nodomājis startēt 800, 1500 un 3000 m distancēs, varbūt arī 5000 m, un nepacietīgi gaida pirmo startu skrejceļā. (jr)

Alekša Hakeļa pareizais rezultāts, kas viņam deva uzvaru Austrālijas vieglatlētikas meistarsacīkstēs Hobartā, bija 65,29 m, nevis 62,24 m, kā pārpratuma dēļ ziņots iepriekšējā informācijā. Nūsautvelsas un Viktorijas pavalsts vieglatlētu sacensībā Melburnā, A. Hakelis uzvarēja ar 55,88 m tālumu. Tad pat J. Ratass izcīnīja 1. vietu diska mešanā, reālizējot 40,76 m, t. i. 85 cm labāku rezultātu, nekā sasniedza uzvarētājs Austrālijas meistarsacīkstēs. A. Hakelis šoreiz reprezentēja Nūsautvelsu, bet J. Ratass — Viktoriju. (as).

Čikagas meistartitulu galda tenisā izcīnījis 20 g. v. latviešu spēlētājs Juris Velkme, kas sporta gaitas sācis tikai Vācijā — Eslingenā. Finālā Velkme gandrīz stundu ilgā cīņā pārspēja Džeriju Rafaēlu. (zg)

Stokholmas basketbola turnīra turpinājumā sacentās abas latviešu vienības. Rīga pieveica Ventu 59—28 (19—13), spēlējot šādā sastāvā: Šmits — 21, Strunke — 12, Raits — 11, Jūrmala — 7, Reneslācis — 6, Janovskis — 2 un Klaišis — 0. Ventas labākais punktu guvējs bija Brants, kas viens pats salasīja 20 „acis". Pārējās spēlēs Misionāri pārspēja BK Basket 67—16, bet Estonia uzvarēja EVS Uppsala 22—18. Turnīra pēdējā kārtā vēl nezaudējušā Rīgas vienība sacentīsies ar amerikāņu Misionāru piecnieku, kas spēļu pirmajā kārtā zaudēja latviešiem. Pašreiz amerikāņiem grozu attiecība par 15 p. labāka. Sacensības beigušās 2. grupā, kur bez zaudējumiem uzvarējusi igauņu EVU ar 16—0 punktiem. Seko igauņu Skauti — 11—5 un latviešu JKS 10—6. Aiz baltiešiem nāk 6 zviedru vienības. Pēdējā sacensībā JKS (Ziemelis, Bubenko, Lasmanis, Mantinieks, Straubergs, Laucis un L. Strunke) uzvarēja Brandkaren 48—35. (zz)

Freimanis — „dienas amatieru vienpadsmitā"

Vēl pirms dažiem gadiem Lībeka bija latviešu futbolistu Meka. Ap V. Baumani pulcējās mūsu izlases vienpadsmits, kas tai sekmīgi debitēja Hamburgā, Ķīlē, Minchenē, Štutgartē un citās vācu pilsētās. Ziemeļvācijas meistars Hamburgas SV, Minchenes „lauvas" — 1860, Štutgartes pilsētas vienība — šādas ievērojamas izlases bija latviešu pretinieki un paši dižākie Vācijas sporta laukumi — cīņas vietas. Gadu ritumā Vācijas futbols jau sasniedzis pirmskara līmeni, bet latviešu izlase izsijājusies visās pasaules malās.

Tomēr Lībekas futbola sportā zināma loma vēl arvien diviem latviešu futbolistiem. Kā zināms, Ziemeļvācijas virslīgā Šlezvigu-Holšteinu pārstāv tikai 2 vienības — Itzehoe un Holstein Kiel. Pārējās vienības sacenšas Šlēzvigas-Holšteinas amatieru līgā, kurā vadošo lomu acumirklī ieņem VfB Luebeck, kas pagājušā gadā no virslīgas izkrita. Punktu tabulas trešā vietā ir otra Lībekas spēcīgākā vienība — LBV Phoenix. Nesen līgas meistarības spēlē sacentās divi kādreizējie latviešu izlases pretinieki un labi paziņas — LBV Phoenix ar Kilia Kiel. Travemindes alejas laukumā, kas latviešiem tikpat labi pazīstams, LBV Phoenix skaistā cīņā pieveica savu pretinieku 8—2. Uzvarētāju vārtus sargāja Elmārs Vītols (kādreiz ASK) un puslabā uzbrucēja postenī darbojās Voldemārs Freimanis (Ventspils Spars). Lai gan laukums izrādījās „smags", Vītols savu uzdevumu veica labi, un Freimanis pārsteidza pretinieka vārtsargu 2 reizes. Lībekas plašais laikraksts Sport Megaphon ik pirmdienās sastāda zemes labāko amatieru vienpadsmitu. Jau otru svētdienu pēc kārtas Freimanis te iedalīts kā puslabais uzbrucējs. Arī vārtu ieguvēju sarakstā viņš ieņem 10. vietu ar 9 ieguvumiem. Divi latviešu futbolisti un daži desmiti latviešu skatītāju — taču arvien vēl kaut kas! Sp.

Pasaules sporta laukumos

Anglijas futbola kausa izcīņas finālā, kas risināsies 28. aprīlī, iekļuvušas Newcastle United un Blackpool vienības. Nūkāslas futbolisti ar 2-1 rezultātu pieveica Wolverhampton Wanderer vienību, bet Blackpool ar līdzīgu rezultātu no tālākās līdzdalības izsita 2. līgas Birmingham vienpadsmitu. Piezīmējams, ka šīs abas pusfināla spēles bija atkārtojumi, jo pirmo reizi abas sacensības beidzās ar vienādu 0-0 gala iznākumu.

ASV basketbolisti revanšējušies Argentīnai par negaidīto zaudējumu pēdējās pasaules meistarsacīkstēs. Panamerikānisko spēļu basketbola turnīra finālā Buenosairesā amerikāņi 60.000 skatītāju klātienē uzvarēja Argentīnas izlasi ar 57-51. Šī spēle bija radījusi tādu interesi, ka vēl 80.000 skatītāju palika ārpus laukuma, kura ieejas sargāja lieli policijas spēki!

Džons Maršals (Austrālija) — pasaules rekordists kraula peldējumos — zaudējis vienu no saviem rekordiem, bet otru uzlabojis. Savu 1950. g. reālizēto pasaules rekordu 500 m brīvā stilā (5:43,7 min.) Maršals uzlaboja par 10,6 sek. Austrāliešu peldētājs, kas pašreiz studē ASV, līdz ar to sasniedzis savu 16. pasaules rekordu. Maršala rekordu 440 jardu kraulā peldējumā nule Honolulū labojis havajietis Fords Konno, veicot distanci 4:30,6 min. (M. rekords bija 4:31,2). 18 g. v. havajietis Konno atklātībā parādījās tikai pag. gadā, kad Tokio 1500 m distancē ar 18:44,4 min. rezultātu pārspēja nevien Maršalu, bet arī japāņus Azumu un Tanaku, bet 400 m tikai pēc sīvas cīņas zaudēja pret Furuhaši.

Divi bokseri — japāņi Nakaniši un Mijamoto savstarpējā sacensībā vienlaicīgi piedzīvoja k. o. zaudējumu! Viens taisnais kreisās rokas sitiens un otrs augšupāķis vienlaicīgi sasniedza mērķi, un abi spalvas svara bokseri palika ilgāk par 10 sek. uz dēļiem. Tiesnesis sacensību pasludināja par neizšķirtu ...

Francijas futbola kausa izcīņas ceturtdaļfinālos 2 spēles beigušās neizšķirti: Ārena vienība Racing Paris nespēja pieveikt Valenciennes (2—2), bet Le Havre un St. Etienne sacensību beidza 0—0. „Latviešu" vienpadsmits Racing Strasbourg pieveica Nicu 5—3, bet Nancy no tālākām sacensībām izsita Lilli ar 3—1. Abi uzvarētāji iekļuva pusfinālā.

Dienvidvācijas futbols veselu klasi pāraks par pārējos apgabalos spēlēto — tas nesen pierādījās, kad D-Vācija vienlaicīgi pieveica Z-Vāciju 4—2 un R-Vāciju 4—0; tai pašā dienā Nirnbergas/Firtas sakomplektētā vienība pārspēja Zagrebas Dinamo 4—1, bet Frankfurtes/Ofenbachas kombinētais sastāvs uzvarēja Trijas līgas sastādīto 7—0! Piedevām D-Vācijā notika arī vēl 4 meistarības spēles, tā ka augstāk minētajās sacensībās nevarēja piedalīties arī Vācijas meistarvienības VfB Stuttgart spēlētāji ... Sākumā visa Vācijas sporta prese uzbruka D-Vācijas futbola vadībai par šo „pārgalvību", bet vēlāk gandrīz vai izkusa atzinības vārdos.

Jauni vācu bokseru panākumi. Vācu smagā svara bokseris Kolbrechers, būdams pēc punktiem jau zaudējis, pēdējā — 10. roundā pēdējās sekundēs ar k. o. negaidot uzvarēja Francijas poli Stefanu Oleku, kas līdz šim vēl nevienu cīņu nebija zaudējis ar k.o. Līdz ar šo uzvaru Kolbrechers Vācijas smagā svara bokseru ranga tabulā izvirzījies 2. vietā pirms Konnija Ruksa. Meistars Heincs ten Hofs, gatavojoties cīņai ar ASV nēģeri Dženi Džonsu — Tīģeri, 1. gājienā ar k.o. uzvarēja Beļģijas smagā svara čempionu Pietu Vildi, kas uzdeva ceļa paralīzes dēļ.

Bavārijas basketbola meistars finālā

Bavārijas basketbola meistarvienība FC Bayern, kuras sastāvā spēlē arī latvieši, arī atkārtojuma spēlē pieveikusi Štutgartes SV Prag, šoreiz ar 39—35 (28—17) rezultātu. Štutgartieši, galvenokārt abu amerikāņu lieliskās spēles dēļ, izrādījās sīksts pretinieks. Uzvarētājiem no latviešu spēlētājiem Bedrītis guva 13 punktus, U. Raiskums — 8 un Caune — 2. Līdz ar to FC Bayern vienība kvalificējusies Vācijas meistarības finālspēlēm, kas aprīļa vidū notiks Berlīnē. Finālcīņām Minchenē kvalificējās arī Bavārijas sieviešu meistarvienība — trīskārtējais Vācijas meistarpiecnieks Jahn Muenchen, kas atkārtojuma spēlē pārspēja Štutgartes BC Degerloch spēlētājas ar 35—11 (17—2).

Kā nupat noskaidrojies, Vācijas basketbola meistarībā katrā vienībā drīkst spēlēt tikai 2 ārzemnieki, bet sveštautieši, kuriem ir vācu „Kennkarte", par tādiem neskaitās. Vienīgi Vācijas valsts vienībā viņi nevar spēlēt.

Krustvārdu mīkla

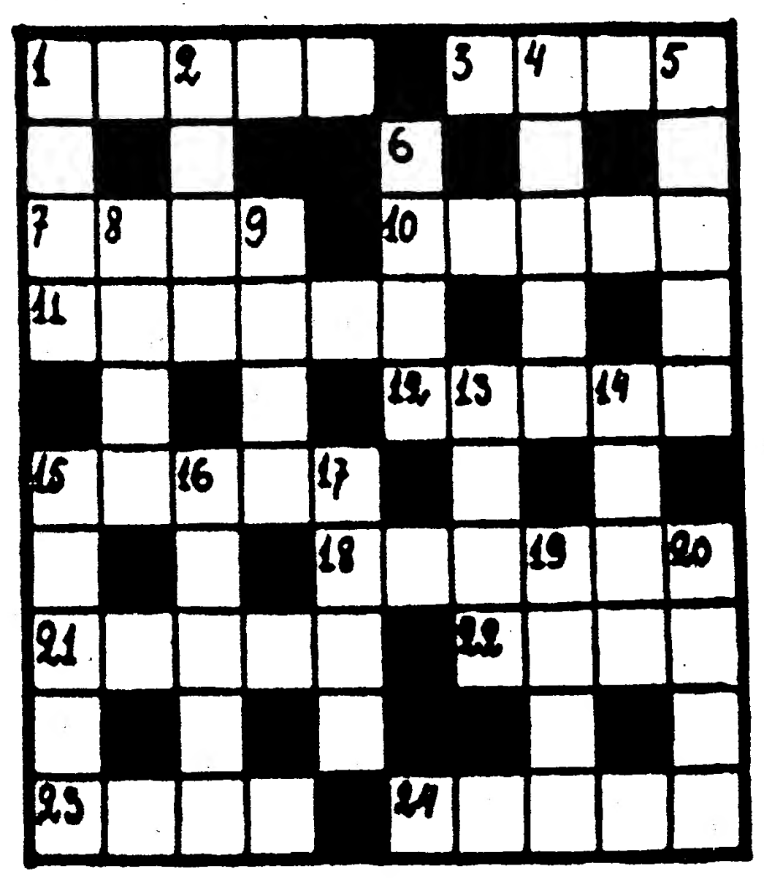

Līmeniski: 1. Valsts Āzijā. 3. Latviešu rakstnieks. 7. Ceļš. 10. Pagasts Latvijā. 11. Neslaucamas govis. 12. Zemnieka darba rīks. 15. Augša. 18. Dzīvnieks. 21. Sukā. 22. Laivas piederumi. 23. Būves. 24. Negarīgs.

Stateniski: 1. Dauzīja. 2. Ilgas. 4. Kārta. 5. Meža ceļš. 6. Ierocis. 8. Dzīvnieki. 9. Mājas kustoņi. 13. Vācele. 14. Daļa. 15. Latviešu sportists. 16. Sievietes vārds. 17. Divas. 19. Kauls 20. Mežs.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Zāra. 3. Sils. 5. Kandidēt. 8. Aita. 10. Airi. 11. Elle. 12. Tek. 14. G. G. (Galileo Galilejs). 15. Ērtas. 18. Leons. 19. Oazes. 20. Pants. 22. Brīži. 24. Ka. 25. Asa. 27. Osas. 28. Sens. 31. Sēta. 32. Aduliena. 33. Soģi. 24. Esot. — **Stateniski:** 1. Zina. 2. Ārdīt. 3. Satek. 4. Sniegoti. 5. Kode. 6. Dīkā. 7. Ir. 8. Aļģe. 9. Āres. 13. Elzas. 16. Tenkotas. 17. SOS! 18. LSB. 20. Pučs. 21. Tas. 23. Rēni. 23a. Iela. 25. Asari. 26. Asūne. 29. El. 30. Šeit.

Trīs mūsu šachisti Austrālijas meistarsacīkstēs

SPORTA VĒSTULE LATVIJAI

Austrālijas meistarsacīkstēs šachā no 16. aprīļa līdz 1. maijam Brisbanē startēs kontinenta visu pavalstu 16 izcilākie karaliskās spēles pratēji. To vidū būs 3 latvieši. Viktoriju reprezentēs K. Ozols, Dienvidaustrāliju — L. Endzelīns un Tasmāniju — K. Reintāls. No Baltijas nāk arī Kvīnslendas pārstāvis — igaunijas latvietis R. Zīle. Visi trīs mūsu tautieši ir attiecīgo pavalstu 1950. g. čempioni un nu krustos šķēpus Austrālijas 1951. g. meistarsacīkstēs. Brisbanē „startēs" arī vēl ceturtais latvietis — G. Bērzzariņš, kas par sacensību gaitu korespondēs Adelaides lielākajam laikrakstam The Advertiser.

Kas uzvarēs? „Domāju, ka galvenais favorīts ir sidnejietis L. Šteiners. Viņš Austrālijā nav vēl zaudējis nevienā turnīrā," saka latviešu izlases šachists K. Ozols.

Gan vecie, gan arī jaunie imigranti ievērojami cēluši Austrālijas šacha spēku. Gandrīz visi teicamākie spēlētāji šurp atbraukuši no kādas Eiropas zemes. L. Šteineram, piemēram, ir ungāru izcelšanās.

Balaratā, martā. Arn. Šmits

Ar pieri sienā

Kopenhāgenas radio amatieris Asmusens patlaban sarunājās pa radio ar savu draugu kādā metereoloģiskā stacijā Grenlandē, kad pēkšņi bija dzirdams šāviens un saruna ar draugu uz minūti pārtrūka. Pēc tam grenlandietis atvainojās par sarunas pārtraukšanu: „Tas bija tikai mazs technisks traucējums: manā virtuvē bija iekūlies ledus lācis. Kā dzirdēji, šo sīko starpgadījumu es nupat nokārtoju."

*

Divas sieviņas Berlīnes slavenajā Tīrgartenā iepērkas. Viena dzīvo padomju joslā, un otra prasa, kā šai klājoties. „Nevaru sūdzēties — man ir trīs dēli. Viens strādā tautas policijā, bet viņš gan daudz nepelna. Otrs strādā uz valsts dzelzceļiem, taču arī viņš nepelna daudz," nopūšas sieviņa.

„Tā, un kur strādā jūsu trešais dēls?"

„Trešais, lūk, nestrādā nekur, bet nopelna jau vairāk — viņš dzīvo amerikāņu joslā un saņem bezdarba pabalstu."

*

Jaunā komūnistu pašvaldība Pjerfitā, Vidusfrancijā, par spīti iekšlietu ministrijas iebildumiem, pārdēvējusi kādu ielu Staļina vārdā. Taču vietējais pastnieks ņēmis lietu savās rokās. Ik reizes, kad pastā pienāk kāda vēstule ar adresātu maršala Staļina avēnijā, viņš uzspiež zīmogu „Iela nav zināma" un nosūta vēstuli atpakaļ.

Tā viņi izteicās

Franču studentiem ģeogrāfiju māca no lidmašīnām; lūk, praktisks piemērs augstākai izglītībai. Vinsents Sterets

„Kad manas acis tevi ierauga," saka Litsungs savam draugam, „mēs esam trīs: papriekš es, tad tu un pēdīgi tu manī." Hanss Kaspers

Kādam fiziķim pārmeta, ka viņa tezes nesaskan ar acīm skatāmo tiesāmību. Zinātnieks atbildēja: „Modernā zinātne nedomā, ko viņa redz, bet redz to, ko domā."

*

Empire State celtne ir brīnišķīga, bet tā nekad neieņems lielā sarkanā šķūņa vietu lauku zēna sirdī. Farmera meita

Ja ceļš uz vīrieša sirdi iet caur viņa vēderu, kāpēc sievietes pavada tik daudz laika skaistuma kopšanas salonos? Džepers jun.

1951. g. 13. martā Bad Reichenhallē miris mūsu gādīgais vīrs un tēvs

provizors

ALEKSANDRS KRĪGERS

Dzimis 1888. g. 14. janv. Talsu apr. Nurmuižas pag. Apglabāts 1951. g. 16. martā Bad Reichenhalles kapos.

Viņu piemin
sieva un dēli

1951. g. 26. martā Minchenē miris mūsu mīļais

Fraternitas Lettica filistrs
bij. Madonas notārs

HERBERTS DANCE

Dzimis 1898. g. 19. septembrī. Apbedīts 1951. g. 28. martā Minchenes Ziemeļu kapsētā.

Minchenes filistru apvienība

Ar skumjām paziņojam, ka tālu no dzimtenes, svešā malā, Francijas vientuļos kalnos pēc grūtām ciešanām aizmidzis mūža miegā mūsu mīļais, neaizmirstamais brālis un krusttēvs

ģenerālkonsuls

ALEKSANDERS BIRZNIEKS

Dzimis Rīgā 1882. g. 19. novembrī. Miris Le Luc'ā 1951. g. 26. martā. Apglabāts Le Luc'as kapos š. g. 28. martā.

Sēro māsa Latvijā, māsa ar bērniem
Anglijā un māsa Francijā

T a u t i e š i!

Piedalieties latviešu rakstnieku godalgošanas sacensībā

Tikko iznākusi:

JĀŅA KLĪDZĒJA

GRĒKS UZ PUSĒM

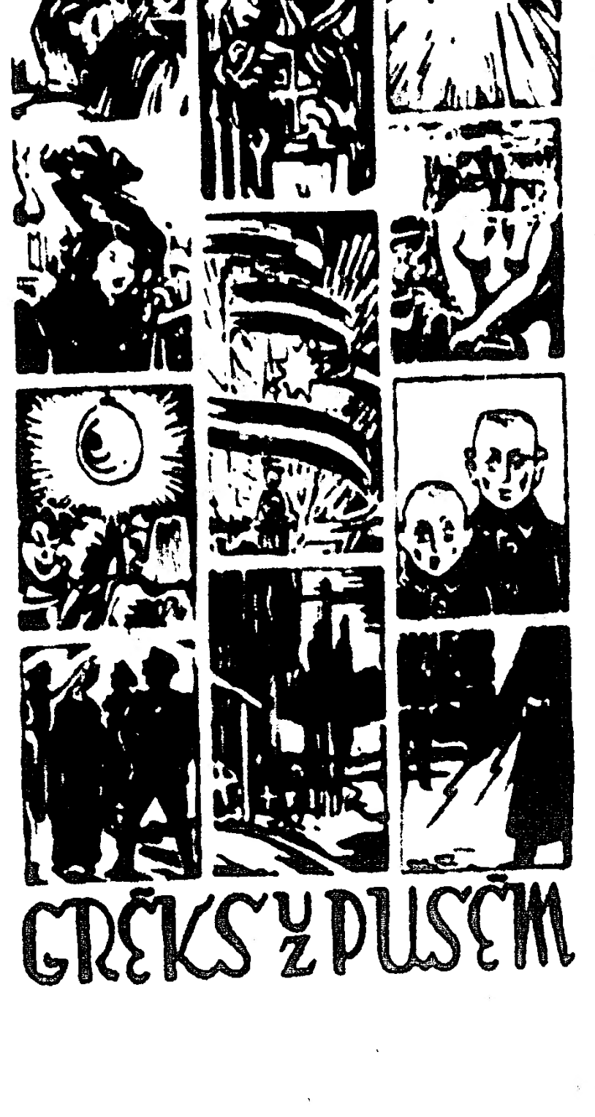

Stāstu un noveļu krājums ietilpst apgāda LATVJU GRĀMATA izsludinātā godalgojamo grāmatu sacensībā.

J. Klīdzēja raitais stāstījums, atjautīgie dialogi, raksturīgie tipu tēlojumi vienmēr saistījuši lasītājus. Arī šī grāmata, kuru grezno grāmatu ilustrātora Jura Soikana 12 linoleja griezumu un vāka zīmējums, katram latviešu grāmatu draugam būs tīkama velte.

Broš.: DM 8,80; Zv. kr. 10.—; Beļģ fr. 90,—; mārc. —/15/6; A. mārc. 1/—/—; dol. 2,30; Kan. dol. 2,55.

Ies. (pusaudeklā): DM 11,—; Zv. kr. 12.50; Beļģ. fr. 115.—; mārc. 1/—/—; A. mārc. 1/5/—; dol. 2,80; Kan. dol. 3,10.

Ies. (audeklā): DM 11,50; Zv. kr. 13.—; Beļģ. fr. 130,—; mārc. 1/6/—; A. mārc. 1/10/—; dol. 3,—; Kan. dol. 3,30.

Technisko apstākļu dēļ aizkavējusies Aīdas Niedras PASAULES PLAUKSTA.

Pasūtinājumi adresējami:
Vācijā un citās Eiropas valstīs — apgāda vadītājam Vācijā (angļu joslā):

A. STRĒMELIS,
(24a) Lübeck, Marlistr.
101 (8—46);

pārējās valstīs —
tieši apgādam:
513, 2nd St., NW IOWA
U. S. A.

Apgāds
LATVJU GRĀMATA

(138)

Rob. Krūklīša grāmatnīca

piedāvā latviešu grāmatas plašā izvēlē. Pieņem un atjauno abonementu latv. laikr. un žurnāliem.

1201, E. Grand River Ave, East Lansing,
Mich., U. S. A.

(133)

Valdis Zeseris, 40, Rozella Ave. Col., Light Garden, Adelaide, Australia, meklē brālēnu

VERNERU ALKSNI

no Vecbebriem; mobilizēts darba dienestam Vācijā un 1946. g. evakuēts uz Dāniju.

(138)

Tautietes!

Atsaucieties nopietnā precību nolūkā, ja atzīstat šo iepazīšanās veidu. Esmu 35 g. v., 160 cm, nedzērājs un nesmēķētājs, tumšmatis, ar vidusskolas izglītību. Tevi vēlos sirsnīgu, izskatīgu, kārtīgas ģimenes dzīves cienītāju. Atbildēšu tikai nopietni domātām vēstulēm. Vēlams pievienot foto uzņēmumu, ko pēc vēlēšanās sūtīšu atpakaļ. Klusēšana garantēta. Saprašanās gadījumā izceļošana uz Angliju vai otrādi. Rakstīt šās avīzes kant. ar Nr. 140. (140)

ARĪ JUMS
JĀIZLASA ŠĪ GRĀMATA

Prof. Dr. med. H. BUDULS

VESELĪGA DZĪVE

... Grāmatā īsumā apvienots viss, kas var interesēt katru latvieti par higiēnas pamatjautājumiem. Tajā Jūs atradīsit modernās medicīnas pēdējo vārdu, ko vienkārši, skaidri, viegli saprotami pastāsta gudrs, piedzīvojis latviešu ārsts.

... Tāpēc mans vēlējums var būt tikai viens: kaut visi latvieši un sevišķi jaunatne lasītu un pārlasītu šo grāmatu par veselīgu dzīvi. Tā ir to vērts.

Doc. J. Āboliņš (LZ)

Broš.: Zv. Kr. 7.80, Šil. 11/6, A. šil 14/6. Dol. 1.65, K. dol. 1.70, DM 6.90.
Ies.: Zv. kr. 10.—, Šil. 14/6, A. šil. 18/6, Dol. 2.10, K. dol. 2.15, DM 8.80.

Pasūtiniet pie sava grāmatnieka vai apgādā —

Garvargatan 11, Stockholm, Sweden.

(100)

DAUGAVA

IZLIETOJIET IESPĒJAS

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA
PA GAISA PASTU
uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzēlandi — — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb.
Regierungslager
US Zone, Germany.

Paziņojam saviem godātiem abonentiem un pārstāvjiem ASV, ka, sākot ar š. g. martu,

mūsu laikraksta galvenais pārstāvis un gaisa pasta abonentu kartotēkas vadītājs ASV ir:

ALEKSANDRS ĀBOLIŅŠ

102 -15, 85th Drive, Richmond Hill 18,
LONG ISLAND, N. Y.

Ar viņu lūdzam kārtot visus pasūtinājumus gaisa abonementiem, maksājumus un sarakstī.

LCK apgāds LATVIJA

LATVJU Zeltene

Nr. 9
iznācis.

Saturā: Paklāja mets pēc Varakļānu raksta motīviem, Rucavas grieztais krekls, Latvju sieviete un viņas rotas, Monogrammu stūrītis, Kabatas lakatiņš ar latvisku rakstu, Mazie logu priekškariņi, Nīcas josta, Latvju raksti rotā modernas somiņas, Kā adīt apaļas sedziņas, Adīts pulovers, Tirzas, Lejasciema un Nīcas cimdu raksti.

Maksā: DM 2,50; Šil. 3/9; A. šil. 4/6; Dol. 0,60; Kan. dol. 0,70; B. fr. 25,—; D. kr. 3,50; Fr. 180,—; Zv. kr. 2,70.

Dabūjams visās valstīs, visos grāmatu galdos. Vairumā: Vācijai — O. Dīķis, (24a) Luebeck, Meesenkaserne, Bl. 8; citām valstīm — tieši apgādā.

J. STRAUTIŅŠ,
12, Seventh Avenue, Alberton, S. A., Australia
(122)

LATVIJA

Nr. 26 (470), 1951. g. 4. aprīlī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksa ar piesūtīšanu DM 4.— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4.80 mēn., atsevišķā numura cena DM 0,50; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisu pastu DM 11,—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par viensiej. nonpareilles iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud DM 5,—; vienreiz 5 iespiedumr. slud DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb., Lager
US-Zone, Germany.

Nepateiktie vārdi

PASAULES STRĪDI JĀNOKĀRTO, BET KĀ TO PANĀKT?

— No Travemindes pie Baltijas jūras, pāri līdzenumiem un kalniem, šķirot ģimeni no ģimenes, tautu no tautas, tūkstošiem jūdžu stiepjas dzelzs aizkara josla, līdz tā sasniedz Vidusjūru. Nekas tamlīdzīgs nav pieredzēts kopš Ķīnas mūra. — Tā raksta amerikāņu žurnālists vienā no savas zemes visplašāk lasītiem izdevumiem. Viņš izsekojis šim žogam līdz Austrijai, attēlojis savus iespaidus un atstāstījis sarunas ar pierobežas ļaudīm. „Tie gaida stipro, ar ko kopā cīnīties; tie gaida skaidrību, par ko cīnīties," saka viņš raksta nobeigumā. Liekas, ka šais pēdējos vārdos žurnālists pateicis visu apspiesto, izmocīto un satraukto eiropiešu ilgas. Tie labāk par citu zemju iemītniekiem izjūt, ka nevar uz visiem laikiem pastāvēt tāds sadalījums, kāds radies pēc pasaules kara, kas vēl nav devis mieru.

Arī valstsvīri to atzīst. Arvien atskan jauni aicinājumi strīdus jautājumus nokārtot miera ceļā, kaut tam vairs lāga netic. „Mums jābruņojas, lai atvairītu agresiju," ir amerikāņu vadmotīvs. „Mums Staļinam skaidri jāpasaka, ka nevaram mierīgi noskatīties, ja komūnisti rīkotu apvērsumu Turcijā vai Irānā. Mums jāpalīdz frančiem ar ieročiem atvairīt Indoķīnas boļševizēšanu, jo tai sekotu Siama, Burma, Malaja un Filipīnas," dienu dienā atgādina avīzes un politiskie runātāji. Un bruņošanās izdevumi strauji aug. No fabrikām jau sāk ripot laukā jaunie tanki, rodas jauni lidmašīnu tipi, izmēģinājumu laukumos sprāgst atombumbas, un apmācībā iesaukto karavīru skaits jau sasniedzis tādu pakāpi, ka aprīlim paredzēto 80.000 vīru vietā iesauks tikai 40.000. „Mēs gribam kļūt tik spēcīgi, lai runātu ar Kremli tādā valodā, kādu tas saprot," teica amerikāņu valstsvīrs.

Tai laikā Parīzē ārlietu ministru vietnieki nevar un nevar vienoties par to, kas ārlietu ministriem būtu jārunā, ja tie sanāktu kopā — par visām strīdus problēmām pasaulē, vai tikai par Vāciju. Pirms kāda laika avīzes rakstīja, ka esot pazīmes Kremļa labai gribai panākt „kaut kādu sadzīvošanas veidu". Ja tiešām tāda būtu, vai tad vajadzētu tik ilgi sēdēt pie darba kārtības? Vairāk izskatās pēc tā, ka Maskava grib iztaustīt rietumu lielvalstu kopējās nostājas stiprumu un mēģināt iedzīt savu ķīli vidū. Tātad tā vēl nejūtas tik stipra, lai uzsāktu atklātu akciju; tātad uzbrukums Vakareiropai šai pavasarī vēl nebūtu sagaidāms.

„Ja Maskava karu neizraisīs, mēs to neuzsāksim," tā raksta Amerikas prese. Anglijā izjūtama vēlēšanās spēlēt starpnieka lomu, bet Francijā dzimst viens priekšlikums pēc otra, lai sadzīvotu mierā ar komūnistiskām zemēm. Kā iespējams panākt nokārtojumu pasaulē, ja Kremlis to nevēlas un tādēļ tam karu neviens nepieteiks? — To neviens vēl nav pateicis; arī ne tas žurnālists, kas izbraukājis gar 20. gadsimteņa vidū uzcelto aizžogojumu pašā Eiropas vidū.

Nokārtojums tomēr ir jāpanāk. To izjūt un gaida ne vien tie, kas dzīvo dzelzs aizkara paēnā. To apzinās politiķi un diplomāti. Bet neviens vēl negrib izteikt liktenīgos vārdus, ka diplomātija būs jāturpina „ar citiem līdzekļiem", ka būs jāķeras pie ieročiem! Tāpēc iepriekš grib izmēģināt visus izlīgšanas līdzekļus. Un ar saviem padomiem talkā steidzas tie, kam kreisā acs allaž šķielējusi uz Maskavas pusi. „Vācija ir jāapvieno, tas skaidrs," viņi saka. Krievi visvairāk baidās no Vācijas apbruņošanas. Ja Vāciju neitralizētu, tad viņiem no tās nebūtu jābaidās. Arī frančiem tas būtu patīkami..." Uz šo izmēģinājuma balonu atklāta atbilde vēl nav dzirdēta. Varbūt Maskava grib nogaidīt vēl citus piedāvājumus, varbūt paklusām grib izpētīt, kā šī „neitralizācija" saprotama, un vai Oderas-Neises līnija tomēr nevar palikt spēkā.

No tiem, kas kādreiz atbalstīja uzskatu — dosim onkulim Džo to, ko viņš vēlas savai drošībai, atskanējusi doma: krievu karaspēks allaž bijis Vakareiropā, bet krievi atgājuši atpakaļ. Mums tikai jāpanāk mierlīgums ar Austriju un ar Vāciju. Okupācijas karaspēks tad būs jāatsauc, un Viduseiropas valstis atkal kļūs eiropiskas...

Nav zināms, vai šie labie ļaudis paši tic šai varbūtībai? Vai tie joprojām nedzīvo savā sapņu pasaulē, ko uzcēluši, dibinādamies uz agrāko laiku uzskatiem, teorijām un filozofiju? Vai arī varbūt tiem, tāpat kā citiem, bailes izteikt liktenīgo atziņu — ja nokārtojumu nevarēs panākt ar diplomātiskiem līdzekļiem, tad ar Staļinu būs jārunā tādā valodā, kādu tas saprot...

Pašlaik vēl tik tālu neesam tikuši. Vēl tikai kaļ bruņas un ieročus, vēl pulcina sabiedrotos un apdraudētiem sola palīdzību; vēl laiku pa laikam izlaiž „balodi ar eļļas zaru knābī", lai paskatās pēc sarunu vietas. Bet „vecais Džo" negrib pārsteigties. Viņš grib vēl nogaidīt un papētīt, kā labi paēdušie amerikāņi un viņu sabiedrotie Eiropā panesīs bruņošanās nastas. Vai tomēr nebūs taisnība viņa kalkulācijām par kapitālistiskās pasaules sabrukumu zem ekonomiskiem spaidiem? Vai Sav. valstīs prese nekliedz par inflāciju, vai strādnieku partija Anglijā varēs apklusināt savu vēlētāju rūgšanu jauno ierobežojumu dēļ, un vai Francijā jau kristīgie nestreikoja kopā ar Toreza ļaudīm? Varbūt vēl nedaudz jāpagaida un rietumu pasaule tiešām sāks škobīties. Un tad būs pienākusi Staļina „lielā diena".

Varbūt aukstasinīgajam taktiķim Soču vasarnīcā vēl radīsies „lielā izdevība"? Varbūt... Bet vairāk jādomā, ka viņš to palaidis jau garām.

Un pienāks diena, kad būs jāpasaka vēl nepateiktie vārdi, kad komūnismā atdzimušajam Maskavas imperiālismam būs jāpiekāpjas vai jāsabrūk zem kristīgās pasaules zobena.

Mr. A.

Pad. savienība saņēmusi 1000 kārtīgu izlīdzinājumu no Japānas, saka Dalless

Losandželosa (el). — Prezidenta Trumena speciālpilnvarotais Džons Fosters Dalless sestdien kādā runā Losandželosā paziņoja, ka Japānas mierlīguma teksts amerikāņu versijā piesūtīts visām ieinteresētām valstīm, arī Pad. savienībai. Dalless uzaicināja Maskavu piedalīties miera līguma parakstīšanā ar Japānu, lai tādā ceļā sekmētu politisko saspīlējumu atslābumu pasaulē un izbeigtu auksto karu. Izsakot šaubas par padomju gatavību piedalīties miera līguma parakstīšanā, Dalless uzsvēra, ka Kremlim nav nekādu tiesību kavēt miera līguma spēkā stāšanos ar savu veto, jo Pad. savienība ar „Mandžūrijas, Portartūras, Dairenas, Sachalīnas un Kuriļu salu iegūšanu saņēmusi par savu nominālu sešu dienu ilgu karu pret Japānu tūkstoškārtīgu izlīdzinājumu."

Japānas valsts robežās jaunajā mierlīgumā ietilpst galvenā sala un tai piederošās mazākās saliņas. Turpretī Japānai jāatsakās no jebkādām tiesībām uz Koreju, Formozu, Zvejniekсalām un antarktisko apgabalu. Japāņiem atļauts rūpēties par savu aizsardzību, kā arī piedalīties kollektīvās aizsardzības pasākumos. Pēc Japānas vēlēšanās ASV ir gatava arī turpmāk stacionēt savas karaspēka vienības Japānā un ap to, lai ar mierlīguma stāšanos spēkā nerastos tukšums aizsardzības un drošības plāksnē.

Trīs gadu laikā kaŗa nebūšot — paredz Stasens...

Vašingtona (el). — ASV republikāņu partijas bij. prezidenta kandidāts Harolds Stasens pagājušā nedēļā kādā plašākā runā norādīja, ka nākamos trīs gados Pad. savienība karu nesākšot, jo tai esot bailes no amerikāņu militārā spēka un grūtībām pašu un satelītu zemēs. „Sav. valstīm jācenšas uzvarēt Pad. savienību bez kaŗa un vairāk nekā līdz šim jāatbalsta pretrevolūcionārie spēki aiz dzelzs priekškara," ieteica Stasens. Tālāk viņš aicināja Atlantika bruņoto spēku stiprumu kāpināt līdz 80 divīzijām, 50 divīzijas nodrošināt Tuvo austrumu un Dienvidāzijas aizsardzībai, bet 60 divīzijas Pacifika rietumu daļas un 10 Dienvidamerikas aizsardzībai.

...BET ASTROLOGI SOLA PAT 20 MIERA GADU

Londona (el). — Vairums politiķu pēdējā laikā novērtē starptautisko stāvokli visai pesimistiski. Gluži citādi uz pasaules lietām skatās ļaudis, kas savu vērojumu pamatā liek zvaigžņu rakstus. Angļu astrologi zvaigznēs izpētījuši, ka četru valstu ārlietu ministru konference sanākšot jūnijā. Tāpat izcilākie Londonas zvaigžņu pētnieki pārliecināti, ka Korejas konfliktu izdosies sarunu ceļā izbeigt augustā.

Sensācionāls ir astrologu atklājums, ka pasaules karš nesākšoties nākamos divdesmit gados. Staļins turpmākos gados sasirgšot ar nopietnu slimību, un viņa vietā stāšoties Molotovs. Lielbritānijas nākamajās vēlēšanās pārliecinošu uzvaru gūšot Čērčils. Vispārēja krize pasaules saimniecībā iestāšoties ap 1952.—53. g.

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI

(32)

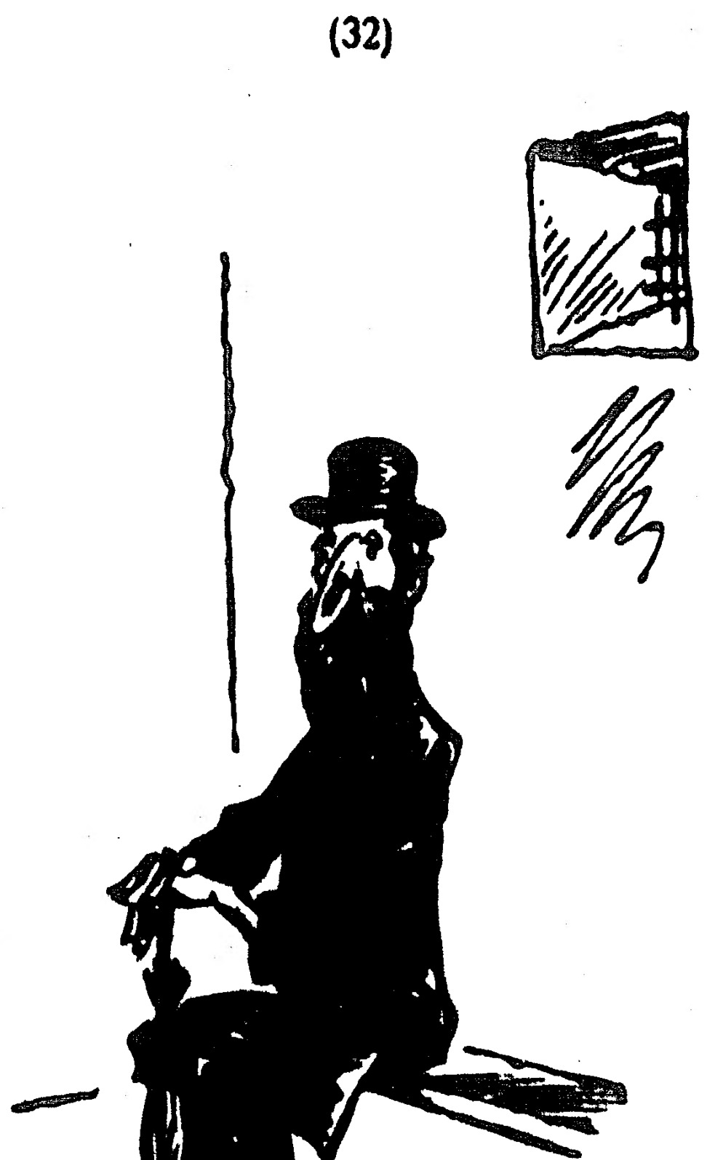

SOCIĀLISMA UZBŪVE

Laikā, kad padomijā rekvizēja zeltu, čekisti arestēja kādu žīdu un spieda viņu pateikt, kur viņš noglabājis dārgo metallu, kas tik ļoti esot vajadzīgs sociālisma uzbūvei.

„Nevaru atcerēties!" žīds paskaidro.

„Ej, patupi un mēģini atcerēties!"

Vakarā viņam dod krietni saēsties sālītas siļķes, bet ūdeni ne piliena. Pēc pusnakts žīds vairs nevar slāpes izturēt un prasa, lai to ved pie pratinātāja.

„Ak runāsi gan!" pratinātājs priecājas.

„Gribu jums pateikt..."

„Nu runā, runā droši!"

„Gribu pateikt — ja jums nav naudas, tad nevajaga ķerties pie būvēšanas!"

Austrumvācijas zemnieki pamet saimniecības

Berlīne (rs). — No Maskavas satelītvalstīm un bij. Vācijas austrumu apgabaliem izraidītie vācu zemnieki, ko padomju vara nometināja Austrumvācijā, arvien lielākā skaitā pamet viņiem piešķirtās jaunsaimniecības. No Dipelnas un Saksenanhaltes vien nedēļas laikā aizbēguši uz Rietumberlīni 19 lauksaimnieku ar ģimenēm. Saimniecību pamešanas iegansts ir Austrumvācijas valdības kavēšanās izmaksāt ēku celšanai un mašīnu iegādei apsolītos kreditus un 1951. g. valstij nododamo lauksaimniecības ražojumu normas paaugstināšana. Daudzām saimniecībām šogad jānodod trīsreiz vairāk labības nekā pagājušā gadā. Lai pamudinātu zemniekus izpildīt normas, SED izsūtījusi vairākus tūkstošus aģitātoru, kas neslēpj, ka normu neizpildītājiem draud cietuma sods, un cenšas pierunāt zemniekus apvienoties kolhozos.

Vai jauns konkurents atompētniecības monopolistiem

ATOMENERĢIJA LĒTĀKA PAR ELEKTRĪBU — ELEKTRONU ROBOTS ATVIETO 500 STRĀDNIEKU

Buenosairesā (Rx). — Lieldienu sestdienā Perons paziņoja sensācionālo vēsti, ka Argentīna spēj ražot atomenerģiju ar jauniem, Sav. valstīm, Anglijai un Pad. savienībai nepazīstamiem, daudz vienkāršākiem un lētākiem paņēmieniem. Šī ziņa radīja lielu ievērību visā pasaulē, lai gan to komentēja diezgan skeptiski. Senātors Džonsons — amerikāņu atomenerģijas komisijas loceklis, izteicies, ka Sav. valstu zinātniekos jau ilgāku laiku gan valdījis uzskats par atomenerģijas iegūšanas iespējamību arī citādā veidā, bet vai tas esot argentīniešu prof. Richtera atklātais, tas vēl esot ļoti apšaubāms. Tāpat domā arī šīs komisijas agrākais priekšsēdis Lilientāls, kas apstrīdējis katru iespēju, ka Perona zinātnieki būtu atraduši kādu jaunu metodi — drīzāk gan tālāk attīstījuši jau amerikāņu iesākto „spoguļu refleksijas principu".

Angļi savukārt ziņo, ka tie par Richteru neko nav dzirdējuši, lai gan tas tikai pirms trim gadiem esot atstājis Angliju, kur jau nodarbojies ar atomenerģijas pētīšanu. Par prof. Richtera līdzstrādniekiem min vācu un itaļu zinātniekus, kas kaŗa laikā aizbēguši uz Argentīnu un kuŗus vēl nebija „paņēmušas" Sav. valstis.

Sīkāku informāciju deva jaunās metodes atradējs, 42 g. v. prof. Ronalds Richters, dzimis austrietis, kas jau 15 gadu nodarbojas atompētniecībā. Viņš paskaidroja, ka enerģiju iegūstot termiskā kodolu reakcijas ceļā un pirmais galīgais rezultāts sasniegts š. g. 16. februārī. Visi mēģinājumi notiekot Huemulas salā — Argentīnas ezeru apgabalā, 1300 km dienvidrietumos no galvaspilsētas. Richters izteicies, ka zina arī ūdeņraža bumbas noslēpumu, bet nekad nav domājis atomenerģiju izmantot ieroču gatavošanai.

Reakcijas sasniegšanai vajadzīgs milzu karstums; šim nolūkam uzceltas ts. „saules krāsnis", un viena no grūtākām problēmām bijusi šo karstumu uzturēt ilgāku laiku. Enerģijas ražošanai nevajagot dārgas un milzīgas ierīces, kā līdz šim. Ļoti svarīga bijusi kodolu reakcijas ķēdes atrašana, lai izvairītos no eksplozijām. Atomenerģijas ražošana ar jauno paņēmienu esot lētāka nekā elektrības iegūšana. Richters strādā ar ļoti mazu palīgu skaitu, jo visu smagumu uz saviem pleciem iznes „elektronu robots", kas paveic 500 strādnieku darbu. Produkcijā nelieto uranu, plutoniju vai ko līdzīgu, bet gan kādu ļoti lētu un viegli iegūstamu izejvielu. Apstrādāšanā liela nozīme arī saules enerģijai. Ja jaunais atradums attaisnosies, tad esot paredzama strauja Argentīnas saimnieciskā uzplaukšana, jo ir paredzēts atomenerģiju izlietot spēkstaciju dzīšanai, kausējamo krāšņu apkurināšanai utt.

Prezidents Perons piešķīris prof. Richteram zelta medaļu par lielajiem sasniegumiem. Žēl, ka viss atklājums vēl tīts noslēpuma plīvurī un nav nekādu pieturas punktu par īstu ziņas ticamību. Kaut gan Perons kādā preses konferencē vēlreiz uzsvēris atklājuma esamību un norādījis uz Rietumvalstu neticību kā nepamatotu.

Reizē ar padomju...

(Turpinājums no 1. lpp.)

Klementisa liktenīgā kļūda, ar ko viņš ieguvis Maskavas neuzticību, bijusi viņa novēršanās no „partijas ģenerāllīnijas" otrā pasaules kaŗa laikā, pirms Vācijas uzbrukuma Pad. savienībai, kad viņš, būdams Beneša trimdas valdības loceklis, teicis runas pret toreizējo padomju sabiedroto Hitleru.

Pēc Vašingtonas atzinuma, tomēr vēl nopietnāka esot attīstība Bulgārijā. Bēgļi, kas lielā skaitā pārbēg Jugoslavijā, stāstot par plašām apcietināšanām un visai naidīgu noskaņojumu tautā pret pašreizējā režīma uzspiedēju — Maskavu, par neciešamajiem dzīves apstākļiem. Pēdējo mēnešu laikā izdarītā mobilizācija un daudzu bulgāru uniformās tērptu sarkanarmiešu ierašanās zemē radījusi patēriņa preču trūkumu. Zemnieki visvairāk sašutuši par radikālo piespiedu kollektīvizāciju, no kuŗas daudzi cenšoties izvairīties.

Sakarā ar šiem notikumiem pieaugošajai pretestības kustībai Bulgārijā plašāk pieskaras New York Herald Tribune. Pagrīdniekiem kopš marta sākumā jau esot savs spēcīgs slepens raidītājs — Radio Gorjaņin, kas regulāros raidījumos starp citu sniedz arī šifrētas instrukcijas pagrīdes kustības darbiniekiem un sakās raidām no Bulgārijas mežu biezokņiem. „Bulgārijas brīvības brālības" ziņnešiem norādīts nekavējoties nodot tālāk jaunākās pavēles un paziņojumus un pēc tam atgriezties saņemt jaunus, ļoti svarīgus rīkojumus. Raidītāja politiskā līnija nav oficiāli deklarēta, bet dažādie komentāri norāda uz simpatijām pret britiem un amerikāņiem. Radio Gorjaņin sevišķi ironizējas par raidītājiem, ko Pad. savienība steidzami iesūtījusi Bulgārijā slepeno raidījumu traucēšanai, apzinoties to bīstamību. Šie mēģinājumi cietīšot neveiksmi, un beidzot kritīšot arī nīstais Maskavas jūgs.

Kā no Belgrades ziņo, bēgļu aprindas Jugoslavijā un arī partizāņu kustība pašā Bulgārijā sastādās no dažādu politisku strāvojumu piederīgajiem, kas apvienojušies padomju varas padzīšanai.

Čechu bīskapi nežēlīgi mocīti

Vīne (rs). — Austrijas katoļu preses aģentūra ziņo, ka seši čechu bīskapi, kas parakstījuši Gotvalda valdības sastādīto „lojālitātes dekrētu", nav darījuši to labprātīgi, bet tikai pēc nežēlīgām mocīšanām. Bīskapiem injecētas indīgas vielas, kas radījušas vairākas nedēļas ilgu drudzi un paralizējušas dažus smadzeņu centrus. Kēniggrecas bīskaps Picha piesiets uz rotējoša „krēsla", kas stundām ilgi griezts lielā ātrumā. Tikai ar šādu un līdzīgu metožu palīdzību Čechoslovakijas komūnisti panākuši, ka bīskapi parakstījuši „lojālitātes dekrētu".

Vai pazudušie amerikāņu žurnālisti Sibirijā

Londona (fm). — Daily Express ziņo no Bonnas, ka britu izlūkošanas virsnieki pārbaudot atgriezušos vācu kaŗa gūstekņu ziņojumus par divu angļu atrašanos kādā koncentrācijas nometnē Sibirijā. Tie abi esot žurnālisti un nodarbināti Narelsas niķeļa raktuvēs Austrumsibirijā. Narelsa esot noslēpumaina pilsēta ar apmēram 600.000 iedzīvotājiem. Abi notiesāti uz bēdīgi slavenā padomju kriminālkodeka 58. panta pamata „par noziegumiem pret valsts drošību".

Britu iestādēm Bonnā neesot noteiktu ziņu par kādiem pazudušiem angļu žurnālistiem. Pirms dažiem gadiem gan Grieķijā pazuda kāds amerikāņu žurnālists, bet nesen no Skandināvijas bez vēsts nozuda Reutera korespondents.

AR RĪSA DIĒTU ĀRSTĒ AUGSTU ASINS SPIEDIENU

Ņujorka (kd). — Darhemas Djūka universitātē sešus gadus no vietas pilnīgā klusībā izdarīti mēģinājumi ar rīsa diētas piemērošanu augsta asins spiediena ārstēšanai. Metodes autors Dr. Valters Kempners slēpis eksperimentu rezultātus no preses un interesentiem, un tikai tagad izdots oficiāls ziņojums par rezultātiem, kas ir sevišķi labi. Nesen ārstēšanā uzņemts 1800. pacients. No šī skaita 1200 gadījumos gūti teicami panākumi. Pacienti ieradušies jau kopš 1944. g. Dažreiz tie atvesti uz nestuvēm, akli vai tuvu nāvei; daudzi bija pastāvīgu galvas sāpiu, noguruma un sirds kaišu nomocīti. Dažreiz izdevies atjaunot pat pilnīgi normālu asins spiedienu, citos tas samazināts. Panākta redzes uzlabošanās, samazinātas paplašinātas sirdis un citādi atvieglotas daudzu slimnieku ciešanas.

DAŽOS VARDO

Savu atomrūpniecību grib veidot
radioaktīvo izotopu pētījumiem, lai mē
atomenerģiju izlietot saimnieciskiem
miem.

Divu 100.000 br. t. lielu pasažieŗ
būvi nolēmušas uzsākt Sav. valstis,
beigtu angļu hegemoniju uz jūras.
ūdenī ielaidīs pirmo 60.000 t kuģi,
ievērojami pacels amerikāņu kuģniecī
meni, jo līdz šim lielākie okeana
bija 26.000 t lielie Independence un C
tution.

Iedarbīgu jaunības eliksīru esot atra
prof. Peroti. Triju mēnešu ilgā
kas uzlabojot acu gaismu, nervu
sejas ādu, izmaksājot 100 dolaru.

Visu 4 „lidojošā cietokšņa" motor
jaudu spēj attīstīt jaunais angļu turbo
Siddeley Sephir. Paredz, ka ar šo
apgādāta lidmašīna spētu sasniegt
2.800 km ātrumu stundā.

100 km augstumu sasniegusi ASV
jas speciālistu konstruēta jauna
ķete, ko lieto stratosfairas pētījumie

Asu protestu par amerikāņu tū
busu apšaudīšanu Potsdamas laukumā
padomju kontrolkomisijai iesnieguši
amerikāņu un angļu komandants.
atbildē teikts, ka starpgadījumā
jama amerikāņu kaŗavīru „provok
rīcība".

Zviedru jaunie tanki, kas apgādāti
kāršiem „šnorcheļiem", veikuši ga
mēģinājumu braucienus zem ūdens
dziļumā.

3000 komūnistu funkcionāru no Rie
jas ieradušies austrumu joslā pār
ziņo SPD informācijas dienests.

Kekonena valdība Somijā savu
atsaukusi, jo sociāldemokratu ministr
mieru palikt savos posteņos.

Vairojas balsis par Trumena k
1952. g. prezidenta vēlēšanās. Pats
preses konferencē izteicies, ka vē
viņš esot pilnīgi izšķīries. Par vai
kandidātūru, to Trumens nepateica.

Simtiem tūkstošiem gājputnu salst
badā Dienvidzviedrijā, kur ap šo lai
stā pavasaŗa vietā vēl liels sals
sniegs. Putni lielos baros meklē
ap zemnieku mājām.

Vācu brīvprātīgo armijas korpus
dibināt amerikāņu republikāņu senātor
cis Keiss, jo Vācijā esot daudz jaun
labprāt nodotos militārai karjērai.

55 bulgāru dezertieŗi ieradušies J
vijā.

Amerikāņu rūpniecība 1953. g. būs
gusi tādu pakāpi, ka tā varēs apmie
vien eventuālās totālā kaŗa prasības,
visas civīlās vajadzības, paskaidroja
mobilizācijas pārvaldes priekšnieks
Trīs gados ASV militārais un saimn
spēks būs sasniedzis līdz šim nepie
apmērus.

Plānu par Kašmiras konflikta izbe
pieņēmusi Drošības padome. Rezolūcij
redz UN starpnieka iecelšanu un
vadīšanu starp Indiju un Pakistanu,
abu šo valstu kaŗaspēka izvākšanu
miras.

Par „neapdomīga valsts vadītāja vi
soru kaŗa nometnē" Prāgas laikraksti
Francijas valsts prezidenta apmeklējum
un Kanadā.

Karnevāls un sabotieŗi radījuši gaļ
kumu Polijā, paziņoja Maskavas
Karnevālu laikā poļi patērējuši pār
daudzumos dažādus gaļas izstrādāju
strādnieku valdības ienaidnieki kavēj
las plānveidīgu sadali. Zivju trūkum
raidītājs izskaidro ar to pārmērīgo
gaveņa laikā.

Atjaunot 1937. g. robežas prasa New
Herald kādā ievadrakstā.

Jau pēc pirmā lietus izšķīduši Aus
cijas valsts cementa fabrikas Brand
ražotie jumtu kārniņi, raksta SED la
Der Freie Bauer, neaizmirstot pie
vainīgi rietumu agresoru sakūdīti

750.000 padomju pilsoņu dzīvo Austr
sijā, rakstīts Maskavas universitātes
niecības rokas grāmatā. Raksta beigā
„Kaļiņingradas province ir stiprāk
toksnis Eiropā un Pad. savienības
tilta pozicija pret agresīvajiem riet

Nezināmas lidmašīnas virs Jugo
21. marta naktī nometušas politiskas
lapas kādā svešvalodā, — ziņoja Reut

125 gadu ilgu mūžu cilvēces nāko
audzes mazbērniem pareģoja kāds re
Amerikāņu farmācijas apvienībā pie
bijas universitātes. Pašreizējais ame
caurmēra mūža ilgums ir 67 gadi, bet
impērijā tas bija tikai 23 gadi.

Kaujas gāzes lielā vairumā ražo
vārdā nosauktās ķīmikāliju fabrikas
licas-Šenavas apgabalā, Čechoslovakijā

25 miljoni ķīniešu ierakstīti Maots
valdībai neuzticamo Ķīnas pilsoņu

Pastiprinātu apsardzību Čechoslovakij
soņiem Austrumvācijā lūdzis Prāgas
diplomātiskās misijas šefs Austrum
drošības ministram Caiseram.

„Bez vācu vienībām Rietumeiropa ne
stāvama pat tādam kaŗa mākslas
kā ģen. Eizenhaueram," izteicies ASV
publikāņu senātors Mekkertiss.

Vēl divi NKVD ģenerāļi ieradušies
lai palīdzētu pārvarēt Čechoslovakija
politisko krizi.

Neviens vienīgs vācu gleznotājs nee
jis respektējamā mākslas darbā parād
helma Pīka lielo nozīmi vācu tautas
— raksta Maskavā izdotais Neue Zeit.

La Pasionaria, Spānijas komūnistu p
ģenerālsekretāre, kuŗas īstais vārds ir
resa Ibaruri, uzsaukumā kominform
nālā uzaicinājusi Spānijas pilsoņu
vienoties ar „strādniekiem un zem
Franko režīma gāšanai. Kā pierādīji
nais streiks Katalonijā, šis režīms
esot tik stiprs.

Atjaunot monarchiju Portugalē pieps
10 bijušie portugaļu virsnieki ies
Nacionālajai sapulcei. Prasības ies
1919. g. mēģināja savu mērķi re
monarchistu bruņotu sacelšanos.

Dalai Lama gatavojas atgriezties Lha
klausot tautas vairākuma lūgumam,
komūnisti esot devuši prasītās garanti
neiejaukšanos zemek iekšējās lietās, —
no Kalimpongas.

Padomju un satelītu armijas jau st
Jugoslavijas robežas un gaida tikai
pavēli, oficiāli paskaidrojis ASV sūtn
grade Ellens.

Pirmo reiz pēc 25 gadiem šoreiz
piektdienā Konnersreitas Terēzei N
neatvērās stigmatiskās brūces, un ap
vācu un ārzemju apmeklētāju pat
cietējas namā.

90.000 čechu atrodas koncentrācijas
nēs, — ziņo Brīvo arodsavienību fed
Briselē. To apstiprinājis arī kāds
raidītājs aiz dzelzs priekškara. Pavi
stāvot 46 nometnes, no kuŗām precīzas
ir par 30, kas iekārtotas pēc Hitlera
ļauņa. Lielākajā no tām — Vitm
vien ieslodzīts 24.000 personu.

Ķīna rietumvalstīm ir zudusi uz visi
kiem, pesimistiski izteicies radio
Ovens Letimors, viens no amerikāņu
austrumu problēmu pazinējiem, — as
statā paša Čangkaišeka galējam optim
kas ar rietumvalstu palīdzību gadā la
atkal būt vises Ķīnas valdnieks.

Pravda pārmet ASV mēģinājumu
Indijas atomieroču ražošanai nepie
berīliju un toriju, draudot pretējā
pārtraukt bada novēršanai zemē
kviešu sūtījumus.

„Titoistu" grupa Šveicē sākusi
ar pirmās neatkarīgās komūnistu partij
dibināšanu Cīrichē, kas vēlēšanās
ar savu sarakstu.